

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:

ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ MANAGEMENT

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

***«Η ΣΥΛΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΥΝΟΡΙΟΦΥΛΑΚΗΣ ΚΑΙ
ΑΚΤΟΦΥΛΑΚΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ
ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ»***

Μεταπτυχιακός Φοιτητής:

Απόστολος Ρωμανόσογλου (Α.Μ.: 7123M023)

Επιβλέπων: Λάμπρος Μπαμπαλιούτας - Επίκουρος Καθηγητής

Απρίλιος 2025

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής:

Λάμπρος Μπαμπαλιούτας - Επίκουρος Καθηγητής (Επιβλέπων)

Σταυρούλα Κτιστάκη - Καθηγήτρια Πρώτης Βαθμίδας

Πολυξένη Παπαδάκη - Καθηγήτρια Πρώτης Βαθμίδας

Copyright © Ρωμανόσογλου Απόστολος, 2025

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την εξέλιξη και τη δράση του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex), εστιάζοντας στη συνεργασία του με τις ελληνικές Αρχές για τη διαφύλαξη των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναλύεται η ιστορική πορεία του Οργανισμού, από την ίδρυσή του το 2004 έως τη σημερινή του μορφή, με έμφαση στις διαδοχικές ενισχύσεις της εντολής του και στην αύξηση των αρμοδιοτήτων του. Παρουσιάζονται αναλυτικά οι αρμοδιότητες, η δομή και τα κύρια εργαλεία του Frontex, όπως το Ευρωπαϊκό Σύστημα Επιτήρησης των Συνόρων (Eurosur) και το υπό ανάπτυξη Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού (ETIAS), καθώς και οι μηχανισμοί για τη διασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Εξετάζεται, επίσης, ο ρόλος της Ελληνικής Αστυνομίας και του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής στην προστασία των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων, καθώς και η συμβολή νεοσυσταθέντων θεσμών, όπως ο Εθνικός Συντονιστής Επιστροφών και ο Εθνικός Συντονιστής κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών. Αναλύεται η συνεργασία του Frontex με τις ελληνικές Αρχές, με έμφαση στις κοινές επιχειρήσεις, όπως η επιχείρηση «Ποσειδών», και στις ταχείες επεμβάσεις στα σύνορα. Τέλος, η εργασία πραγματεύεται την κριτική που έχει δεχτεί ο Οργανισμός, ιδίως αναφορικά με καταγγελίες για εμπλοκή σε παράνομες επαναπροωθήσεις, και παρουσιάζει τις αξιολογήσεις του Οργανισμού από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Λέξεις κλειδιά: Frontex, Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή, εξωτερικά σύνορα, Schengen, ολοκληρωμένη διαχείριση συνόρων, Ελληνική Αστυνομία, Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή, θεμελιώδη δικαιώματα, παράνομη μετανάστευση, διασυνοριακό έγκλημα.

ABSTRACT

This thesis examines the evolution and operation of the European Border and Coast Guard Agency (Frontex), focusing on its cooperation with the Greek authorities in safeguarding the external borders of the European Union. The historical development of the Agency is analyzed, from its establishment in 2004 to its current form, emphasizing the successive enhancements of its mandate and the expansion of its responsibilities. The thesis presents in detail the responsibilities, structure, and main tools of Frontex, such as the European Border Surveillance System (Eurosur) and the upcoming European Travel Information and Authorisation System (ETIAS), as well as the mechanisms for ensuring respect for fundamental rights. It also examines the role of the Hellenic Police and the Hellenic Coast Guard in protecting the land and sea borders, as well as the contribution of newly established institutions, such as the National Return Coordinator and the National Coordinator against Migrant Smuggling. The cooperation between Frontex and the Greek authorities is analyzed, with an emphasis on joint operations, such as Operation "*Poseidon*", and rapid border interventions. Finally, the thesis discusses the criticism leveled at the Agency, particularly regarding allegations of involvement in illegal pushbacks, and presents the evaluations of the Agency by the European Court of Auditors and the European Commission.

Keywords: Frontex, European Border and Coast Guard, external borders, Schengen, integrated border management, Hellenic Police, Hellenic Coast Guard, fundamental rights, irregular migration, cross-border crime.

Περιεχόμενα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ:	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής – Frontex	12
1.1 Η πρώτη σύσταση του Frontex και η αρχική του εκδοχή	12
1.2 Η εξέλιξη του σε Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και η σημερινή του μορφή.....	16
1.3 Η διάρθρωση του Οργανισμού	22
2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : Καθήκοντα και αρμοδιότητες του Οργανισμού υπό το πρίσμα του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων	30
2.1 Καθήκοντα και αρμοδιότητες	30
2.2 Ευρωπαϊκό Σύστημα Παρακολούθηση των Συνόρων – «EUROSUR».34	
2.3 Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού – «ETIAS»	38
2.4 Θεμελιώδη δικαιώματα και οι μηχανισμοί θωράκισης τους.....	40
3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : Ο ρόλος της Ελληνικής Αστυνομίας και του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη στην προστασία συνόρων.....	45
3.1 Συντονισμός και Έλεγχος μέσω επιτελικών Υπηρεσιών	45
3.2 Επιχειρησιακοί παράγοντες προστασίας των εξωτερικών συνόρων και διαχείρισης μετανάστευσης.....	50
3.3 Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου και Επιτήρησης Συνόρων (Ε.Σ.Κ.Ε.Ε.Σ.)	54
4ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : Συναρμόδιοι φορείς που συμμετέχουν στην εθνική ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων.....	57
4.1 Λιμενικό Σώμα- Ελληνική Ακτοφυλακή	57
4.2 Εθνικός Συντονιστής Επιστροφών- Εθνικός Συντονιστής κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών.....	60

4.3 Εθνική Μονάδα Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού- «ETIAS».....	62
5ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Συλλειτουργία του Οργανισμού με την Ελληνική Αστυνομία και λοιπούς εθνικούς φορείς- Αξιολόγηση του Οργανισμού.....	66
5.1 Κοινές Επιχειρήσεις και συνεργασία με τις Ελληνικές Αρχές	66
5.2 Οι καταγγελίες κατά του Οργανισμού για συμμετοχή σε παράνομες επαναπροωθήσεις στο Αιγαίο.....	73
5.3 Αξιολόγηση του Οργανισμού από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή	77
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	82
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	101

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ:

ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΓΕΑ	Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας
Ε.Σ.Κ.Ε.Ε.Σ.	Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου και Επιτήρησης Συνόρων
ΕΕΣ	Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο
ΕΚΣΕΔ	Ενιαίο Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης
ΕΛ.ΑΣ.	Ελληνική Αστυνομία
ΚΟΔΙΣΜΕ	Κέντρο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης
Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ.	Λιμενικό Σώμα– Ελληνική Ακτοφυλακή
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΧΕΑΔ	Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης
ΧΘΔΕΕ	Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ETIAS	European Travel Information and Authorisation System
EU FRA	European Union Agency for Fundamental Rights
EUAA	European Union Agency for Asylum
EU-LISA	European Union Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice
EUROPOL	European Union Agency for Law Enforcement Cooperation
Eurosur	European Border Surveillance System
NCC	National Coordination Center
RABIT	Rapid Border Intervention Teams
SAR	Search And Rescue

SOLAS

International Convention for the Safety of Life at
Sea

UNCLOS

United Nations Convention on the Law of the Sea

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ξεκινώντας το 1985, σηματοδοτήθηκε η πρώτη προσπάθεια ελεύθερης κυκλοφορίας μεταξύ Ευρωπαϊκών χωρών, χωρίς ελέγχους στα μεταξύ τους σύνορα, με την υπογραφή της Συμφωνίας Schengen από πέντε χώρες της τότε Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), το Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο και την Ολλανδία. Η συμφωνία υπεγράφη την 14^η Ιουνίου του 1985 στο ομώνυμο χωριό του Λουξεμβούργου¹ και είχε στόχο τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά τους σύνορα, ώστε να καθιερωθεί η ελεύθερη κυκλοφορία για τους υπηκόους τους. Ωστόσο, ο στόχος της Συμφωνίας έμελλε να εξειδικευτεί ως προς τις διαδικασίες και τη συνεργασία μεταξύ των κρατών πέντε έτη αργότερα και συγκεκριμένα την 19^η Ιουνίου 1990 με τη Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας του Schengen, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή το 1995, επιτρέποντας την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων στο λεγόμενο Χώρο Schengen και τη δημιουργία κοινών εξωτερικών συνόρων με ενιαίες διαδικασίες, ενώ σιγά σιγά ενσωματώθηκαν και άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αν και αφορούσε ευρωπαϊκό έδαφος, ο Χώρος Schengen δεν ήταν επίσημο μέρος της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής, πλέον, Ένωσης (ΕΕ), μέχρι την υπογραφή της Συνθήκης του Άμστερνταμ το 1997 που ενσωματώθηκε επίσημα στο νομοθετικό της πλαίσιο και σταδιακά από το 1999 μέχρι και σήμερα αριθμεί 29 χώρες² αποτελώντας έναν από τους κύριους πυλώνες του ευρωπαϊκού οικοδομήματος (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2019). Βασικότερο θεμέλιο των Συμφωνιών αποτέλεσε η αρχή της εμπιστοσύνης των ελέγχων που διεξάγουν οι Αρχές των χωρών μελών και όπως χαρακτηρίστηκαν αφορούν ένα ολοκληρωμένο σύστημα διατάξεων (Παπαγιάννης, 2016).

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη των πολιτικών της Ένωσης στην κοινή στρατηγική που διαμορφώθηκε για τη διαφύλαξη του κεκτημένου του Χώρου Schengen και των εξωτερικών συνόρων που προέκυψαν μετά τη δημιουργία του, καθώς συνολικότερα αποτέλεσε έναν

¹Σημειώνεται ότι το Schengen βρίσκεται κοντά στα σύνορα του Λουξεμβούργου με τη Γαλλία και τη Γερμανία.

²Συγκεκριμένα Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Κάτω Χώρες (Ολλανδία), Κροατία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τσεχία, Φινλανδία, Ρουμανία και Βουλγαρία, οι οποίες είναι κράτη - μέλη της ΕΕ και Ελβετία, Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία που δεν αποτελούν κράτη - μέλη της Ένωσης, ενώ η Ιρλανδία και η Κύπρος, αν και κράτη - μέλη, δεν ανήκουν στο Χώρο Schengen.

ενιαίο χώρο εντός του οποίου οι έλεγχοι συνόρων εξαλείφθηκαν και μεταφέρθηκαν στα εξωτερικά σύνορα αυτού. Συγκεκριμένα, στοχεύει στην ανασκόπηση της δημιουργίας, της εξέλιξης και της σημερινής μορφής του Frontex, γνωστός σήμερα ως Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, εφεξής Οργανισμός, ο οποίος αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια από πλευράς της Ένωσης για τη δημιουργία ενός οργανισμού που στόχευε την παροχή βοήθειας στη διαχείριση των εξωτερικών της συνόρων και τη συνεργασία αυτού, σε εθνικό επίπεδο, με την Ελληνική Αστυνομία και άλλους συναρμόδιους ελληνικούς φορείς στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική αναδρομή στη δημιουργία και την εξέλιξη του Οργανισμού καταλήγοντας στη σημερινή μορφή και τη δομή του όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι και σήμερα με τις επιμέρους τροποποιήσεις που υπέστη με αποτέλεσμα, τελικώς, την ανάπτυξή του μέσω της ενίσχυσης των καθηκόντων του. Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται: οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα του, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Επιτήρησης των Συνόρων (Eurosur), το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Εξουσιοδότησης Ταξιδιών (ETIAS), η λειτουργία του οποίου αναμένεται να ξεκινήσει στα μέσα του 2025 και, τέλος, οι προσπάθειες για τη διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων, καθώς και οι μηχανισμοί που έχουν αναπτυχθεί για αυτό το σκοπό.

Έπειτα, στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται ο ρόλος της Ελληνικής Αστυνομίας στο έργο της διαφύλαξης του τμήματος των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης που βρίσκεται επί ελληνικού εδάφους, οι αρμοδιότητες και τα εργαλεία που έχει στη διάθεσή της μέσω των επιτελικών Υπηρεσιών και των μάχιμων κλιμακίων που έχουν την υποχρέωση της διαφύλαξης των συνόρων και της ασφαλούς επιστροφής όσων δε δικαιούνται να βρίσκονται στη χώρα. Στη συνέχεια, στο τέταρτο κεφάλαιο παρατίθενται και άλλοι συναρμόδιοι ελληνικοί φορείς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό για την ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, όπως το Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή, ο Εθνικός Συντονιστής Επιστροφών και ο Εθνικός Συντονιστής κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών κ.ά. και τέλος στο πέμπτο κεφάλαιο αναγράφονται οι κοινές επιχειρήσεις, αλλά και η κριτική που έχει δεχτεί τόσο ο Οργανισμός όσο και οι ελληνικές Αρχές αναφορικά με τη δράση

τους στο πεδίο της διαφύλαξης των συνόρων και η αποτελεσματικότητα του Οργανισμού, όπως, επίσης, και η αξιολόγηση του Οργανισμού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εφεξής Επιτροπή.

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής – Frontex

1.1 Η πρώτη σύσταση του Frontex και η αρχική του εκδοχή

Η δημιουργία του Χώρου Schengen και η συνακόλουθη κατάργηση των ελέγχων των εσωτερικών συνόρων, συνεπαγόταν την ανάγκη λήψης κοινών μέτρων ασφαλείας και συντονισμένων ελέγχων των εξωτερικών συνόρων, ώστε κατά την είσοδο των προσώπων από τρίτες χώρες να μη λαμβάνεται υπόψη το στενό συμφέρον της χώρας στην οποία επιχειρούν να εισέλθουν, αλλά και των υπολοίπων που ανήκουν στον χώρο του Schengen (Σαχπεκίδου, 2021). Αν και στη Συμφωνία και τη Σύμβαση Schengen δεν αναφερόταν η ίδρυση και λειτουργία ενός ενιαίου οργανισμού για αυτό το σκοπό, ο συντονισμός μεταξύ των επιμέρους εθνικών υπηρεσιών συνοριακών ελέγχων διαφαινόταν ως αναγκαίος κατά τα άρθρα 6 και 7 της Σύμβασης. Σύμφωνα με τα ανωτέρω άρθρα τα κράτη - μέλη κλήθηκαν να θεωρήσουν τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων ως θέμα κοινού συμφέροντος και να προχωρήσουν στην ανάπτυξη κοινών επιχειρησιακών πρακτικών, στην αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών, καθώς και στην εναρμόνιση με ομοιόμορφο τρόπο των οδηγιών προς τις υπηρεσίες που είναι επιφορτισμένες με τους ελέγχους, ακόμα και συνεργασία υπό τη μορφή ανταλλαγής υπαλλήλων-συνδέσμων.

Με την υπογραφή της Συνθήκης του Άμστερνταμ το 1997 που το κεκτημένο του Schengen ενσωματώθηκε επίσημα στο νομοθετικό σύστημα της ΕΕ (Πλιάκος, 2018), έγινε μία πιο συντεταγμένη προσπάθεια προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης κοινών πολιτικών σχετικά με τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης. Στη Συνθήκη αυτή συναντάται αναφορά στο Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ), ενός ολοκληρωμένου χώρου στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα αναφορικά με τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο, τη μετανάστευση, την πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας. Αν και ο Χώρος αποτελεί μία έννοια που δεν προσδιορίζεται αυστηρώς, έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί, ένας εκ των οποίων τον αναφέρει ως τον *«εσωτερικό χώρο της Ένωσης, εντός του οποίου διασφαλίζεται η πρωταρχία των δικαιοκίνων κανόνων και οι ευρωπαϊκοί πολίτες,*

όπως και οι πολίτες τρίτων χωρών που βρίσκονται νόμιμα στο Χώρο, κυκλοφορούν χωρίς συνοριακούς ελέγχους, χωρίς να διακινδυνεύεται η ασφάλειά τους αλλά και η ασφάλεια των κρατών μελών» (Παπαγιάννης, 2016). Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε το 1999 δόθηκε ουσιαστική ώθηση στην εξέλιξη του Χώρου και αποφασίστηκαν συγκεκριμένοι στόχοι που έπρεπε να επιδιωχθούν. Τονίστηκε πως ο Χώρος αυτός είναι ελκυστικός και προσελκύει πολλούς ανθρώπους ανά τον κόσμο, που δεν απολαμβάνουν την ελευθερία που προσφέρει, όμως σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές παραδόσεις δε συνάδει η άρνηση της ελευθερίας αυτής σε εκείνους τους οποίους οι περιστάσεις αναγκάζουν ευλόγως να ζητήσουν είσοδο στο έδαφός της, η Ένωση όφειλε να αναπτύξει κοινές πολιτικές ασύλου και μετανάστευσης, λαβαίνοντας συγχρόνως υπόψη της την ανάγκη συνεχούς ελέγχου των εξωτερικών συνόρων. Στόχος ορίστηκε η ανάπτυξη πολιτικών για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και τον περιορισμό της δράσης αυτών που την οργανώνουν, καθώς και η καταπολέμηση των συναφών διεθνών εγκλημάτων, οι οποίες θα σέβονταν πλήρως τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Σύμβαση της Γενεύης για τους πρόσφυγες και από άλλες σχετικές πράξεις περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θα ανταποκρίνονται στις ανθρωπιστικές ανάγκες με βάση την αλληλεγγύη. Έτσι, προέτρεπε τα μεν κράτη που ήταν ήδη μέλη να αναπτύξουν στενότερη συνεργασία και αμοιβαία τεχνική βοήθεια μεταξύ των υπηρεσιών συνοριακού ελέγχου και τα δε κράτη που είχαν υποβάλει αίτημα ένταξης να προβούν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για να συμμετάσχουν στην εν λόγω συνεργασία.

Η εξέλιξη των πολιτικών από την στενή συνεργασία των κρατών – μελών στον τομέα αυτό, στη δημιουργία ενός οργανισμού για την ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης, δυναμιτίστηκε, επίσης, λόγω τόσο της διεύρυνσης της ΕΕ με δέκα νέα κράτη μέλη το 2004, όσο και του απόηχου των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου στις Η.Π.Α., καθώς η μετανάστευση συνδέθηκε με την εγκληματικότητα και την τρομοκρατία³. Έτσι, κάμφθηκαν οι αντιρρήσεις στα μέχρι τότε απρόθυμα κράτη μέλη να εκχωρήσουν εξουσίες σε ένα ευρωπαϊκό όργανο στον ευαίσθητο τομέα των συνοριακών ελέγχων και δημιουργήθηκε

³Με τις τρομοκρατικές επιθέσεις στον σιδηροδρομικό σταθμό Ατότσα της Μαδρίτης την 11-03-2004 και σε σταθμούς μετρό και σε λεωφορείο στο Λονδίνο την 07-07-2005 να ενισχύουν την αντίληψη αυτή.

κλίμα πολιτικής συναίνεσης για τη διασφάλιση της ασφάλειας εντός της ΕΕ μέσω των αυστηρότερων ελέγχων στα σύνορα (Léonard, 2009).

Τον Ιούνιο του 2003 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που έγινε στη Θεσσαλονίκη κάλεσε την Επιτροπή να εξετάσει σε εύλογο χρόνο την ανάγκη δημιουργίας νέων θεσμικών μηχανισμών, συμπεριλαμβανομένης και της πιθανής δημιουργίας μιας κοινοτικής επιχειρησιακής δομής, ώστε να ενισχυθεί η επιχειρησιακή συνεργασία για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, με συνεπακόλουθη την πρόταση της Επιτροπής το Νοέμβριο του ίδιου έτους σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα.

Τελικά, την 26η Οκτωβρίου του 2004, με τον Κανονισμό 2007/2004 του Συμβουλίου, θεσπίστηκε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή αλλιώς Frontex, όρος ο οποίος επικράτησε και προέρχεται από τη γαλλική φράση "*Frontières extérieures*" που σημαίνει «Εξωτερικά Σύνορα». Η σύσταση αυτού του οργανισμού υλοποιήθηκε ως ανταπόκριση στην απαίτηση βελτίωσης της ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων των μελών της Ένωσης (Παπαγιάννης, 2016). Με ημερομηνία ανάληψης καθηκόντων την 3^η Οκτωβρίου του 2005, περίπου πέντε μήνες μετά από την ημερομηνία που προέβλεπε ο Κανονισμός, ο Οργανισμός άρχισε τις εργασίες του έχοντας ως αποστολή την εξασφάλιση του συντονισμού των ενεργειών των κρατών – μελών, προς εφαρμογή των σχετικών με την διαχείριση των εξωτερικών συνόρων μέτρων, ώστε αυτή να καταστεί περισσότερο αποτελεσματική. Στο πλαίσιο αυτό θα προσέφερε τεχνική υποστήριξη και τεχνογνωσία στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, δίχως να επηρεάζει την αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών - μελών στο σκέλος του έλεγχου και της παρακολούθησης των εξωτερικών συνόρων (Léonard, 2014).

Αν και ακόμα δεν είχε την αρμοδιότητα να ξεκινά από μόνος του κοινές επιχειρήσεις, ούτε τη δυνατότητα να υποχρεώσει τα κράτη - μέλη να συμμετέχουν σε αυτές, θέτοντας το προσωπικό τους στην διάθεση του ή παρέχοντας τεχνικό εξοπλισμό, ο Οργανισμός είχε ως καθήκον να συντονίζει την επιχειρησιακή συνεργασία όταν μια επιχείρηση λάμβανε χώρα, συνεργαζόμενος με το κράτος υποδοχής της επιχείρησης, με το προσωπικό που εμπλεκόταν να δύναται να ασκήσει σχετικές εκτελεστικές αρμοδιότητες.

Συγκεκριμένα στο άρθρο 10 του ιδρυτικού κανονισμού προβλεπόταν ότι η άσκηση εκτελεστικών αρμοδιοτήτων από υπαλλήλους του Οργανισμού και εμπειρογνώμονες των κρατών μελών οι οποίοι επιχειρούν στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους υπόκειται στο νομικό πλαίσιο του εν λόγω κράτους. Τέλος, στα καθήκοντα του νεοσυσταθέντα Οργανισμού συγκαταλεγόταν και η παροχή της αναγκαίας συνδρομής για την οργάνωση κοινών επιχειρήσεων επαναπατρισμού από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με την κοινοτική πολιτική επαναπατρισμού.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, παρόλη την εμφανή επιφυλακτικότητα των κρατών - μελών να παραχωρήσουν μέρος της κυριαρχίας τους επί του ελέγχου των συνόρων, υπήρχε η τάση προς τη μεταβολή του Οργανισμού σε ένα υπερεθνικό σώμα, εξουσιοδοτημένο να διαμορφώνει τη δική του επιχειρησιακή στρατηγική και να ασκεί τις αντίστοιχες εκτελεστικές αρμοδιότητες, με πρώτη στάση την αναμόρφωσή του με τον κανονισμό 863/2007. Με τον κανονισμό αυτό δόθηκε η δυνατότητα στους προσκεκλημένους υπαλλήλους να εκτελούν όλα τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες για τον έλεγχο των συνόρων σε συμφωνία με τους κανόνες Schengen, αλλά τόσο υπό τις οδηγίες όσο και κατά την παρουσία αρμοδίων υπαλλήλων του κράτους υποδοχής της επιχείρησης. Παράλληλα, προβλέφθηκε να φέρουν υπηρεσιακό εξοπλισμό (όπλα, πυρομαχικά) και να χρησιμοποιούν βία, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και έπειτα έγκριση των κρατών υποδοχής υπό την παρουσία συνοριοφυλάκων τους. Η βασικότερη αλλαγή που επήλθε, όμως, ήταν η σύσταση ομάδων ταχείας επέμβασης στα σύνορα ή RABIT (Rapid Border Intervention Teams), ομάδες οι οποίες θα αναπτύσσονται από τον Οργανισμό, για περιορισμένη χρονική διάρκεια, ύστερα από αίτημα ενός κράτους μέλους το οποίο έρχεται αντιμέτωπο με μια κατάσταση επείγουσας πίεσης στα εξωτερικά σύνορα, έπειτα από την άφιξη μεγάλου αριθμού υπηκόων τρίτων χωρών που προσπαθούν να εισέλθουν παράνομα στην επικράτεια του. Επακόλουθα, έπειτα από το σχετικό αίτημα, τα κράτη - μέλη υποχρεούνταν να διαθέσουν το προσωπικό που θα απαιτήσει ο Frontex για την άμεση σύσταση των ομάδων ταχείας επέμβασης, εκτός αν συντρέχει εξαιρετική κατάσταση που επηρεάζει σημαντικά την εκπλήρωση των εθνικών καθηκόντων.

Το 2011 πραγματοποιήθηκε ακόμη μια ενίσχυση των επιχειρησιακών καθηκόντων του Οργανισμού με τον κανονισμό 1168/2011, σύμφωνα με τον

οποίο τα κράτη – μέλη κλήθηκαν να συνεισφέρουν έναν αριθμό συνοριοφυλάκων με προσόντα που καθορίζονται από τον Οργανισμό, για τη συμμετοχή τους στις ευρωπαϊκές ομάδες συνοριοφυλάκων, που θα συμμετέχουν σε κοινές επιχειρήσεις παράλληλα με τα εθνικά σώματα, ενώ ο αριθμός των εθνικών συνοριοφυλάκων που θα διέθεταν τα κράτη μέλη θα προέκυπτε βάσει των ετήσιων διμερών συμφωνιών τους με τον Οργανισμό.

Επιπλέον, ορίσθηκε ότι το κράτος υποδοχής είναι αρμόδιο να εκδίδει εντολές προς τις ευρωπαϊκές ομάδες συνοριοφυλάκων, προβλέφθηκε η δυνατότητα προμήθειας και κατοχής τεχνικού εξοπλισμού, είτε απευθείας από τον Οργανισμό είτε από κοινού με κάποιο κράτος μέλος και ενισχύθηκε η παροχή συνδρομής σε επιχειρήσεις επαναπατρισμού. Συγκεκριμένα, αναβαθμίστηκε ο ρόλος του και πέραν της αναγκαίας συνδρομής, κατόπιν αίτησης των συμμετεχόντων κρατών μελών, πλέον μπορούσε να συντονίσει ή να οργανώσει τις κοινές επιχειρήσεις επαναπατρισμού, να προβεί στη ναύλωση αεροσκαφών για τους σκοπούς αυτών και να τις χρηματοδοτεί ή να συγχρηματοδοτεί, υπό την προϋπόθεση του σεβασμού του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΧΘΔΕΕ). Παράλληλα, αναβαθμίστηκε η στρατηγική για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσω της πρόβλεψης του Υπευθύνου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και του Συμβουλευτικού Φόρουμ, καθώς και του Κώδικα Δεοντολογίας.

1.2 Η εξέλιξη του σε Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και η σημερινή του μορφή

Ένα από τα κομβικά χρονικά σημεία που ώθησε τις περαιτέρω αλλαγές του Οργανισμού υπήρξε το έτος 2015, όταν η εκτεταμένη προσφυγική κρίση δοκίμασε την ετοιμότητα του ευρωπαϊκού οικοδομήματος στον έλεγχο και την ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων και κατ' επέκταση τον Frontex, ο οποίος με τη σειρά του έχει επικουρικό ρόλο για τη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων. Με περισσότερες από 1.820.000 ανιχνεύσεις παράνομων διελεύσεων από τα εξωτερικά σύνορα, καταγράφηκε ένα αρνητικό ρεκόρ που δεν είχε προηγούμενο - έξι φορές ο αριθμός των ανιχνεύσεων που καταγράφηκαν το 2014- (Frontex, 2016). Απότοκο της κρίσης αυτής ήταν η ασυντόνιστη επαναφορά των ελέγχων στα εσωτερικά

σύνορα από ορισμένα κράτη μέλη, απειλώντας την κατάρρευση του κεκτημένου του Schengen (Ceccorulli, 2019).

Στην άτυπη σύνοδο των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων σχετικά με τη μετανάστευση, την 23 Σεπτεμβρίου 2015, τονίσθηκε η ανάγκη για την αντιμετώπιση της πρωτόγνωρης αυτής κατάστασης στα εξωτερικά σύνορα και προκειμένου να ενισχυθούν οι έλεγχοι, μεταξύ άλλων, αναδείχθηκε και η ανάγκη ενίσχυσης του Οργανισμού, μέσω πρόσθετων πόρων, με ανθρώπινο δυναμικό και τεχνικές συνεισφορές από τα κράτη - μέλη. Στο πλαίσιο της συνεχούς αυξανόμενης μεταναστευτικής πίεσης, προερχόμενες από πολλές και συχνά νέες πηγές, ωστόσο, έπρεπε να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των οικονομικών και των ανθρωπιστικών παραμέτρων, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και τις διεθνείς συμβάσεις (Μούσης, 2018). Ένα έτος αργότερα, την 14 Σεπτεμβρίου 2016, υπεγράφη ο Κανονισμός 2016/1624 που θα έδινε στον Οργανισμό νέα ονομασία και νέες ενισχυμένες αρμοδιότητες, με τον οποίο ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έδωσε τη θέση του στον *Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής*, ο οποίος από κοινού με τις εθνικές Αρχές που είναι αρμόδιες για την διαχείριση των συνόρων αποτέλεσαν την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή. Η έναρξη λειτουργίας την 6η Οκτωβρίου 2016 χαρακτηρίστηκε ως ορόσημο στην ιστορία της ευρωπαϊκής συνοριακής διαχείρισης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016) και μολονότι συνέχισε το έργο του με αλλαγμένο όνομα, συνέχισε να αναφέρεται ως Frontex, όπως είχε καθιερωθεί να λέγεται.

Ο νέος κανονισμός επέκτεινε την επιχειρησιακή δράση του Frontex αναβαθμίζοντας τη συμμετοχή του στην ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων. Από απλή υποστήριξη στον έλεγχο και παρακολούθηση των συνόρων ανέλαβε και καθήκοντα ακτοφυλακής, παρέχοντας τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή σε κράτη - μέλη για την υποστήριξη των επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης ανθρώπων που κινδυνεύουν στη θάλασσα. Επιπλέον, δόθηκε η εντολή στον Οργανισμό να συμβάλλει στην αντιμετώπιση του διασυνοριακού εγκλήματος με στόχο ένα υψηλό επίπεδο εσωτερικής ασφάλειας εντός της Ένωσης, μέσω κοινών επιχειρήσεων με τα κράτη - μέλη, παρέχοντας τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή και με τη δυνατότητα συλλογής δεδομένων κατά τη διάρκεια κοινών επιχειρήσεων και

τη χρήση σχετικών ευρωπαϊκών και εθνικών βάσεων δεδομένων, υπό την προϋπόθεση να τηρείται η ενωσιακή και η εθνική νομοθεσία των κρατών – μελών στα οποία επιχειρεί. Μια ακόμα σημαντική προώθηση του ρόλου του σε επιχειρησιακό επίπεδο ήταν η συνεργασία με τρίτες χώρες που γειτνιάζουν με τα εξωτερικά σύνορα, εφόσον αυτή συνάδει με τα καθήκοντα του Οργανισμού, παρέχοντας τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή με σκοπό την καλύτερη επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις που δυσχέραναν το έργο του Frontex να ασκήσει τα πλήρη επιχειρησιακά του καθήκοντα, όπως είχαν καθοριστεί, λόγω έλλειψης προσωπικού και εξοπλισμού, ιδιαίτερα κατά την διάρκεια των πιο έντονων φάσεων της προσφυγικής κρίσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015), ο κανονισμός προέβλεπε την ανάπτυξη ομάδων ευρωπαϊκής συνοριοφυλακής και ακτοφυλακής σε κοινές επιχειρήσεις και σε ταχείες επεμβάσεις στα σύνορα για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Οι ομάδες αυτές θα συγκροτούντο από συνοριοφύλακες που θα συνεισέφεραν τα κράτη - μέλη στον Οργανισμό κατόπιν αιτήσεώς του, ενώ ο αριθμός που θα καλούταν να συνεισφέρει το κάθε κράτος θα σχεδιαζόταν βάσει ετήσιων διμερών διαπραγματεύσεων και συμφωνιών μεταξύ του Οργανισμού και των κρατών - μελών. Ωστόσο, η εφαρμογή αυτού του σχεδιασμού δεν απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα και οι ελλείψεις στη συνεισφορά των συμφωνηθέντων από τα κράτη - μέλη για παροχή προσωπικού περιορίζαν την εφαρμογή των σχεδιασμένων επιχειρησιακών δράσεων.

Δύο μόλις χρόνια μετά από την τελευταία του τροποποίηση, εν έτει 2018 υποβλήθηκε από την Επιτροπή νέα πρόταση τροποποίησης του Κανονισμού, για να εξασφαλιστεί, στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης της μετανάστευσης, ο αποτελεσματικός έλεγχος των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, κρίνοντας ότι χρήζει βελτίωσης στους τομείς των επιστροφών, του διασυνοριακού εγκλήματος και του ασύλου. Η πρόταση αυτή στόχευε στην ουσιαστική ενίσχυση του Οργανισμού με τη δημιουργία ενός μόνιμου σώματος 10.000 συνοριοφυλάκων που θα είχε στη διάθεση του, προκειμένου να εξοπλιστεί με τον δικό του «επιχειρησιακό βραχίονα», να μπορεί να παρεμβαίνει χωρίς να εξαρτάται πλέον από τις συνεισφορές των κρατών μελών, καθιστώντας τον πλήρως αποτελεσματικό στην υποστήριξη της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, τον περιορισμό της

παράνομης μετανάστευσης και την αποτροπή δευτερογενών μετακινήσεων στο εσωτερικό της Ένωσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018β). Επακόλουθα, την 13-11-2019 υπεγράφη ο νέος Κανονισμός 2019/1896, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ 04-12-2019 καθιστώντας τον Οργανισμό ισχυρότερο και με καλύτερη χρηματοδότηση. Όπως αναφέρεται στο σκεπτικό του κανονισμού, η σύσταση του Οργανισμού ερείδεται στο πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο και συγκεκριμένα στο άρθρο 77 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, λαμβάνουν μέτρα που αφορούν τους ελέγχους στους οποίους υποβάλλονται τα πρόσωπα που διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα και οποιοδήποτε μέτρο που είναι αναγκαίο για την δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων, όπως επίσης και μέτρα που αφορούν λαθρομετανάστευση και παράνομη διαμονή, καθώς και την απομάκρυνση και τον επαναπατρισμό των παραπάνω, όπως σημειώνεται στο άρθρο 79. Σημαντικότερος στόχος του νέου κανονισμού ήταν να βελτιώσει την αυτονομία του Οργανισμού, μειώνοντας την επιχειρησιακή του εξάρτηση από τις συνεισφορές των κρατών – μελών σε συνοριοφύλακες, με τη δημιουργία του πρώτου ένστολου σώματος επιβολής του νόμου της ΕΕ, δηλαδή του μόνιμου σώματος του Frontex. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) στη γνωμοδότησή της για τον Κανονισμό, σε περιπτώσεις ειδικών και δυσανάλογων προκλήσεων στα εξωτερικά σύνορα, σε περίπτωση που ένα κράτος - μέλος ζητήσει βοήθεια, ο Οργανισμός θα πρέπει να έχει την ικανότητα να δρα άμεσα, αναλαμβάνοντας την οργάνωση και τον συντονισμό ταχέων επεμβάσεων στα σύνορα αποστέλλοντας ομάδες από το μόνιμο σώμα του, σε συνεργασία με το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα, το οποίο θα διατηρεί την τελική αρμοδιότητα και τον έλεγχο επί της διαχείρισης της κατάστασης (ΕΟΚΕ, 2018). Το μόνιμο σώμα αποτελείται τόσο από αποσπασμένους υπαλλήλους από τα κράτη – μέλη (είτε βραχυπρόθεσμα, είτε μακροπρόθεσμα), όσο και από μόνιμους υπαλλήλους του Οργανισμού, ο αριθμός των οποίων έως το 2027 αναμένεται να φτάσει τα 10.000 άτομα. Από την άλλη μεριά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών εξέφρασε προβληματισμό για τη δημιουργία του μόνιμου σώματος, διότι αν και αναγνώρισε ως αναγκαία την υποχρέωση συνεισφοράς προσωπικού των κρατών - μελών στις κοινές επιχειρήσεις του Οργανισμού,

διατύπωσε την ανησυχία ότι η δημιουργία μόνιμου σώματος, καθώς η αποστολή εθνικών συνοριοφυλάκων και εθνικού προσωπικού στον Οργανισμό ενδέχεται να οδηγήσει σε πιθανή «διαρροή εγκεφάλων» υπό την έννοια ότι τα κράτη - μέλη θα χάσουν από την επικράτειά τους άτομα έμπειρα στο αντικείμενο αυτό. Επίσης, τόνισε ότι η δημιουργία τέτοιων νέων δομών δεν πρέπει να βαραίνει περισσότερο τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, ιδίως στις παραμεθόριες περιοχές, ούτε να διακινδυνεύει την εκτέλεση καθηκόντων που ασκούνται στα εξωτερικά σύνορα από τις υφιστάμενες εθνικές δομές (Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών, 2019).

Σύμφωνα πάλι με την γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών, η πρόταση του νέου κανονισμού είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας και της επικουρικότητας, διότι οι στόχοι της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων αποτελούν κοινό συμφέρον της ΕΕ και δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τις περιφερειακές αρχές των κρατών-μελών, ενώ τονίζεται ότι η παράτυπη μετανάστευση ασκεί πιέσεις στις εθνικές αρχές και δημιουργεί προκλήσεις. Ωστόσο, τονίζεται ότι η ανάπτυξη του προσωπικού του Οργανισμού πρέπει να συνδέεται με παράλληλη ανάπτυξη των εγγυήσεων για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε όλες τις δράσεις του, ενώ σε περίπτωση που δε μπορούν να διασφαλιστούν να αποφεύγεται η συμμετοχή του Οργανισμού. Επιπλέον, στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ενώ επικροτείται η δημιουργία του μόνιμου σώματος και η αύξηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων του οργανισμού, συστήθηκε η διαρκής κατάρτιση του προσωπικού σε θέματα προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων και η ενίσχυση του Συμβουλευτικού Φόρουμ που επικουρεί τον οργανισμό με τη συμμετοχή σχετικών οργανισμών και τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στις δραστηριότητες του φόρουμ, πρόταση που υιοθετήθηκε από την Επιτροπή. Συνεπώς, παρατηρείται ότι σε κάθε προσπάθεια ανάπτυξης του Frontex η βούληση για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι προς την κατεύθυνση της εξασφάλισής τους και της θωράκισης του Οργανισμού και απεμπλοκής του από πιθανή συμμετοχή σε σχετικές παραβιάσεις.

Αναφορικά με την εξέλιξη των δραστηριοτήτων του, στα καθήκοντα του βρίσκονται η παρακολούθηση των μεταναστευτικών ροών και η διενέργεια αναλύσεων κινδύνων αναφορικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων, η παρακολούθηση των επιχειρησιακών αναγκών των κρατών-

μελών που συνδέονται με τις επιχειρήσεις επιστροφών, η συλλογή επιχειρησιακών δεδομένων, η διενέργεια αξιολόγησης τρωτότητας, αξιολογήσεων της ικανότητας και ετοιμότητας των κρατών - μελών να διαχειρίζονται κάθε απειλή στα εξωτερικά σύνορα, η παρακολούθηση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων μέσω αξιωματικών συνδέσμων του Οργανισμού στα κράτη - μέλη, ο έλεγχος της συμμόρφωσης με τα όσα αφορούν την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις δραστηριότητές του στα εξωτερικά σύνορα και τις επιχειρήσεις επιστροφών, η υποστήριξη της ανάπτυξης και λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Συστήματος Παρακολούθησης των Συνόρων - Eurosur, ο συντονισμός και η οργάνωση κοινών επιχειρήσεων για συνδρομή προς τα κράτη - μέλη σε περιπτώσεις που απαιτείται αυξημένη τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά τους σύνορα κλπ.

Εξέχουσας σημασίας είναι και η γεωγραφική επέκταση του πεδίου των δραστηριοτήτων του. Εκτός από την δραστηριοποίηση σε κράτη που γειτονεύουν άμεσα με τα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης, όπως προβλέπεται ήδη από την αναβάθμιση του Οργανισμού το 2016, δύναται πλέον να συνεργάζεται, στο βαθμό που απαιτείται για την εκπλήρωση των καθηκόντων του, με τις αρχές τρίτων χωρών που δεν γειτνιάζουν με κάποιο κράτος - μέλος. Το πεδίο συνεργασίας περιλαμβάνει θέματα που αφορούν τις αρμοδιότητές του, συμμορφούμενος με το δίκαιο της Ένωσης, ακόμα και όταν η συνεργασία λαμβάνει χώρα σε έδαφος τρίτης χώρας. Δύναται να αποστέλλει ομάδες διαχείρισης των συνόρων από το μόνιμο σώμα του Οργανισμού σε τρίτες χώρες, όπου τα μέλη τους θα ασκούν εκτελεστικές αρμοδιότητες, με την προϋπόθεση ότι η Ένωση θα έχει συνάψει συμφωνία με την οικεία τρίτη χώρα «περί καθεστώτος», η οποία θα καλύπτει όλες τις πτυχές που είναι απαραίτητες για τη διεξαγωγή των δράσεων.

Ως προς τους πόρους από τους οποίους χρηματοδοτείται, τα έσοδα του Οργανισμού συνίστανται, σύμφωνα με το άρθρο 115 του Κανονισμού, σε συνεισφορά της Ένωσης από τον γενικό της προϋπολογισμό (Τμήμα Επιτροπή), από συνεισφορά των συνδεδεμένων χωρών στο Schengen, σε επιχορηγήσεις από την Ένωση, σε έσοδα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες και σε ενδεχόμενη εθελοντική συνεισφορά από τα κράτη - μέλη. Ο προϋπολογισμός του Οργανισμού με το πέρας των ετών γνωρίζει συνεχόμενη ανάπτυξη με χαρακτηριστική την εξέλιξη κατά τα τελευταία έτη, από το 2021

που έφτανε το ποσό των 535 εκατομμυρίων ευρώ, το 2022 ανήλθε σε 693 εκατομμύρια, το 2023 σε 829 και το 2024 έφτασε τα 922 εκατομμύρια ευρώ⁴.

Με τις αλληπάλληλες ενισχύσεις της εντολής προς τον Οργανισμό και με αποκορύφωμα την τελευταία με τον τρέχοντα κανονισμό καθώς και με τον όλο ένα αυξανόμενο προϋπολογισμό, ο άλλοτε «μικρός» οργανισμός που στόχο είχε το συντονισμό και την υποστήριξη των κρατών μελών, πλέον με την πρόβλεψη του μόνιμου σώματος, την ενίσχυση του εξοπλισμού του, την εξουσιοδότηση με εκτελεστικές αρμοδιότητες στο μόνιμο και λοιπό προσωπικό του και την περαιτέρω ενίσχυση της εντολής του για τη ανάπτυξη δράσεων σε τρίτες χώρες, ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής βρίσκεται στο επίκεντρο του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων και της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών, αποτελώντας «οδηγό για τον τρόπο άσκησης της διαχείρισης των συνόρων της ΕΕ» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2018β).

1.3 Η διάρθρωση του Οργανισμού

Η βάση του Frontex βρίσκεται στην πρωτεύουσα της Πολωνίας, τη Βαρσοβία, όπου είναι η έδρα της. Η διοίκηση του αποτελείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, τον Εκτελεστικό Διευθυντή, τους Αναπληρωτές Εκτελεστικούς Διευθυντές και τον Υπεύθυνο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (όπως φαίνεται με λεπτομέρεια στο Παράρτημα Ι). Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για τη λήψη των στρατηγικών αποφάσεων του Οργανισμού, τον αποτελεσματικό έλεγχο των λειτουργιών του, την κατάρτιση και τον έλεγχο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού και τον διορισμό του εκτελεστικού διευθυντή και των αναπληρωτών εκτελεστικών διευθυντών. Αποτελείται από δύο εκπροσώπους της Επιτροπής και από έναν εκπρόσωπο των συνοριακών αρχών κάθε κράτους - μέλους της ΕΕ, οι οποίοι διατηρούν πλήρες δικαίωμα ψήφου, καθώς και από έναν εκπρόσωπο από τις χώρες που συμμετέχουν στο κεκτημένο του Schengen⁵. Με την παρουσία στο διοικητικό συμβούλιο

⁴ Frontex, Budget 2023 & 2024, Ανακτήθηκαν από <https://prd.frontex.europa.eu/document/voted-budget-2023/> & <https://prd.frontex.europa.eu/wp-content/themes/template/templates/cards/1/dialog.php?card-post-id=2722&document-post-id=13153> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025).

⁵ Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία και Ελβετία, οι εκπρόσωποι των οποίων διατηρούν περιορισμένα δικαιώματα ψήφου. Επιπλέον, στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου

δύο εκπροσώπων της Επιτροπής και εκπρόσωπο από κάθε συμμετέχον κράτος - μέλος, ασκείται η δέουσα πολιτική εποπτεία στον Οργανισμό και επιχειρείται η καθιέρωση διαφανών διαδικασιών για τη λήψη αποφάσεων⁶. Το Διοικητικό Συμβούλιο διενεργεί τουλάχιστον δύο τακτικές συνεδριάσεις ανά έτος, ενώ μπορεί να συγκληθεί και με πρωτοβουλία του προέδρου του, έπειτα από αίτημα της Επιτροπής ή του ενός τρίτου των μελών του. Παρόντες στις συνεδριάσεις καλούνται να είναι και εκπρόσωποι του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για το Άσυλο (EUAA), του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Europol) και του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EU FRA), όταν στην ημερήσια διάταξη συμπεριλαμβάνονται θέματα σχετικά με την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Στην κορυφή της διοίκησης του οργανισμού βρίσκεται ο Εκτελεστικός Διευθυντής και νόμιμος εκπρόσωπος αυτού, ο οποίος διορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο με πενταετή θητεία και δυνατότητα ανανέωσης για μια ακόμα φορά, έπειτα από υπόδειξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ο Εκτελεστικός Διευθυντής εκτελεί τα καθήκοντά του σύμφωνα με την εντολή που έχει λάβει από το Διοικητικό Συμβούλιο, ανεξάρτητος και απαγκιστρωμένος από οποιαδήποτε κυβέρνηση ή άλλο φορέα και είναι υπόλογος για τις ενέργειες του στο Διοικητικό Συμβούλιο. Στα καθήκοντά του επικουρείται από τρεις Αναπληρωτές Εκτελεστικούς Διευθυντές, σε κάθε έναν από τους οποίους ανατίθεται ένας συγκεκριμένος τομέας αρμοδιότητας, αλλά και το καθήκον της αναπλήρωσης του σε περίπτωση κωλύματος του. Τα χαρτοφυλάκια που έχουν αναλάβει επί της παρούσης οι τρεις Αναπληρωτές Εκτελεστικοί Διευθυντές, σύμφωνα με τις ανακοινώσεις του Οργανισμού, είναι αυτό του Αναπληρωτή Εκτελεστικού Διευθυντή Επιχειρησιακού Σχεδιασμού και Επιστροφών, της Αναπληρωτριάς Εκτελεστικής Διευθύντριας αρμόδιας για την Ανάπτυξη Ικανοτήτων και Διαχείρισης του Μόνιμου Σώματος και του Αναπληρωτή Εκτελεστικού Διευθυντή αρμόδιου για τη Διαχείριση Πληροφοριών και τις Διαδικασιών⁷.

καλείται να συμμετάσχει, χωρίς δικαίωμα ψήφου, εκπρόσωπος της Ιρλανδίας, η οποία διατηρεί δικαίωμα εξαίρεσης από τη Συμφωνία Schengen.

⁶ Βλ. αιτιολογική σκέψη 106 του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896.

⁷ Frontex, Ποιοι είμαστε, Δομή του FRONTEX. Ανακτήθηκε από: https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/structure/?utm_source=chatgpt.com (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

Εκτελεστικός βραχίονας εφαρμογής των στρατηγικών και επιχειρησιακών στόχων του Frontex αποτελεί το Μόνιμο Σώμα, το πρώτο ένστολο σώμα επιβολής του νόμου της ΕΕ, το οποίο προβλέπεται να αριθμεί περί τα 10.000 άτομα έως το 2027. Το μόνιμο σώμα είναι ένα μοναδικό εργαλείο του Frontex για την επιτόπια ενίσχυση των κρατών μελών στην προσπάθεια να προστατεύσουν τα εξωτερικά σύνορα, να καταπολεμήσουν το διασυνοριακό έγκλημα (συμπεριλαμβανομένης της παράνομης διακίνησης μεταναστών, της εμπορίας ανθρώπων, της τρομοκρατίας και των υβριδικών απειλών) και στην ουσιαστική επίσπευση της αποτελεσματικής επιστροφής των μη νόμιμων μεταναστών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2024).

Τα μέλη του μόνιμου σώματος προέρχονται από τέσσερις κατηγορίες προσωπικού και συγκεκριμένα:

- κατηγορία 1: στην οποία συγκαταλέγεται το μόνιμο προσωπικό που προσλαμβάνεται και είναι απευθείας εξαρτώμενο από τον Οργανισμό και που αναμένεται να αριθμεί 3.000 άτομα μέχρι το 2027,
- κατηγορία 2: στην οποία περιλαμβάνεται προσωπικό που, σύμφωνα με το άρθρο 56 του κανονισμού, αποσπάται για δύο έτη από τα κράτη μέλη στον Οργανισμό, με δυνατότητα παράτασης, έπειτα από συμφωνία του Οργανισμού με το κράτος μέλος καταγωγής του, για ένα ή δύο έτη ακόμα, με σκοπό τη μακροπρόθεσμη στελέχωση του μόνιμου σώματος, που αναμένεται να αποτελεί το 15% του προσωπικού του μόνιμου σώματος έως το 2027 αριθμώντας 1500 μονάδες,
- κατηγορία 3: η οποία αφορά προσωπικό, συνοριοφύλακες ή συναφές προσωπικό, που πρέπει να βρίσκεται σε ετοιμότητα να αποσπαστεί, έως τέσσερις μήνες ανά ημερολογιακό έτος, από τα κράτη μέλη στον Οργανισμό, κατόπιν αιτήματός του, για συμμετοχή σε βραχυπρόθεσμες αποστολές σύμφωνα με το άρθρο 57 του κανονισμού, αποτελώντας τη σημαντικότερη αριθμητικά κατηγορία του μόνιμου σώματος, φθάνοντας να αποτελείται από 5.500 συνοριοφύλακες έως το 2027, και τέλος
- κατηγορία 4: που αφορά την εφεδρεία ταχείας αντίδρασης, η οποία αποτελείται από προσωπικό από τα κράτη μέλη που βρίσκεται σε ετοιμότητα να αποσταλεί σε επιχειρήσεις ταχειών επεμβάσεων στα σύνορα, για περίοδο μέχρι τεσσάρων μηνών εντός ενός

ημερολογιακού έτους, εφόσον το προσωπικό των προηγούμενων τριών κατηγοριών έχει ήδη αποσταλεί για την εν λόγω επέμβαση. Σημειώνεται ότι ο αριθμός του προσωπικού που καλούνταν να στελεχώσουν αυτή την κατηγορία ανερχόταν σε 1500, από το έτος έναρξης ισχύος του κανονισμού το 2019, έως το τρέχον έτος, με την κατάργησή του από το 2025 και έπειτα. Σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής για την επανεξέταση του μόνιμου σώματος, η προγραμματισμένη σταδιακή κατάργηση της εφεδρείας ταχείας αντίδρασης ακολουθεί την προβλεπόμενη πορεία της καθώς η κατηγορία αυτή δημιουργήθηκε για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων αναγκών προτού το μόνιμο σώμα γίνει υπολογίσιμη δύναμη, οπότε έως το 2025, άλλες κατηγορίες του μόνιμου σώματος, όπως το μόνιμο και λοιπό προσωπικό, οι μακροπρόθεσμες αποσπάσεις και οι βραχυπρόθεσμες αποστολές από τα κράτη μέλη, θα ανέρχονται σε επίπεδο το οποίο θα καθιστά δυνατή την ανακατανομή των πόρων σε περίπτωση απρόβλεπτων και δυσανάλογων αναγκών.

Τονίζεται, ότι σύμφωνα με τον κανονισμό, κάθε κράτος-μέλος είναι υπεύθυνο για τη διασφάλιση της διαρκούς συνεισφοράς με το προβλεπόμενο κάθε φορά προσωπικό για τη στελέχωση των παραπάνω κατηγοριών προσωπικού του μόνιμου σώματος.

Μετά την πρόσληψή ή την απόσπασή τους, τα μέλη του μόνιμου και λοιπού προσωπικού που πρόκειται να συμμετάσχουν σε επιχειρησιακές αποστολές, λαμβάνουν την απαραίτητη εκπαίδευση σχετικά με τα καθήκοντα που θα εκτελέσουν, διασφαλίζοντας ότι είναι ανά πάσα στιγμή επαγγελματικά καταρτισμένοι για την εκτέλεση καθηκόντων συνοριοφύλακα ή καθηκόντων που σχετίζονται με την επιστροφή, με ευθύνη του Οργανισμού και να προετοιμαστούν για ανάπτυξη σε επιχειρησιακές περιοχές. Εξασφαλίζεται, επιπλέον, ότι οι υπάλληλοι θα κατέχουν τις απαραίτητες δεξιότητες για να εργαστούν σε οποιονδήποτε συγκεκριμένο επιχειρησιακό τομέα, συμμορφούμενοι πλήρως με την ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ και τα πρότυπα δεοντολογίας. Το επιχειρησιακό προσωπικό ειδικεύεται σε συγκεκριμένες εργασίες σύμφωνα με συγκεκριμένα προφίλ ως εξής⁸:

⁸Frontex, Μόνιμο Σώμα. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/standing-corps/profiles/?etrans=el> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

- Υπάλληλοι συνεντεύξεων (Debriefing Officers) : Οι υπάλληλοι συνέντευξης-αφηνιμέρωσης διεξάγουν εθελοντικές συνεντεύξεις με μετανάστες και συλλέγουν πληροφορίες που μοιράζονται μαζί τους και στη συνέχεια συντάσσουν αναφορά προς τους αναλυτές της Frontex, οι οποίοι στη συνέχεια αναπτύσσουν την εικόνα της κατάστασης.
- Υπεύθυνοι πληροφοριών (Information Officers): Οι υπεύθυνοι πληροφοριών διενεργούν εθελοντικές και ανώνυμες συνεντεύξεις με μετανάστες προκειμένου να συγκεντρώσουν πληροφορίες για ανάλυση κινδύνου, σχετικά με την παράτυπη μετανάστευση και άλλα διασυνοριακά εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων και της τρομοκρατίας, με την εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών συνεντεύξεων, συντάσσοντας και παραδίδοντας σχετικές αναφορές κατάστασης που βοηθούν στην παροχή ενημερωμένης εικόνας για την κατάσταση τόσο των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, όσο και πέρα από αυτά.
- Συνοριοφύλακες (Border Guard Officers): Οι συνοριοφύλακες τοποθετούνται σε διάφορες τοποθεσίες στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, και βοηθούν τις εθνικές αρχές στην επιτήρηση των συνόρων.
- Συνοδοί και αξιωματικοί υποστήριξης της αναγκαστικής επιστροφής (Forced Return Escort and Support Officers): Οι αξιωματικοί συνοδείας και υποστήριξης αναγκαστικής επιστροφής προσφέρουν βοήθεια στις εθνικές αρχές σε όλα τα στάδια της επιχείρησης επιστροφής και συνοδεύουν άτομα που έχουν λάβει απόφαση επιστροφής από τις εθνικές αρχές.
- Αξιωματικοί ανίχνευσης εγκληματικών πράξεων με μηχανοκίνητα οχήματα (Motor Vehicle Crime Detection Officers): Οι υπεύθυνοι για τον εντοπισμό εγκλημάτων με μηχανοκίνητα οχήματα είναι εκπαιδευμένοι για τον εντοπισμό εγκλημάτων ή παρατυπιών που σχετίζονται με οχήματα που διασχίζουν τα σύνορα της ΕΕ.
- Ειδικός επί εγγράφων (Advanced Level Document Officers): Οι υπάλληλοι αυτοί είναι εκπαιδευμένοι να εντοπίζουν πλαστά ή παραποιημένα έγγραφα. Έχουν γνώση των χαρακτηριστικών ασφαλείας των ταξιδιωτικών εγγράφων και στην καθημερινή τους εργασία χρησιμοποιούν μεγεθυντικούς φακούς, μικροσκόπια και βάσεις

δεδομένων. Εργάζονται σε hotspots, καθώς και σε συνοριακά σημεία διέλευσης και αεροδρόμια.

- Αξιωματικοί τακτικής υποστήριξης (Tactical Support Officers): Οι υπάλληλοι τακτικής υποστήριξης του Frontex είναι υπεύθυνοι για τον σχεδιασμό της επιχειρησιακής αντίδρασης του Frontex επί τόπου. Βρίσκονται σε στενή επαφή με τις εθνικές αρχές και τους αποσπασμένους αξιωματικούς.

Το προσωπικό που στελεχώνει το μόνιμο σώμα συμμετέχει στις επιχειρησιακές δράσεις του Frontex ως μέλη ομάδων διαχείρισης των συνόρων, στο πλαίσιο κοινών επιχειρήσεων στα εξωτερικά σύνορα και αποστολών ταχείας επέμβασης στα σύνορα σε κράτη μέλη και τρίτες χώρες, ομάδων υποστήριξης στη διαχείριση της μετανάστευσης, που αποτελείται από εμπειρογνώμονες που παρέχουν τεχνική και επιχειρησιακή ενίσχυση στα κράτη - μέλη και ομάδων επιστροφής που αναπτύσσονται στο πλαίσιο επιχειρήσεων επιστροφής ή άλλων επιχειρησιακών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την εκτέλεση καθηκόντων επιστροφής. Επιπλέον των ομάδων αυτών, μέρος του προσωπικού της κατηγορίας 1 λειτουργεί ως υπεύθυνο για τη λειτουργία της Κεντρικής Μονάδας του Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού (ETIAS).

Τα μέλη του μόνιμου σώματος κατά τη συμμετοχή τους σε επιχειρησιακές αποστολές ασκούν εξουσίες σχετικές με το συνοριακό έλεγχο και τις επιστροφές εκείνων που δε πληρούν τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής στο χώρο Schengen, ενώ παράλληλα συμμετέχουν σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης. Προκειμένου να φέρουν εις πέρας το έργο τους, τα μέλη των ομάδων μπορούν να έχουν πρόσβαση, κατόπιν εξουσιοδότησης, σε βάσεις δεδομένων της ΕΕ, καθώς και στις εθνικές βάσεις δεδομένων των κρατών που επιχειρούν. Οι εκτελεστικές εξουσίες εκτελούνται υπό τις οδηγίες από και, κατά γενικό κανόνα, υπό την παρουσία συνοριοφυλάκων ή σχετικού προσωπικού του κράτους - μέλους υποδοχής, το οποίο μπορεί επίσης να τους εξουσιοδοτήσει να δρουν εκ μέρους του. Επίσης, μπορούν να προβαίνουν σε χρήση βίας, σε συμφωνία με το εθνικό, ενωσιακό και διεθνές δίκαιο και το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και έχουν δικαίωμα οπλοφορίας και οπλοχρησίας, πάλι υπό τους προαναφερόμενους όρους.

Αναφορικά με τον τρόπο επιλογής του προσωπικού που προσλαμβάνει ο Οργανισμός για την κάλυψη των θέσεων της Κατηγορίας 1 του μόνιμου σώματος, προκηρύσσονται θέσεις μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του Frontex, όπου με διαφανείς διαδικασίες και με σωρεία κριτηρίων, μεταξύ των οποίων και η προσπάθεια ομοιόμορφης πρόσληψης μεταξύ των φύλων και της γεωγραφικής προέλευσης του προσωπικού, οι οποίοι με το πέρας της διαδικασίας επιλογής και την πρόσληψή τους, θα υποβληθούν σε επαρκή εκπαίδευση η οποία απαιτείται για την εργασία στις θέσεις που θα τοποθετηθούν.

Σύμφωνα με τον πιο πρόσφατο διαγωνισμό που προκηρύχθηκε για την πρόσληψη μόνιμων αξιωματικών της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής⁹ οι υποψήφιοι θα πρέπει να έχουν ηλικία μικρότερη των 47 ετών και για να συμμετάσχουν πρέπει είτε να έχουν ολοκληρώσει πανεπιστημιακές σπουδές διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών, όπως βεβαιώνεται από σχετικό δίπλωμα, ή να συνδυάζουν επαγγελματική κατάρτιση με πρόσθετη επαγγελματική εμπειρία, αποκτηθείσες αμφότερες στο πλαίσιο δημόσιας ένστολης υπηρεσίας, όπως οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου, οι στρατιωτικές, πυροσβεστικές υπηρεσίες και άλλες συναφείς με την ασφάλεια δημόσιες υπηρεσίες, ενώ όλα τα παραπάνω προσόντα πρέπει να έχουν αποκτηθεί σε κράτος – μέλος της Ένωσης. Οι ενδιαφερόμενοι, επιπλέον, για να μπορούν να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό, πρέπει να είναι πολίτες κράτους - μέλους της Ένωσης ή συνδεδεμένης χώρας Schengen και να έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις, όπως προβλέπεται από τη νομοθεσία της χώρας τους, ενώ θα πρέπει να παρέχουν τη συγκατάθεσή τους, αν προσληφθούν, να εκτελούν καθήκοντα που απαιτούν τη χρήση βίας, συμπεριλαμβανομένης της κατοχής και χρήσης υπηρεσιακού οπλισμού, πυρομαχικών και εξοπλισμού. Για τον σκοπό αυτό, οι υποψήφιοι πρέπει να προσκομίσουν επίσημα πιστοποιητικά ποινικού μητρώου που να έχουν εκδοθεί από την αρμόδια εθνική τους αρχή. Οι υποψήφιοι που πληρούν τα παραπάνω κριτήρια θα υποβληθούν σε γραπτό διαγωνισμό γνώσεων σχετικών με τον Οργανισμό, γνώσεων της αγγλικής γλώσσας, καθώς και σε ψυχομετρικά τεστ. Είναι απαραίτητο, επίσης, οι υποψήφιοι να είναι σωματικά ικανοί να εκτελούν τα καθήκοντά τους, γεγονός που θα εξεταστεί από μία

⁹Frontex, 2024, Recruitment for European Border and Coast Guard Officers - Group Member (CA FGIV). Ανακτήθηκε από: <https://microsite.frontex.europa.eu/en/recruitments/RCT-2024-00076> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

σειρά εξετάσεων υγείας και αθλημάτων που πρέπει να φέρουν εις πέρας για την τελική αξιολόγησή τους ως ικανοί να προσληφθούν στον Οργανισμό. Τέλος, θα πρέπει να αποδείξουν άριστη γνώση μίας από τις γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ικανοποιητική γνώση μίας άλλης, με έμφαση στην αγγλική, η οποία μίας και είναι η γλώσσα εργασίας του Frontex, καθίσταται ως προαπαιτούμενο η πολύ καλή γνώση της. Τέλος, οι επικρατέστεροι βαθμολογικά θα υποβληθούν σε επαγγελματική συνέντευξη από εκπροσώπους του Οργανισμού και οι επικρατέστεροι θα προσληφθούν για διάστημα πέντε ετών.

2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Καθήκοντα και αρμοδιότητες του Οργανισμού υπό το πρίσμα του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων

2.1 Καθήκοντα και αρμοδιότητες

Η αποστολή του Οργανισμού συνδέεται άρρηκτα με την παροχή βοήθειας στους εταίρους της Ένωσης να εφαρμόσουν τους κανόνες της ΕΕ σχετικά με τους ελέγχους των εξωτερικών συνόρων, συντονίζοντας τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών (Πλιάκος, 2018). Με την παρούσα μορφή του ο Οργανισμός έχει βασική συμμετοχή στην ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων της Ένωσης, ένα ιδιαίτερα απαιτητικό εγχείρημα αν αναλογιστεί κανείς την έκταση των συνόρων, που καταλαμβάνουν περισσότερα από 42.000 χιλιόμετρα ακτογραμμής, σχεδόν 9.000 χιλιόμετρα χερσαίων συνόρων, περίπου 300 διεθνή αεροδρόμια και τον αριθμό των ατόμων που διασχίζουν τα σύνορα, ο οποίος αγγίζει τα 500 εκατομμύρια σε ετήσια βάση¹⁰. Οι ρόλοι που του ανατέθηκαν με την τελευταία ενισχυμένη εντολή του μπορούν να συνοψισθούν στον αποτελεσματικό έλεγχο των εξωτερικών συνόρων, στην εκπόνηση αναλύσεων κινδύνου και αξιολογήσεων τρωτότητας, στην παροχή αυξημένης επιχειρησιακής και τεχνικής συνδρομής στα κράτη - μέλη και τις τρίτες χώρες με κοινές επιχειρήσεις στα σύνορα, στην αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων στα εξωτερικά σύνορα, στην παροχή τεχνικής και επιχειρησιακής συνδρομής προς στήριξη των επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα, καθώς και στη συμμετοχή σε επιχειρήσεις επιστροφής¹¹.

Ο ουσιαστικός έλεγχος και επιτήρηση των συνόρων δεν αφορούν μόνο τα συμφέροντα του κράτους-μέλους στο οποίο βρίσκονται τα εξωτερικά σύνορα, αλλά και όλων των μελών που έχουν καταργήσει τους ελέγχους των εσωτερικών συνόρων της Ένωσης, οπότε η ασφάλεια τους εξαρτάται από την επιτυχή φύλαξη των εξωτερικών συνόρων. Η αμοιβαία ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του Οργανισμού και των κρατών-μελών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2023α), καθώς και η επέκταση της συνεργασίας με τρίτες χώρες για την διαχείριση της κατάστασης στα σύνορα, συμβάλουν στο έργο του

¹⁰Frontex, Λειτουργίες. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/operations/operations/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

¹¹ Βλ. αιτιολογική σκέψη 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896.

Οργανισμού, όπως επίσης και η συνεργασία με τους λοιπούς φορείς της Ένωσης που ασχολούνται με το αντικείμενο της μεταναστευτικής πολιτικής, της αντιμετώπισης διεθνούς - διασυνοριακού εγκλήματος, όπως την EUROPOL, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για το Άσυλο (EUAA), τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EU-FRA), καθώς και αντίστοιχους διεθνείς οργανισμούς σύμφωνα με το άρθρο 10 του κανονισμού. Επιπλέον, ο έλεγχος των συνόρων αποτελεί μια ευρύτερη έννοια που, πέραν από τους ελέγχους προσώπων στα σημεία διέλευσης των εξωτερικών συνόρων, αφορά και την επιτήρηση μεταξύ των σημείων αυτών για την αποφυγή κινδύνων για την εσωτερική ασφάλεια και των ενδεχόμενων απειλών κατά της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων, σημαντικό ρόλο στην οποία διαδραματίζει το Ευρωπαϊκό Σύστημα Επιτήρησης των Συνόρων – Eurosur, το οποίο θα παρουσιαστεί εκτενώς παρακάτω.

Καίριο καθήκον που συμβάλλει στην επίτευξη επιτυχούς διαχείρισης των συνόρων αποτελούν οι αναλύσεις κινδύνου που διεξάγει ο Οργανισμός. Σύμφωνα με το άρθρο 29 του κανονισμού, ο Οργανισμός παρακολουθεί τις τάσεις των μεταναστευτικών ροών προς την Ένωση, τον όγκο και τις ακολουθητέες διαδρομές, αλλά και τα δεδομένα των επιστροφών και σε συνεργασία με τις πληροφορίες που λαμβάνει από τα κράτη - μέλη εκπονεί αναλύσεις κινδύνου που καλύπτουν όλες τις πτυχές που σχετίζονται με την ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων με στόχο την ανάπτυξη ενός μηχανισμού προειδοποίησης. Τα κράτη - μέλη οφείλουν να παρέχουν στον Οργανισμό κάθε αναγκαία πληροφορία σχετικά με την κατάσταση, τις τάσεις και τις πιθανές απειλές στα εξωτερικά σύνορα και κάθε σχετική με τον τομέα των επιστροφών πληροφορία. Με τις αναλύσεις κινδύνου προκύπτουν χρήσιμα δεδομένα σχετικά με την παράνομη μετανάστευση, το διασυνοριακό και το οργανωμένο έγκλημα και την εμπορία ανθρώπων, που βοηθούν τα κράτη - μέλη κατά τον προγραμματισμό των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων τους στα εξωτερικά σύνορα και των δραστηριοτήτων τους σε θέματα επιστροφής.

Εξίσου σημαντική διαδικασία στο έργο της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής είναι και η αξιολόγηση τρωτότητας που οφείλει να διεξάγει ο Οργανισμός τουλάχιστον μια φορά το χρόνο. Για να καταλήξει στα κατάλληλα συμπεράσματα παρακολουθεί και αξιολογεί τη διαθεσιμότητα του τεχνικού εξοπλισμού, των συστημάτων, των ικανοτήτων,

των πόρων, των υποδομών και του σχετικού προσωπικού που διατίθεται στον έλεγχο των συνόρων από τα κράτη - μέλη και αξιολογεί τα σχέδια ελέγχου των συνόρων, αξιοποιώντας πληροφορίες τις οποίες τα ίδια τα κράτη - μέλη οφείλουν να παρέχουν. Σκοπός της αξιολόγησης τρωτότητας είναι η ποιοτική και ποσοτική εκτίμηση της ικανότητας και ετοιμότητας των κρατών - μελών να αντιμετωπίζουν υφιστάμενες και επερχόμενες προκλήσεις στα εξωτερικά σύνορα, να προσδιορίσει τις πιθανές άμεσες συνέπειες στα εξωτερικά σύνορα και τις μελλοντικές επιπτώσεις στη λειτουργία του χώρου Schengen, να αξιολογήσει την ικανότητά τους να συνεισφέρουν στο μόνιμο σώμα και στο απόθεμα τεχνικού εξοπλισμού και να αξιολογήσει την ικανότητα υποδοχής των κρατών - μελών σχετικής ενίσχυσης από τον Οργανισμό. Με την αξιολόγηση αυτή, προτείνονται μέτρα που τα κράτη - μέλη οφείλουν να λάβουν και αποσκοπούν στην εξάλειψη των τρωτών σημείων τους, προκειμένου να αυξήσουν την ετοιμότητά τους να αντιμετωπίζουν υφιστάμενες και επερχόμενες προκλήσεις στα εξωτερικά τους σύνορα, ενισχύοντας και βελτιώνοντας τις ικανότητες, τον τεχνικό εξοπλισμό, τα συστήματα, τους πόρους και τα σχέδια έκτακτης ανάγκης τους.

Τη μεγαλύτερη προβολή στο επιχειρησιακό σκέλος των αρμοδιοτήτων του Οργανισμού γνωρίζουν οι κοινές επιχειρήσεις που διενεργούνται στα σύνορα, τόσο με κράτη - μέλη, όσο και με τρίτες χώρες (Frontex, 2018). Έπειτα από σχετικό αίτημα ενός κράτους-μέλους δύνανται να διεξάγονται κοινές επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση μελλοντικών προβλημάτων, που αφορούν την παράνομη μετανάστευση, υφιστάμενες ή μελλοντικές απειλές στα εξωτερικά σύνορα, για την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος ή παροχή συνδρομής κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του κράτους - μέλους στον τομέα του έλεγχου των εξωτερικών συνόρων. Έπειτα, πάλι, από αίτημα κράτους - μέλους που αντιμετωπίζει ειδικές και δυσανάλογες προκλήσεις, όπως για παράδειγμα λόγω αφίξεως σε σημεία των εξωτερικών συνόρων μεγάλου αριθμού υπηκόων τρίτων χωρών που επιχειρούν να εισέλθουν στο έδαφος του χωρίς άδεια, ο Οργανισμός δύναται να προβεί σε ταχεία επέμβαση στα σύνορα για περιορισμένο χρονικό διάστημα στο συγκεκριμένο κράτος - μέλος υποδοχής. Οι παραπάνω επιχειρήσεις μπορεί να περιλαμβάνουν, εκτός από τις αναγκαίες δράσεις στα χερσαία σύνορα και δραστηριότητες ακτοφυλακής, αν πρόκειται για τον έλεγχο των θαλάσσιων συνόρων και την πρόληψη του διασυνοριακού εγκλήματος, με έμφαση στην

καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών ή της εμπορίας ανθρώπων. Επιπλέον, στο πλαίσιο των επιχειρήσεων που λαμβάνουν χώρα στη θάλασσα και σύμφωνα με τον κανονισμό 656/2014 και το διεθνές δίκαιο, ο Οργανισμός παρέχει τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή σε κράτη μέλη και σε τρίτες χώρες, προς υποστήριξη των επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης ανθρώπων που κινδυνεύουν στη θάλασσα, οι οποίες μπορεί προκύπτουν στη διάρκεια επιχειρήσεων επιτήρησης των θαλάσσιων συνόρων.

Εκτός από τις κοινές επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις ταχέων επεμβάσεων στα εξωτερικά σύνορα, ο Οργανισμός μπορεί να διαθέτει το προσωπικό του μόνιμου σώματος ως μέλη ομάδων για την διαχείριση των μεταναστευτικών ροών (Migration Management Support Teams) σε περιοχές κομβικών σημείων συνοριακής διέλευσης των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν μεγάλες μεταναστευτικές εισροές, έπειτα από αίτημα του κράτους-μέλους. Στο προσωπικό αυτό ανατίθενται καθήκοντα υποβοήθησης του έλεγχου υπηκόων τρίτων χωρών που καταφθάνουν στα εξωτερικά σύνορα, όπως η ταυτοποίηση, καταγραφή, συνέντευξη και δακτυλοσκόπηση των ατόμων. Επιπροσθέτως, στα καθήκοντά τους περιλαμβάνεται η παροχή πληροφόρησης σε πρόσωπα που επιθυμούν να αιτηθούν διεθνούς προστασίας, αλλά και η συμμετοχή σε επιχειρήσεις επιστροφής.

Η όλο και μεγαλύτερη συμμετοχή του Οργανισμού στο συντονισμό και τη συμμετοχή στις επιχειρήσεις επιστροφής ατόμων που δε δικαιούνται να βρίσκονται στο χώρο της Ένωσης, στις χώρες προέλευσης ή σε ασφαλείς τρίτες χώρες, αποτελεί θετική εξέλιξη στην προσπάθεια της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2023β). Από τον Ιανουάριο του 2020 ο Frontex ξεκίνησε να υποστηρίζει τις χώρες της ΕΕ σε έναν εντελώς νέο τομέα – τις εθελοντικές επιστροφές, με τις οποίες άτομα που έχουν λάβει εντολή να αποχωρήσουν από μια χώρα το κάνουν με τη δική τους ελεύθερη βούληση (Frontex, 2021). Η συνδρομή που προφέρει ο Οργανισμός στα κράτη - μέλη έγκειται είτε υπό τη μορφή χρηματοδοτήσεων για τη διεξαγωγή των επιχειρήσεων ή με τη μορφή διάθεσης προσωπικού και εμπειρογνομόνων κατά τις επιχειρήσεις, συνδρομή η οποία έχει μόνο επιχειρησιακό χαρακτήρα και δεν αφορά τη συμμετοχή στη διαδικασία έκδοσης της απόφασης επιστροφής, μιας και αυτός ο ρόλος βαρύνει αποκλειστικά το κράτος - μέλος. Σύμφωνα με το άρθρο 50 του κανονισμού ο Οργανισμός έχει τη δυνατότητα, να συντονίζει ή να οργανώνει επιχειρήσεις

επιστροφής με πρωτοβουλία του και με τη σύμφωνη γνώμη του ενδιαφερόμενου κράτους - μέλους, παρέχοντας τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή, ναυλώνοντας, προς το σκοπό αυτό, αεροσκάφη ή οργανώνοντας την επιχείρηση σε προγραμματισμένες εμπορικές πτήσεις ή άλλα μέσα μεταφοράς. Σύμφωνα με τον ίδιο τον Οργανισμό, οι αποτελεσματικές και ανθρώπινες επιχειρήσεις επιστροφής αποτελούν τον «*ακρογωνιαίο λίθο της αποτελεσματικής διαχείρισης της μετανάστευσης*» (Frontex, 2024α), ενώ η σημασία που δίνει ο Οργανισμός σε αυτές τις δράσεις αποδεικνύεται και από την εκθετική αύξηση της συμμετοχής του στην επιστροφή ατόμων από τα κράτη - μέλη, οι οποίες το 2020 αριθμούσαν σχεδόν 4.000, με αύξηση ρεκόρ τα έτη που ακολούθησαν, το 2021 άγγιξαν τα 18.300 άτομα, το 2022 αυξήθηκαν σχεδόν στα 25.000 και το 2023 σχεδόν 40.000 άτομα που έλαβαν αποφάσεις επιστροφής από τις εθνικές αρχές των κρατών-μελών, επέστρεψαν στη χώρα προέλευσης ή σε ασφαλή χώρα με τη συνδρομή του Οργανισμού.

2.2 Ευρωπαϊκό Σύστημα Παρακολούθηση των Συνόρων - EUROSUR

Ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης συνιστά η αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης, η οποία αποτελεί προτεραιότητα για την εξασφάλιση του χώρου ελεύθερης μετακίνησης Schengen (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018γ). Η παρακολούθηση των συνόρων είναι ένας παράγοντας που συμβάλει στην προσπάθεια των κρατών-μελών και του Οργανισμού να συντονίσουν τις ενέργειες τους και να δράσουν κατά τρόπο συντεταγμένο στα σημεία που απαιτείται για την επιτυχή αντιμετώπιση ανακυπτόμενων προβλημάτων στα εξωτερικά σύνορα. Στην κατεύθυνση αυτή εξεδόθη το 2013 ο κανονισμός 1052/2013 για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Επιτήρησης των Συνόρων - Eurosur (σύντμηση των αγγλικών λέξεων European και Surveillance), το οποίο παρέχει ένα κοινό πλαίσιο για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία μεταξύ των αρχών επιτήρησης των συνόρων των κρατών μελών και του Frontex, αποτελώντας ένα δίκτυο πληροφόρησης που επιτρέπει τη γνώση εικόνων και δεδομένων για τα εξωτερικά σύνορα σε πραγματικό χρόνο (Πλιάκος, 2018). Με έναρξη λειτουργίας την 2 Δεκεμβρίου 2013 το Eurosur αποτέλεσε έναν μηχανισμό για ανταλλαγή πληροφοριών και

συνεργασία, παρέχοντας τη δυνατότητα στις επιμέρους αρμόδιες εθνικές αρχές που εμπλέκονται στην επιτήρηση των συνόρων να μοιράζονται πληροφορίες και να συνεργάζονται σε επίπεδο τακτικής, επιχειρήσεων και στρατηγικής τόσο εντός του εθνικού πλαισίου, όσο και με άλλα κράτη - μέλη και με τον Οργανισμό, ο οποίος διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση του συστήματος. Σκοπός του Eurosur υπήρξε ο εντοπισμός, η πρόληψη και η καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης και του διασυνοριακού εγκλήματος και η συμβολή στην προστασία και τη διάσωση της ζωής μεταναστών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018γ), μέσω της βελτίωσης της επίγνωσης της κατάστασης και της ανάπτυξης της ικανότητας ανταπόκρισης των κρατών - μελών στα εξωτερικά χερσαία, θαλάσσια ή και εναέρια σύνορα και στους ελέγχους στα σημεία συνοριακής διέλευσης. Στις δραστηριότητες του περιλαμβάνονται η επιτήρηση, ο εντοπισμός, η αναγνώριση, η παρακολούθηση, η αποτροπή και η αναχαίτιση παράνομων συνοριακών διελεύσεων.

Το επιχειρησιακό αυτό σύστημα αποτελεί έναν ευέλικτο τρόπο επιτήρησης των συνόρων με προηγμένες τεχνολογικές δυνατότητες, οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα στις αρχές των κρατών - μελών να έχουν *«πλήρη επίγνωση της κατάστασης»* στα κοινοτικά σύνορα¹², δηλαδή ικανότητα επιτήρησης, εντοπισμού, αναγνώρισης, παρακολούθησης και αντίληψης παράνομων διασυνοριακών δραστηριοτήτων, όπου σε συνδυασμό με ήδη υφιστάμενες πληροφορίες έχουν ως στόχο να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα αντίδρασης. Έτσι, προσφέρεται η δυνατότητα άμεσης πληροφόρησης, η οποία λειτουργεί ως κατευθυντήρια γραμμή για τις δράσεις των διωκτικών αρχών για την αντιμετώπιση περιστατικών που αφορούν τη μετανάστευση και το διασυνοριακό έγκλημα. Με τον κανονισμό 2019/1896 και έπειτα από την αξιολόγηση του, το σύστημα επανακαθορίστηκε και με την έναρξη ισχύος του κανονισμού αυτού, καταργήθηκε ο γενεσιουργός κανονισμός και επαναπροσδιορίστηκε η λειτουργία του συστήματος συμπεριλαμβάνοντας τα ήδη ισχύοντα, προσθέτοντας βελτιώσεις ώστε να εξελιχθεί από *«τεχνικό πληροφοριακό σύστημα σε πλαίσιο διακυβέρνησης για ανταλλαγή πληροφοριών και συνεργασία»* (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018γ).

Το Eurosur αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για την προώθηση της ανταλλαγής πληροφοριών και της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των

¹² Άρθρο 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 1052/2013.

εθνικών αρχών των κρατών-μελών και του Οργανισμού. Στην πρακτική εφαρμογή του Eurosur, τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ – χερσαία και θαλάσσια – χωρίζονται από τα κράτη - μέλη σε τμήματα εξωτερικών συνόρων και με βάση την ανάλυση κινδύνου και την αξιολόγηση τρωτότητας, ο Frontex, σε συμφωνία με το ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος, αποδίδει επίπεδα επιπτώσεων σε κάθε τμήμα των συνόρων που κυμαίνονται από χαμηλό έως κρίσιμο. Στη συνέχεια, τα κράτη - μέλη πρέπει να προσαρμόσουν την αντίδρασή τους σε συνεργασία με τα γειτονικά κράτη - μέλη, καθώς και με τον Οργανισμό, ο οποίος μπορεί να αναπτύξει προσωπικό του μόνιμου σώματος για να συμβάλει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων αν επιβάλλεται από τις συνθήκες¹³. Κατά συνέπεια, διασφαλίζεται η συνεχής και ολοκληρωμένη επίγνωση της κατάστασης στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, ανά πάσα στιγμή και σε οποιαδήποτε γεωγραφική τοποθεσία, επιτρέποντας την άμεση ανταπόκριση σε περιστατικά παράτυπης μετανάστευσης που εντοπίζονται σε συγκεκριμένα τμήματα συνόρων. Αρωγός στον Οργανισμό στην παρακολούθηση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων από τα κράτη - μέλη είναι σύμφωνα με το άρθρο 31 του κανονισμού οι αξιωματικοί σύνδεσμοι που τοποθετούνται στα κράτη - μέλη και ενεργούν εκ μέρους του Οργανισμού, με βασικό ρόλο, την ενίσχυση της συνεργασίας και του διαλόγου μεταξύ Οργανισμού και των αρμόδιων εθνικών αρχών για την διαχείριση των συνόρων και των επιστροφών.

Το Eurosur βασίζει την επιχειρησιακή του λειτουργία στη διαβίβαση επεξεργασμένων πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο, με απευθείας εικόνα, παρέχοντας ολοκληρωμένη ενημέρωση από τα καίρια σημεία των εξωτερικών συνόρων και αποτελείται από τα εξής στοιχεία:

- εθνικά κέντρα συντονισμού, κάθε κράτος - μέλος οφείλει να λειτουργεί ένα εθνικό κέντρο συντονισμού, το οποίο είναι υπεύθυνο για το συντονισμό και την ανταλλαγή πληροφοριών με κάθε εθνική αρχή που εμπλέκεται στον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων, καθώς και με υπόλοιπα εθνικά κέντρα συντονισμού και τον Οργανισμό,
- εθνικές εικόνες κατάστασης, όπου τα εθνικά κέντρα συντονισμού δημιουργούν και παρέχουν σε εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για τον

¹³Ευρωπαϊκή Επιτροπή, EUROSUR, Ανακτήθηκε από: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/border-crossing/eurosur_en (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

έλεγχο των εξωτερικών συνόρων έγκυρες και έγκαιρες πληροφορίες, τις οποίες λαμβάνουν από διάφορες σχετικές πηγές,

- ευρωπαϊκή εικόνα κατάστασης και πληροφορίες για τμήματα των εξωτερικών συνόρων με τα αντίστοιχα επίπεδα επίπτωσης, την οποία δημιουργεί και διατηρεί ο Οργανισμός για να παρέχει στα εθνικά κέντρα συντονισμού και στην Επιτροπή αποτελεσματικές, ακριβείς και επίκαιρες πληροφορίες και αναλύσεις που καλύπτουν τα εξωτερικά σύνορα, την προσυνοριακή περιοχή και τις άνευ αδείας δευτερογενείς μετακινήσεις, λαμβάνοντας πληροφόρηση από τα εθνικά κέντρα συντονισμού και τις εθνικές εικόνες κατάστασης, αρχές τρίτων χωρών, κ.ά.
- ειδικές εικόνες κατάστασης, τις οποίες μπορούν να δημιουργούν και να διατηρούν ο Οργανισμός και τα κράτη μέλη για να υποστηρίζουν συγκεκριμένες επιχειρησιακές δραστηριότητες στα εξωτερικά σύνορα ή να ανταλλάσσουν πληροφορίες με τα όργανα, τους οργανισμούς, τις υπηρεσίες της Ένωσης και τους διεθνείς οργανισμούς,
- υπηρεσίες συγχώνευσης δεδομένων EUROSUR, που αποτελούν σημαντική προσθήκη στις δυνατότητες που μπορούν να αξιοποιήσουν τα κράτη - μέλη για την αποτελεσματική επιτήρηση των συνόρων, χάρη στις οποίες παραχωρείται πρόσβαση σε προηγμένες τεχνολογίες, αποφεύγοντας τις επικαλύψεις και μειώνοντας το κόστος, διότι μπορούν να λαμβάνουν πληροφορίες από τον Οργανισμό που συλλέγονται από δορυφόρους και άλλα εργαλεία επιτήρησης, όπως αυτά που χρησιμοποιούνται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ασφάλειας στη Θάλασσα και το Δορυφορικό Κέντρο της ΕΕ, που αποτελούν υπηρεσίες μεγάλου και δυσβάσταχτου κόστους για ένα κράτος - μέλος.

Η λειτουργία του συστήματος Eurosur ενισχύει την επιχειρησιακή ανταπόκριση της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότερη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και δίνοντας τη δυνατότητα στις χώρες της ΕΕ να ανταποκρίνονται ταχύτερα όχι μόνο σε μεμονωμένα συμβάντα, αλλά και σε κρίσιμες καταστάσεις που παρουσιάζονται επί των εξωτερικών συνόρων (Jeandesboz, 2008). Αποτελεί έναν κρίσιμο μηχανισμό με ισχυρό αποτρεπτικό ρόλο, ο οποίος ενισχύει σημαντικά το επίπεδο ασφάλειας σε όλη την Ευρωπαϊκή

Ένωση υποστηρίζοντας τους εθνικούς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς να κατανοήσουν καλύτερα τις εξελίξεις στα εξωτερικά σύνορα και να ανταποκριθούν ταχύτερα στις νέες τακτικές και μεθόδους που χρησιμοποιούν τα εγκληματικά δίκτυα για τη διευκόλυνση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων. Ένα ακόμα σημαντικό πλεονέκτημα που προσφέρει έγκειται στη συλλογή και αξιοποίηση πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο που επιτρέπουν στον Οργανισμό να διαθέτει τα απαραίτητα δεδομένα για τη διεξαγωγή αναλύσεων κινδύνου, οι οποίες σχετίζονται με την κατάσταση στα σύνορα και τις μεταναστευτικές ροές, παρακολουθώντας και αξιολογώντας ταυτόχρονα το επίπεδο ασφάλειας και προστασίας των συνόρων που διασφαλίζουν τα κράτη-μέλη.

Υπό το πνεύμα της ενίσχυσης της επιτήρησης των συνόρων και της βελτίωσης των συστημάτων τεχνολογιών και πληροφοριών και της ανταλλαγής πληροφοριών στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων, το 2018 εξεδόθη ο Κανονισμός 2018/1240 με τον οποίο θεσπίζεται το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού- ETIAS (European Travel Information and Authorization System) για τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των υπηκόων τρίτων χωρών που απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης και θέλουν να ταξιδέψουν στην επικράτεια της Ένωσης.

2.3 Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού – «ETIAS»

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού θα δίνει τη δυνατότητα σε επισκέπτες από όλες τις χώρες που δεν έχουν την υποχρέωση θεώρησης, την ελεύθερη είσοδο στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού πρώτα αιτηθούν σχετική έγκριση μέσω του εν λόγω συστήματος¹⁴. Σύμφωνα με τον κανονισμό 2018/1240 το ETIAS αποτελείται από την Κεντρική Μονάδα ETIAS, τις Εθνικές Μονάδες ETIAS που βρίσκονται σε 30 ευρωπαϊκές χώρες και το σύστημα πληροφοριών μεγάλης κλίμακας που αναπτύχθηκε και συντηρείται από τον EU-LISA, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων Τεχνολογιών Πληροφορικής Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.

¹⁴ Αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ.1 του Κανονισμού 2018/1240.

Ο Frontex θα έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στο νέο αυτό σύστημα, στην ανάπτυξη και την εφαρμογή του, έχοντας υπό την ευθύνη του τη διαχείριση της Κεντρικής Μονάδας ETIAS, η οποία θα παρέχει επιχειρησιακή υποστήριξη και θα ενισχύσει και θα συντονίσει τις δραστηριότητες ελέγχου των συνόρων στα κράτη - μέλη. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο τότε εκτελεστικός διευθυντής του Οργανισμού *«το ETIAS μεταφέρει την έννοια της έξυπνης, ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων σε ένα νέο επίπεδο»* τονίζοντας ότι πέρα από τους συνοριακούς ελέγχους, ο Οργανισμός θα έχει κεντρικό ρόλο σε μια ευρύτερη διαδικασία για τη διασφάλιση της εσωτερικής ασφάλειας στην ΕΕ, σε στενή συνεργασία με την Europol και τα κράτη μέλη¹⁵.

Με έναρξη λειτουργίας τα μέσα του 2025 το ETIAS θα παρέχει στα κράτη - μέλη σημαντικές πληροφορίες για ταξιδιώτες που εξαιρούνται από τις απαιτήσεις θεώρησης και φτάνουν στα εξωτερικά σύνορα, βελτιώνοντας τον έλεγχο ασφαλείας και την αξιολόγηση κινδύνου πριν από το ταξίδι. Περίπου 1,4 δισεκατομμύρια άνθρωποι από περισσότερες από 60 χώρες σε όλο τον κόσμο που επωφελούνται από το ταξίδι χωρίς βίζα στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να υποβάλουν αίτηση για άδεια ταξιδιού - ETIAS - πριν ξεκινήσουν το ταξίδι τους, ώστε να εξεταστεί αν συνιστούν κίνδυνο ασφάλειας, δημόσιας υγείας ή μεταναστευτικό κίνδυνο πριν φτάσουν στα σύνορα. Με αυτή τη διαδικασία το νέο σύστημα θα συμβάλει στη διατήρηση υψηλού επιπέδου εσωτερικής ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διασφαλίζοντας συνάμα την ομαλή διέλευση των ταξιδιωτών από τα εξωτερικά σύνορα¹⁶.

Αντικείμενο του συστήματος θα είναι η αυτόματη σύγκριση των δεδομένων που παρέχονται από τον κάθε ταξιδιώτη που αιτείται για τη σχετική άδεια, αντιπαραβάλλοντάς τα με δεδομένα που είναι ήδη αποθηκευμένα σε άλλα συστήματα της ΕΕ, όπως το Σύστημα Πληροφοριών Schengen (SIS), το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS) και το Σύστημα Εισόδου/Εξόδου (EES). Εφόσον προκύψει αντιστοίχιση με στοιχεία σε κάποιο από τα παραπάνω συστήματα, η αίτηση, θα εξετάζεται χειροκίνητα πλέον από την Κεντρική Μονάδα ETIAS και θα αποστέλλεται στην επιμέρους

¹⁵ Frontex, 2018, Δελτίο Τύπου, Ο Frontex θα διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στο νέο σύστημα εξουσιοδότησης ταξιδιών της ΕΕ. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-to-play-central-role-in-new-eu-travel-authorisation-system-ErA8DD> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

¹⁶ Frontex, 2021, Δελτίο Τύπου, ETIAS – Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ταξιδιωτικής Άδειας και Πληροφοριών. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/etias-the-european-travel-authorisation-and-information-system-hiltkW> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

Εθνική Μονάδα ETIAS για τελική απόφαση. Στη συνέχεια, όταν ένας ταξιδιώτης χωρίς βίζα αφιχθεί στα εξωτερικά σύνορα που θα απαιτούν άδεια ETIAS, οι αρμόδιοι υπάλληλοι που ασκούν καθήκοντα συνοριοφυλακής θα σαρώνουν ηλεκτρονικά τα δεδομένα του ταξιδιωτικού τους εγγράφου και αν ο ταξιδιώτης έχει έγκυρη άδεια ταξιδιού και πληρούνται και όλες οι άλλες προϋποθέσεις εισόδου, θα μπορεί να συνεχίσει το ταξίδι του διασχίζοντας τα σύνορα¹⁷. Ως προς το χρόνο απάντησης της αίτησης, η συντριπτική πλειοψηφία θα απαντάται σε λίγα λεπτά, ενώ για τις περιπτώσεις που απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση θα απαιτείται περισσότερος χρόνος, αφού οι αιτήσεις θα ελέγχονται χειροκίνητα και θα αποστέλλονται στις εθνικές μονάδες.

Κατά τη λειτουργία της Κεντρικής Μονάδας ETIAS, ο Οργανισμός επιφορτίζεται με μια σειρά από ευθύνες όπως η διασφάλιση της ορθότητας των αποθηκευμένων πληροφοριών και η επαλήθευση των αιτήσεων άδειας ταξιδιού όταν τα στοιχεία σε αυτές αντιστοιχίζονται με μία από τις βάσεις δεδομένων που ελέγχθηκαν κατά τη διάρκεια της αυτοματοποιημένης διαδικασίας. Η Κεντρική Μονάδα ETIAS συντάσσει και υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή σε ετήσια βάση έκθεση δραστηριοτήτων που αφορά τις δραστηριότητές της και τις πληροφορίες για τις τρέχουσες τάσεις και προκλήσεις που επηρεάζουν τις δραστηριότητές της και θα περιλαμβάνει στατιστικά στοιχεία για τον αριθμό των ταξιδιωτικών αδειών που εκδίδονται αυτόματα και μέσω μη αυτόματης επεξεργασίας, καθώς και τον αριθμό των αιτήσεων που απορρίφθηκαν.

2.4 Θεμελιώδη δικαιώματα και οι μηχανισμοί θωράκισης τους

Με τον Κανονισμό 2019/1896 αναδεικνύεται η προστασία και ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων, καθόσον αναμορφώνει το πλαίσιο λειτουργίας και λογοδοσίας του Οργανισμού προβλέποντας σωρεία δικλείδων ασφαλείας προς αυτή την κατεύθυνση. Τα νέα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες του Οργανισμού που αυξήθηκαν σημαντικά και ιδιαίτερα αναφορικά με την ενάσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων του μόνιμου και λοιπού προσωπικού, θα πρέπει να *«εξισορροπούνται από ενισχυμένες διασφαλίσεις*

¹⁷ Frontex, ETIAS. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/etias/about-etias/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αυξημένη λογοδοσία και ευθύνη»¹⁸. Άλλωστε, η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και γενικά του κράτους δικαίου αποτελεί έναν από τους κύριους στόχους της πολιτικής της Ένωσης, η οποία έχει ως κινητήριο μοχλό τις αξίες της (Keukeleire & Delreux, 2023). Σύμφωνα με το άρθρο 80 του Κανονισμού παρέχεται η εγγύηση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία της Ένωσης και κυρίως σύμφωνα με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ο οποίος εμπλουτίζει και εξειδικεύει τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τις συνθήκες της ΕΕ (Παπαδάκη, 2020), τις σχετικές διατάξεις διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της σύμβασης της Γενεύης σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων και τις υποχρεώσεις σχετικά με τη διεθνή προστασία και κυρίως την αρχή της μη επαναπροώθησης.

Από την εντολή τροποποίησης της λειτουργίας του Οργανισμού το 2011 υπήρχε η πρόβλεψη για την ύπαρξη του Υπεύθυνου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ως ειδικός στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων, θεσμός ο οποίος ανά τις επιμέρους αναβαθμίσεις των αρμοδιοτήτων του Οργανισμού κατέληξε να έχει σημαντική ανάμειξη και καίριο ρόλο στην παροχή συμβουλών και κατευθύνσεων με σκοπό την αποτροπή των φαινομένων καταπάτησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων και στην αντιμετώπιση τους όταν εκδηλώνονται τέτοια φαινόμενα. Στα κυριότερα καθήκοντα του Υπεύθυνου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων συγκαταλέγονται σύμφωνα με το άρθρο 109 του ισχύοντος Κανονισμού η παρακολούθηση της συμμόρφωσης του Οργανισμού με τα θεμελιώδη δικαιώματα κατά τις δραστηριότητες του προσωπικού του, η ανάπτυξη του Οργανισμού στον τομέα της προαγωγής του σεβασμού τους και η πληροφόρηση του Εκτελεστικού Διευθυντή σχετικά με παρατηρούμενες παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αναφέρεται ότι έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια των εκτελεστικών δραστηριοτήτων του Οργανισμού. Επιπροσθέτως, γνωμοδοτεί σχετικά με επικείμενη δραστηριότητα του Οργανισμού, είτε αφορά το σχεδιασμό πολιτικών, είτε το επιχειρησιακό σκέλος του Οργανισμού και εκπονεί σε ετήσια βάση μία έκθεση με τις δραστηριότητές του, καταγράφοντας το επίπεδο σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την εκτέλεση των δραστηριοτήτων του Οργανισμού,

¹⁸ Αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 29 του Κανονισμού 2019/1896.

συμπεριλαμβάνοντας πληροφορίες σχετικά με τον μηχανισμό υποβολής καταγγελιών.

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του ο Υπεύθυνος Θεμελιωδών Δικαιωμάτων χαίρει πλήρους ανεξαρτησίας και τα κράτη - μέλη οφείλουν να συνεργάζονται μαζί του και να υποστηρίζουν τη δράση του, προσφέροντας κάθε πληροφορία και στοιχείο που τους ζητείται από αυτόν ώστε να χρησιμοποιηθεί σε έρευνα του σχετικά με κάποια καταγγελία ή έρευνα έπειτα από σχετική αναφορά υπαλλήλου του Οργανισμού. Επιπλέον, κάθε αναφορά προσωπικού που περιλαμβάνει καταπάτηση θεμελιώδους δικαιώματος, υποβάλλεται αρμοδίως και χωρίς καθυστέρηση στον Υπεύθυνο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων προς εξέταση του, συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων και τελικώς για διεκπεραίωση. Σημαντική προσθήκη στην υποβοήθηση του έργου του Υπευθύνου, με τον ισχύοντα κανονισμό για τον Frontex, αποτέλεσε η πρόβλεψη των Παρατηρητών Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, συμβάλλοντας στην προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως μέρος της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων¹⁹. Οι Παρατηρητές Θεμελιωδών Δικαιωμάτων έχοντας και αυτοί πλήρη ανεξαρτησία κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους υποβοηθούν τον Υπεύθυνο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στο έργο του παρακολουθώντας τις δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχει ο Frontex, τις διαδικασίες που σχετίζονται με τη διαχείριση των συνόρων και τις αναγκαστικές επιστροφές βρισκόμενοι εις τόπον για αυτούς τους σκοπούς.

Αρωγός στο έργο της διαφύλαξης των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι το Συμβουλευτικό Φόρουμ το οποίο, όπως προβλέπεται από τον Κανονισμό συγκροτείται από τον Οργανισμό και συνίσταται σε μια ομάδα²⁰ που αποτελείται από εκπροσώπους βασικών ευρωπαϊκών θεσμών, διεθνών οργανισμών και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ως στόχο έχει να

¹⁹Frontex, Θεμελιώδη δικαιώματα στον Frontex. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/fundamental-rights/fundamental-rights-at-frontex/fundamental-rights-monitors/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

²⁰ Το Φόρουμ απαρτίζεται από τους ακόλουθους θεσμούς:

α) Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), β) Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), γ) Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), δ) Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕ), ε) Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), στ) Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη - Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (OSCE ODIHR), ζ) Γραφείο Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα), η) Γραφείο Ευρωπαϊκών Θεσμών της Διεθνούς Αμνηστίας (ΕΙΟ), θ) Εκκλησιαστική Επιτροπή για τους Μετανάστες στην Ευρώπη (CCME), ι) Διεθνής Επιτροπή Νομικών (ICJ), ια) Υπηρεσία Ιησουιτών Προσφύγων Ευρώπης (JRS), ιβ) Γραφείο Ερυθρού Σταυρού ΕΕ (RCEU), ιγ) Save the Children (SC), ιδ) Συμβούλιο των Δικηγόρων και των Δικηγορικών Εταιρειών της Ευρώπης (CCBE).

συμβουλεύει τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής σε θέματα σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τον επικουρεί παρέχοντας ανεξάρτητες και χρήσιμες συμβουλές²¹. Ο Εκτελεστικός Διευθυντής και το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεργασία με τον Υπεύθυνο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων μπορούν να συνεργάζονται και συζητούν με το συμβουλευτικό φόρουμ για οποιοδήποτε θέμα αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα ώστε να επιτυγχάνεται η αρτιότερη δυνατή διαχείριση των ανακυπτόντων προβλημάτων.

Σύμφωνα με το άρθρο 111 του Κανονισμού 2019/1896 προβλέπεται η λειτουργία ενός ανεξάρτητου Μηχανισμού Υποβολής Καταγγελιών μέσω του οποίου παρακολουθείται και διασφαλίζεται ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε όλες τις λειτουργίες και κατά την ενάσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων του Οργανισμού. Με αυτό το μηχανισμό οποιοδήποτε πρόσωπο θεωρεί ότι έχει παραβιαστεί κάποιο από τα θεμελιωμένα δικαιώματά του έχει τη δυνατότητα να υποβάλλει καταγγελία στον Οργανισμό. Η καταγγελία εξετάζεται από τον Υπεύθυνο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και αν κριθεί ως «*παραδεκτή*» καταχωρίζεται και υποβάλλεται στον Εκτελεστικό Διευθυντή και στη συνέχεια προωθείται στο αρμόδιο κράτος - μέλος για να δοθεί η κατάλληλη συνέχεια αναφορικά με την εθνική νομοθεσία. Τόσο τα κράτη - μέλη όσο και ο Εκτελεστικός Διευθυντής οφείλουν να γνωστοποιήσουν με έκθεσή τους το αποτέλεσμα της διερεύνησης της υπόθεσης.

Ο Οργανισμός σύμφωνα με το άρθρο 81, προέβλεψε την κατάρτιση σε συνεργασία με το συμβουλευτικό φόρουμ, κώδικα δεοντολογίας που θα εφαρμόζεται σε όλες τις επιχειρήσεις του Οργανισμού, καθώς και από όλα τα πρόσωπα που εμπλέκονται στις δραστηριότητές του, ο οποίος δημοσιεύθηκε από τον Οργανισμό το 2020 (Frontex, 2020). Ο κώδικας δεοντολογίας προβλέπει διαδικασίες που διασφαλίζουν την τήρηση των αρχών του κράτους δικαίου και τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Όλα τα παραπάνω διασφαλίζεται από τον κανονισμό ότι εντάσσονται στην εκπαίδευση και μετέπειτα κατάρτιση του προσωπικού του μόνιμου σώματος, ώστε να εξασφαλίζονται τα πρότυπα και οι βέλτιστες πρακτικές για την εφαρμογή του διεθνούς, ενωσιακού και επιμέρους εθνικού δικαίου στον τομέα διαχείρισης

²¹Frontex, Συμβουλευτικό Φόρουμ. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/fundamental-rights/consultative-forum/general/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

των συνόρων και των επιστροφών. Με την πάροδο των ετών ο κώδικας δεοντολογίας επανεκδόθηκε και άλλες φορές με τελευταίο και πιο επικαιροποιημένο τον κώδικα δεοντολογίας του 2024 (Frontex, 2024β).

3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ :

Ο ρόλος της Ελληνικής Αστυνομίας και του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη στην προστασία συνόρων

3.1 Συντονισμός και Έλεγχος μέσω επιτελικών Υπηρεσιών

Στην ελληνική έννομη τάξη η Ελληνική Αστυνομία, σε συνεργασία και με άλλους φορείς, είναι αυτή που είναι επιφορτισμένη με την τήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας στα χερσαία σύνορα και τον έλεγχο και ασφαλή διαχείριση αυτών, θωρακίζοντας τα κατοχυρωμένα δικαιώματα των μεταναστών και προσφύγων που αφικνούνται στην ελληνική επικράτεια. Παράλληλα, ως καθ' ύλην αρμόδιο σώμα είναι αρμόδια για την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος, του λαθρεμπορίου και της εμπορίας ανθρώπων εξασφαλίζοντας την ορθή τήρηση της ελληνικής, της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και των διεθνών συνθηκών. Αναπόσπαστο τμήμα των αρμοδιοτήτων της αποτελούν και οι επιχειρήσεις επιστροφής αλλοδαπών οι οποίοι δε κατέχουν τα απαραίτητα νομιμοποιητικά έγγραφα για την παραμονή τους τόσο στη χώρα όσο και στον ευρύτερο Χώρο Schengen σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Τονίζεται ότι ο ρόλος της ΕΛ.ΑΣ. δε συμπεριλαμβάνει μόνον τις εκτελεστικές αρμοδιότητες και γενικότερα τις επιχειρησιακές δράσεις, αλλά και την πληροφόρηση και παρακολούθηση των μεταναστευτικών ροών. Για την καλύτερη αντιμετώπισή του φαινομένου και την ανάπτυξη σωστών στρατηγικών, συνεργάζεται με εθνικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς και φορείς, με σημαντικότερους εξ' αυτών τον Οργανισμό για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και το Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή, με τους οποίους μοιράζονται την ευθύνη για την ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων²² αναφορικά με το μέρος των συνόρων της ΕΕ που βρίσκονται στη χώρα.

Η αποστολή του σώματος σύμφωνα με το Άρθρο 11 του Νόμου 4249/2014, πέραν των υπολοίπων αρμοδιοτήτων διατήρησης της δημόσιας τάξης, εμπεριέχει την «*άσκηση της αστυνομίας αλλοδαπών και προστασίας συνόρων*» σύμφωνα με το οποίο η ΕΛ.ΑΣ. έχει την ευθύνη της πρόληψης, αποτροπής και καταστολής της παράνομης συνοριακής διέλευσης ατόμων από και προς το εσωτερικό της χώρας και τον εντοπισμό και σύλληψη των

²² Άρθρο 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896.

παράνομα ευρισκομένων στη χώρα και αυτών που τους διακινούν. Επιπλέον, ορίζεται ως υπεύθυνη για τον επαναπατρισμό τους και τη μέριμνα της ασφαλούς προσωρινής φύλαξής τους σε ειδικές προς τούτο εγκαταστάσεις με σεβασμό προς την αξιοπρέπεια αυτών που τελούν υπό το καθεστώς νόμιμης στέρησης της ελευθερίας τους μέχρι να ολοκληρωθούν οι διοικητικές διαδικασίες ασφαλούς επιστροφής τους.

Σε επιτελικό επίπεδο, η ΕΛ.ΑΣ. εκτελεί τις παραπάνω αρμοδιότητες ασκώντας την απαραίτητη διοίκηση και έλεγχο, συντονίζοντας τις δράσεις των υφισταμένων υπηρεσιών και επιχειρησιακών κλιμακίων μέσω του Κλάδου Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων, που υπάγεται στο Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας. Απαρτίζεται από τρεις Διευθύνσεις στις οποίες μοιράζονται οι σχετικές επιμέρους αρμοδιότητες και συγκεκριμένα τη Διεύθυνση Προστασίας Συνόρων, τη Διεύθυνση Διαχείρισης Μετανάστευσης και τη Διεύθυνση Αλλοδαπών.

Ξεκινώντας, η Διεύθυνση Προστασίας Συνόρων²³ αποτελείται από το Κέντρο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης (ΚΟΔΙΣΜΕ) και το Τμήμα Ελέγχου Συνόρων, υπηρεσίες με βαρύνουσα σημασία στο εθνικό καθήκον της διαχείρισης του τμήματος εξωτερικών συνόρων της ΕΕ που βρίσκονται επί ελληνικού εδάφους. Το Κέντρο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης, εφεξής ΚΟΔΙΣΜΕ, λειτουργεί σε εικοσιτετράωρη βάση και είναι αρμόδιο για την υποστήριξη και για τον συντονισμό των υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας που είναι υπεύθυνες για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων και για την ανάλυση της παράνομης μετανάστευσης εξασφαλίζοντας τη σωστή επιχειρησιακή τους συνεργασία. Συγκεκριμένα, για την επίτευξη του έργου της παρέχει κατευθύνσεις για την ορθή συνεργασία και συντονισμό των αστυνομικών υπηρεσιών που έχουν επιφορτιστεί με την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης και του διασυνοριακού και διεθνικού εγκλήματος, τον έλεγχο των σημείων συνοριακής διέλευσης, την τήρηση των διατάξεων σχετικά με τη νομιμότητα της παραμονής και κυκλοφορίας στην ελληνική επικράτεια αλλοδαπών προσώπων, καθώς και την παρακολούθηση και εξιχνίαση των κυκλωμάτων οργανωμένης διακίνησης παρανόμων μεταναστών. Προς αυτό το σκοπό εξασφαλίζει τη συνεργασία των παραπάνω αστυνομικών υπηρεσιών με τις υπόλοιπες εθνικές Αρχές που ασχολούνται με

²³ Άρθρο 10 παρ. 2 του Προεδρικού Διατάγματος 178/2014.

το αντικείμενο του ελέγχου των συνόρων και τη διαχείριση της μετανάστευσης, όπως επίσης και τις διεθνείς και ευρωπαϊκές υπηρεσίες και οργανισμούς. Εξασφαλίζει, επιπλέον, τη συνεργασία τόσο με το Frontex για να συντονιστούν οι επιχειρησιακές δράσεις στα εξωτερικά σύνορα και για το σχεδιασμό και την υλοποίηση κοινών επιχειρήσεων και δράσεων, όσο και με την Europol, αναφορικά με την υλοποίηση δράσεων από κοινού με σκοπό την καταπολέμηση των οργανωμένων δικτύων διακίνησης παράνομων μεταναστών.

Για την αποτελεσματική υλοποίηση της εθνικής και ευρωπαϊκής στρατηγικής ελέγχου των συνόρων το ΚΟΔΙΣΜΕ παρακολουθεί την εφαρμογή των δράσεων και μέτρων που λαμβάνονται από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές και παρατηρεί την κατάσταση στα χερσαία σύνορα, στα συνοριακά σημεία διέλευσης, αξιοποιώντας τα συστήματα επιτήρησης και σχετικά δεδομένα τα οποία συμβάλουν στην επίτευξη του εν λόγω σκοπού, παρέχοντας τους κατευθύνσεις και οδηγίες σχετικά με τον ορθό τρόπο προσέγγισης και διαχείρισης της μη νόμιμης μετανάστευσης στη μεθόριο, ακολουθώντας τις νομοθετικές, οργανωτικές και επιχειρησιακές εξελίξεις. Όπως και στους άλλους τομείς ενασχόλησης της ΕΛ.ΑΣ., έτσι και στο έργο του ΚΟΔΙΣΜΕ, για το έργο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων, εξαιρετικής σημασίας είναι οι πληροφορίες που συλλέγονται από συναρμόδιες εθνικές και μη αρχές, αναφορικά με τη δράση δικτύων παράνομης διακίνησης μεταναστών και για την παράτυπη μετανάστευση, οι οποίες αξιοποιούνται από την ΕΛ.ΑΣ. για την ανάπτυξη της συνολικής της στρατηγικής και την ουσιαστική διαχείριση του προσωπικού και των τεχνικών μέσων των υφισταμένων υπηρεσιών.

Στο έργο του ΚΟΔΙΣΜΕ συμμετέχουν τα Περιφερειακά και τα Τοπικά Κέντρα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης, τα οποία συγκροτούνται με απόφαση της διοίκησης της Ελληνικής Αστυνομίας και λειτουργούν σε περιοχές που βρίσκονται τα εξωτερικά σύνορα και υπάγονται επιχειρησιακά στη Διεύθυνση Προστασίας Συνόρων. Στην παρούσα χρονική στιγμή, στο χερσαίο τμήμα των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ που ανήκουν στην ελληνική επικράτεια, λειτουργούν δύο περιφερειακά ΚΟΔΙΣΜΕ, αυτό της Αλεξανδρούπολης και της Ορεστιάδας²⁴ τα οποία συμβάλουν σε τοπικό

²⁴Ελληνική Αστυνομία, ΚΟΔΙΣΜΕ. Ανακτήθηκε από : <https://www.astynomia.gr/images/stories/2014/prokirikseis14/04062014-kodisme.pdf> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

επίπεδο στα καθήκοντα ελέγχου και συντονισμού των αρμόδιων επιχειρησιακών κλιμακίων. Επιπλέον, υπό την εποπτεία του ΠΕΚΟΔΙΣΜΕ λειτουργούν οι υπηρεσίες που είναι επιφορτισμένες με την επιτήρηση των ελληνοτουρκικών συνόρων, η οποία πραγματοποιείται από τεχνικά μέσα - αισθητήρες (κάμερες, ραντάρ κλπ). Για την πληρέστερη και αποτελεσματικότερη επιτήρηση των συνόρων λειτουργεί το Ολοκληρωμένο Αυτοματοποιημένο Σύστημα Επιτήρησης Συνόρων, που αποτελείται από πυλώνες, στους οποίους έχουν τοποθετηθεί κάμερες και αισθητήρες που καταγράφουν αδιάκοπα και καλύπτουν όλη την έκταση των Ελληνοτουρκικών συνόρων από το Δέλτα του Έβρου έως την περιοχή της Ορεστιάδας²⁵.

Σύμφωνα με το Νόμο 5187/2025²⁶, με τον οποίο επήλθαν τροποποιήσεις στη δομή της Ελληνικής Αστυνομία, προβλέφθηκε η αντικατάσταση των Κλάδων στο Αρχηγείο της ΕΛ.ΑΣ. με Γενικές Διευθύνσεις. Συγκεκριμένα, ο ανωτέρω Κλάδος θα αντικατασταθεί, κατά την πλήρη εφαρμογή των προβλέψεων του νόμου, από τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης, με τις Διευθύνσεις Προστασίας Συνόρων, Διαχείρισης Μετανάστευσης και Αλλοδαπών, να υπάγονται σε αυτήν. Το ΚΟΔΙΣΜΕ όπως αναλύθηκε παραπάνω θα αποτελεί μέρος ενός εκ των δύο τμημάτων της Διεύθυνσης Προστασίας Συνόρων και συγκεκριμένα του Τμήματος Επιτήρησης Συνόρων.

Το δεύτερο τμήμα της Διεύθυνσης Προστασίας Συνόρων, το Τμήμα Ελέγχου Συνόρων²⁷ είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της κυκλοφορίας των προσώπων που διασχίζουν τα εξωτερικά σύνορα από τα θεσμοθετημένα σημεία εισόδου και εξόδου, συνοριακούς σταθμούς χερσαίων συνόρων, λιμένες και αερολιμένες που καταφθάνουν και αποχωρούν μεταφορικά μέσα από και προς τρίτες χώρες, όπως επίσης και την εφαρμογή της πολιτικής θεωρήσεων στα συνοριακά σημεία διέλευσης. Αρμοδιότητα του είναι η καθοδήγηση των υφισταμένων υπηρεσιών που είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή της νομοθεσίας στο πεδίο αυτό και τον διαβατηριακό έλεγχο στα προβλεπόμενα από αυτήν σημεία, συντονίζοντάς τις ενέργειές τους για πρόληψη και αποτροπή της μη νόμιμης εισόδου στη χώρα. Προς τούτο, ασκεί

²⁵ Συνέντευξη του προϊστάμενου του Περιφερειακού Κέντρου Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης Αλεξανδρούπολης. Ανακτήθηκε από: <https://thrakionline.gr/syentefxi-tou-proistamenou-tou-perifereiakou-kentrou-olokliromenis-diacheirisis-synoron-kai-metanastefsis-alexandroupolis/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

²⁶ Άρθρο 27 του Νόμου 5187/2025.

²⁷ Άρθρο 10 παρ. 5 του Προεδρικού Διατάγματος 178/2014.

έλεγχο στα επιχειρησιακά κλιμάκια ως προς την ορθή εφαρμογή των βέλτιστων πρακτικών και κανόνων που ισχύουν σε θέματα προστασίας και ελέγχου συνόρων, φροντίζοντας να εδραιώνει κατάλληλη συνεργασία τόσο με τις τελωνειακές υπηρεσίες και τους υπόλοιπους αρμόδιους εθνικούς φορείς για την αντιμετώπιση των θεμάτων της παράνομης μετανάστευσης και κυκλοφορίας των προσώπων, όσο και με αντίστοιχες αρχές των κρατών-μελών της ΕΕ και τρίτων χωρών και με διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς για τα θέματα ελέγχου και επιτήρησης των εξωτερικών συνόρων, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό και διεθνές δίκαιο. Πέραν τούτων, στο πλαίσιο του συντονιστικού του ρόλου, το Τμήμα Ελέγχου Συνόρων είναι επιφορτισμένο με τη διαχείριση της εφαρμογής αφίξεων και αναχωρήσεων των προσώπων στην ελληνική επικράτεια και η εξέταση των συναφών αιτημάτων. Με σκοπό την καλύτερη προσαρμογή στις τρέχουσες εξελίξεις και την περαιτέρω ανάπτυξη της αποτελεσματικότητας των αρμόδιων υπηρεσιών της ΕΛ.ΑΣ. συγκεντρώνει και επεξεργάζεται στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον έλεγχο και την επιτήρηση των συνόρων της χώρας ώστε να αξιοποιήσει τα συμπεράσματα που προκύπτουν. Βασική αρμοδιότητα του τμήματος αποτελεί η εξέταση των αιτημάτων θεσμοθέτησης νέων σημείων εισόδου – εξόδου σε ελληνικό έδαφος και η υποβολή προτάσεων κατάργησης ή αναστολής της λειτουργίας των ήδη υφισταμένων.

Η Ελληνική Αστυνομία, όπως παρατέθηκε και παραπάνω, είναι η εθνική Αρχή που εκτελεί το καθήκον για την επιστροφή προσώπων που δε δικαιολογούν την παρουσία τους στη χώρα σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και τις ευρωπαϊκές και διεθνείς συμβάσεις. Αρμόδια υπηρεσία του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ. για την καθοδήγηση και το συντονισμό των υπαγομένων σε αυτό υπηρεσιών είναι το Τμήμα Διαχείρισης Εγκαταστάσεων Κράτησης και Επιστροφών της Διεύθυνσης Διαχείρισης Μετανάστευσης²⁸. Με μια γενική επισκόπηση των επιτελικών καθηκόντων αυτής της υπηρεσίας, μεταξύ αυτών που αφορούν το αντικείμενο της παρούσας εργασίας, βρίσκεται αφενός η καθοδήγηση και ο συντονισμός και αφετέρου η αξιολόγηση των περιφερειακών αστυνομικών κλιμακίων αναφορικά με την ορθή εφαρμογή των σχετικών με τις επιστροφές διατάξεων. Προκειμένου να μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα του έργου της ΕΛ.ΑΣ. το τμήμα αυτό επιδιώκει τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών με τις συναρμόδιες εθνικές

²⁸ Άρθρο 11 παρ. 3 του Προεδρικού Διατάγματος 178/2014.

Αρχές, τις συναφείς Αρχές των χωρών της Ένωσης, τρίτες χώρες και κυρίως με τον Frontex που παρέχει πολύτιμη συνδρομή σε θέματα επιστροφών και όχι μόνο. Αμέσως επόμενο βήμα για την ανάπτυξη του τομέα των επιστροφών είναι η υποχρέωση υποβολής βελτιωτικών προτάσεων και προτάσεων επικαιροποίησης των ακολουθούμενων επιστροφών των μη νομίμων μεταναστών, καθώς και η προετοιμασία νομοθετικών ρυθμίσεων και διοικητικών πράξεων για τα θέματα αυτά.

Η Τρίτη Διεύθυνση του Κλάδου και - μετά τη σύστασή της - της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης, η Διεύθυνση Αλλοδαπών μέσω του Τμήματος Διοικητικών Μέτρων είναι αρμόδια για την καταχώριση ή διαγραφή, αλλοδαπών υπό τις ισχύουσες προϋποθέσεις στον Εθνικό Κατάλογο Ανεπιθύμητων Αλλοδαπών²⁹ (Ε.Κ.ΑΝ.Α.). Στον Ε.Κ.ΑΝ.Α. καταχωρίζονται αλλοδαποί υπήκοοι για τους έχει εκδοθεί εις βάρος τους απόφαση επιστροφής, είτε με κράτηση, είτε χωρίς κράτηση αλλά με παροχή προθεσμίας για οικειοθελή επιστροφή και εάν αποχωρήσουν οικειοθελώς και εμπροθέσμως το μέτρο διαγράφεται, ενώ παραμένει σε περίπτωση που εκτελείται αναγκαστική επιστροφή, ή όταν η παρουσία τους στο ελληνικό έδαφος συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια τάξη και για λόγους δημόσιας υγείας³⁰. Ο χρόνος εγγραφής στον κατάλογο δε μπορεί να ξεπερνά τα πέντε έτη. Επιπρόσθετα, οι αλλοδαποί που καταχωρίζονται στον Ε.Κ.ΑΝ.Α. καταχωρίζονται παράλληλα και στο Σύστημα Πληροφοριών Schengen. Η καταχώριση υπηκόου τρίτης χώρας στον Ε.Κ.ΑΝ.Α. αποτελεί ένα μέτρο για να παρεμποδιστεί η είσοδος ή επάνοδος του προς επιστροφή αλλοδαπού.

3.2 Επιχειρησιακοί παράγοντες προστασίας των εξωτερικών συνόρων και διαχείρισης μετανάστευσης

Στο επιχειρησιακό κομμάτι της ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων και της αντιμετώπισης της συναφούς εγκληματικότητας, επί του πεδίου επιχειρούν μία σειρά από αστυνομικές υπηρεσίες, στο σκέλος της διαχείρισης της χερσαίας συνοριογραμμής, της φύλαξης και ελέγχου των θεσμοθετημένων σημείων εισόδου-εξόδου από τη χώρα, των χερσαίων

²⁹ Άρθρο 12 παρ. 3 του Προεδρικού Διατάγματος 178/2014.

³⁰ Άρθρο 2 της Κοινής Υπουργικής Απόφασης 4000/4/32-λα/2012.

σημείων διάβασης, λιμένων και αερολιμένων, καθώς στο σκέλος των αναγκαστικών επιστροφών.

Στους κόλπους της ΕΛ.ΑΣ. λειτουργούν υπηρεσίες Συνοριακής Φύλαξης και Διαχείρισης Μετανάστευσης, οι οποίες είναι επιφορτισμένες με την αποστολή³¹ της αποτροπής της μη νόμιμης παρείσφρησης προσώπων επί ελληνικού εδάφους από τα εξωτερικά χερσαία σύνορα, τον εντοπισμό, σύλληψη και την παραπομπή στη δικαιοσύνη, τόσο εκείνων που βρίσκονται και εργάζονται στη χώρα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, όσο και εκείνων που τους διευκολύνουν σε αυτά τα θέματα. Τέτοιες υπηρεσίες ιδρύονται και λειτουργούν, κυρίως σε παραμεθόριες περιοχές και γειτονικούς νομούς ή σε νησιωτικές περιοχές που βρίσκονται κοντά στα θαλάσσια σύνορα της χώρας, καθώς και σε οποιονδήποτε άλλο νομό παρατηρείται αυξημένη μη νόμιμη εγκατάσταση και απασχόληση αλλοδαπών. Τα Τμήματα Συνοριακής Φύλαξης και Διαχείρισης Μετανάστευσης³² για την επίτευξη του σκοπού τους διενεργούν αιφνιδιαστικούς και προγραμματισμένους ελέγχους και έρευνες σε οχήματα πρόσωπα, πράγματα και χώρους, ενώ συλλέγουν και αξιοποιούν σχετικές πληροφορίες συνεργαζόμενα προς τούτο και με άλλες αστυνομικές υπηρεσίες. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στον ιδρυτικό τους νόμο τα παραπάνω τμήματα ενεργούν κατά τρόπο συστηματικό, μεθοδικό και ασφαλή, με σκοπό να επιτυγχάνεται η αποτελεσματικότητα της δράσης τους μέσω του αιφνιδιασμού, της ταχύτητας και της αμεσότητας.

Σε περίπτωση που καταλαμβάνεται από τους αστυνομικούς αλλοδαπός υπήκοος να εξέρχεται ή να προσπαθεί να αποχωρήσει από τη χώρα, ή να εισέρχεται ή να προσπαθεί να εισέλθει σε ελληνικό έδαφος παράνομα, συλλαμβάνεται, καταγράφεται και οδηγείται χωρίς καθυστέρηση στον αρμόδιο Εισαγγελέα ο οποίος μπορεί να του ασκήσει ποινική δίωξη πλημμεληματικού χαρακτήρα, ενώ μπορεί και να μη του ασκήσει την ποινική δίωξη, οπότε και ενημερώνει τις αστυνομικές Αρχές ώστε να ακολουθηθεί η διαδικασία της διοικητικής του επιστροφής³³, όπως θα αναλυθεί παρακάτω.

Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην καταπολέμηση των δικτύων παράνομης διακίνησης μεταναστών και διασυνοριακού εγκλήματος, καθώς στα καθήκοντα της νεοϊδρυθείσας Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος του

³¹ Άρθρο 1 του Νόμου 2622/1998, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

³² Άρθρο 103 του Προεδρικού Διατάγματος 7/2017, σε συνδυασμό με το άρθρο 4 του Προεδρικού Διατάγματος 310/1998, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

³³ Άρθρο 83 του Νόμου 3386/2005, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ. είναι η άσκηση αρμοδιοτήτων της αστυνομίας δημόσιας ασφάλειας, αναφορικά με σοβαρά και οργανωμένα εγκλήματα, τόσο εγχώρια, όσο και διασυνοριακά³⁴, μέσω της εξάρθρωσης εγκληματικών οργανώσεων, της παρακολούθησης της εξέλιξης και των τάσεων των σοβαρών και οργανωμένων εγκλημάτων, εγχώριων ή διασυνοριακών, καθώς και η μελέτη των επιστημονικών και τεχνικών μεθόδων καταπολέμησής τους, η συνεργασία με αρχές επιβολής του νόμου άλλων χωρών και ευρωπαϊκών και διεθνών οργανισμών, στο πλαίσιο της ανταλλαγής γνώσεων, πληροφοριών και εμπειριών σε θέματα αντιμετώπισης των σοβαρών και οργανωμένων εγκλημάτων. Συγκεκριμένα, το Τμήμα Καταπολέμησης Διακίνησης και Εμπορίας Ανθρώπων της Υποδιεύθυνσης Καταπολέμησης Διακίνησης και Εμπορίας Ανθρώπων και Αγαθών της ανωτέρω διεύθυνσης είναι αρμόδιο για την καταπολέμηση της διακίνησης μεταναστών που εμφανίζει τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος, σε συνεργασία με τις καθ' ύλη και κατά τόπον αρμόδιες υπηρεσίες.

Σε κάθε σημείο της χώρας που έχει ορισθεί ως θεσμοθετημένο σημείο εισόδου και εξόδου λειτουργεί αρμόδια υπηρεσία της ΕΛ.ΑΣ. για τον διαβατηριακό έλεγχο³⁵, είτε σε επίπεδο Τμήματος, είτε Σταθμού ή Γραφείου Διαβατηριακού Ελέγχου, η οποία είναι επιφορτισμένη με τον έλεγχο της νόμιμης διακίνησης ημεδαπών και αλλοδαπών και την εφαρμογή της νομοθεσίας περί προστασίας του εθνικού νομίματος και συναλλάγματος, συμπεριλαμβανομένων και των λιμένων που αποτελούν εξωτερικά σύνορα. Επιπλέον, οι αερολιμένες της χώρας που αποτελούν εξωτερικά σύνορα αστυνομεύονται καταλλήλως, ενώ στα δύο μεγαλύτερα αεροδρόμια της χώρας, αυτά της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης λειτουργούν υπηρεσίες επιπέδου Αστυνομικής Διεύθυνσης για την καλύτερη αστυνόμευσή τους, ενώ στα μικρότερα αεροδρόμια τα καθήκοντα του έλεγχου της νόμιμης διακίνησης ημεδαπών και αλλοδαπών και της αστυνόμευσης ασκούν τα Αστυνομικά Τμήματα Αερολιμένων ή ελλείπει αυτών τα Αστυνομικά Τμήματα Γενικής Αρμοδιότητας των περιοχών στις οποίες υπάγεται ο αερολιμένας³⁶.

Συνεχίζοντας την επισκόπηση των επιχειρησιακών αρμοδιοτήτων της ΕΛ.ΑΣ., σειρά έχει η διαδικασία των αναγκαστικών επιστροφών, για την

³⁴ Άρθρο 1 παράγραφος 4 του Προεδρικού Διατάγματος 29/2024.

³⁵ Άρθρο 31 παρ. 7 σε συνδυασμό με το άρθρο 100 του Προεδρικού Διατάγματος 7/2017, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

³⁶ Άρθρο 97 του Προεδρικού Διατάγματος 7/2017, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

οργάνωση και πραγματοποίηση των οποίων ευθύνη έχει το Τμήμα Επιστροφών της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Απτικής³⁷. Μέσω του Γραφείου Συντονισμού Επιστροφών οργανώνονται και πραγματοποιούνται οι επιχειρήσεις επιστροφής των προς επαναπατρισμό αλλοδαπών, αφού πρώτα έχουν εκδοθεί και καταχωρισθεί οι αποφάσεις επιστροφής, σύμφωνα με τις νόμιμες διατυπώσεις, από όλες τις αστυνομικές υπηρεσίες της χώρας. Για τους παραπάνω σκοπούς αναπτύσσει συνεργασία με το Frontex και τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών από τα οποία προέρχονται οι προς επιστροφή αλλοδαποί. Μιας και πολλές φορές η ταυτοποίηση ενός ατόμου που καταλαμβάνεται να στερείται παντελώς ταξιδιωτικών εγγράφων είναι εξαιρετικά δυσχερές, το Τμήμα Επιστροφών συνεργάζεται με τις αρχές τρίτων χωρών στον τομέα της αναγνώρισης και ταυτοποίησης της υπηκοότητας και των στοιχείων ταυτότητας των αλλοδαπών πολιτών, καθώς και με τον Frontex για την ανάπτυξη στον εκπαιδευτικό τομέα, ώστε να παρέχεται όσο το δυνατό πληρέστερη και πιο επικαιροποιημένη εκπαίδευση στο προσωπικό που διατίθεται για τις πάσης φύσεως μεταγωγές αλλοδαπών υπηκόων. Τέλος, αναπτύσσει κάθε δραστηριότητα σχετική με την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική λειτουργία του μηχανισμού επιστροφών στο επιχειρησιακό περιβάλλον.

Ως προς τη διαδικασία έκδοσης απόφασης αναγκαστικής επιστροφής αλλοδαπού υπηκόου συνιστά ένα μέτρο που λαμβάνεται υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Καταρχάς, αν ο αλλοδαπός συλληφθεί, παραπεμφθεί στον αρμόδιο Εισαγγελέα και εν τέλει καταδικαστεί αμετάκλητα σε ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους ή, ανεξάρτητα από το ύψος της ποινής, για μια σειρά αδικημάτων, όπως εγκλήματα κατά του πολιτεύματος, εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής κ.ά., δύναται να διαταχθεί η αναγκαστική επιστροφή του. Επιπλέον, η απόφαση αναγκαστικής επιστροφής εκδίδεται αν ένας αλλοδαπός εισέλθει και διαμένει στη χώρα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις και δε συντρέχουν λόγοι παροχής διεθνούς προστασίας, παραβαίνοντας τις διατάξεις του σχετικού νόμου, ή όταν η παραμονή του στην Ελλάδα κρίνεται επικίνδυνη για τη δημόσια τάξη, ασφάλεια και για λόγους δημόσιας υγείας³⁸.

³⁷ Άρθρο 31 παρ. 3 & 4 του Προεδρικού Διατάγματος 7/2017, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

³⁸ Άρθρο 76 του Νόμου 3386/2005, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Αρμόδιος για την έκδοση της απόφασης επιστροφής είναι ο οικείος Αστυνομικός Διευθυντής, ενώ στις περιοχές αρμοδιότητας των Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων Αττικής και Θεσσαλονίκης, την απόφαση εκδίδει ο αρμόδιος για θέματα αλλοδαπών Αστυνομικός Διευθυντής, ενώ πριν την έκδοση της απόφασης, χορηγείται στον αλλοδαπό προθεσμία για να διατυπώσει τις αντιρρήσεις του. Η απόφαση επιστροφής επιδίδεται στον αλλοδαπό και του παρέχεται προθεσμία κατά την παρέλευση της οποίας οφείλει να αποχωρήσει με ίδια μέσα από τη χώρα, ενώ σε περίπτωση που δε το πράξει, με ευθύνη της υπηρεσίας που προχώρησε στην έκδοση της απόφασης, έπειτα από τον έλεγχο στις βάσεις δεδομένων της ΕΛ.ΑΣ., εκδίδονται αναζητήσεις ώστε να συλληφθεί και να κρατηθεί έως ότου πραγματοποιηθεί η απόφαση επιστροφής.

Σε περιπτώσεις όπου ο αλλοδαπός θεωρείται ύποπτος φυγής, επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή παρεμποδίζει τη διαδικασία απομάκρυνσής του, τα αρμόδια όργανα δύνανται να διατάξουν την προσωρινή κράτησή του για διάστημα έως τριών ημερών, εντός του οποίου οφείλει να εκδοθεί η απόφαση επιστροφής. Εφόσον εκδοθεί απόφαση επιστροφής, η κράτηση συνεχίζεται μέχρι την εκτέλεσή της, με ανώτατο όριο τους έξι μήνες. Σε περίπτωση άρνησης συνεργασίας του αλλοδαπού ή καθυστέρησης λήψης των απαραίτητων εγγράφων από τη χώρα καταγωγής ή προέλευσής του, η κράτηση δύναται να παραταθεί για δώδεκα ακόμη μήνες. Ο αλλοδαπός ενημερώνεται σε γλώσσα που κατανοεί για τους λόγους κράτησής του και διευκολύνεται η επικοινωνία του με δικηγόρο. Επιπρόσθετα, έχει το δικαίωμα, παράλληλα με τα δικαιώματα που προβλέπονται στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, να προσφύγει κατά της απόφασης κράτησης ή της παράτασής της ενώπιον του Προέδρου ή του οριζόμενου Πρωτοδίκη του Διοικητικού Πρωτοδικείου της περιοχής όπου κρατείται, με ανατρεπτικό επί της απόφασης αποτέλεσμα.

3.3 Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου και Επιτήρησης Συνόρων (Ε.Σ.Κ.Ε.Ε.Σ.)

Σύμφωνα με τον Κανονισμό 2019/1896 που αναμόρφωσε και επαναδιατύπωσε το Ευρωπαϊκό Σύστημα Επιτήρησης των Συνόρων-Eurosur, με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία στο πεδίο του

ελέγχου των συνόρων, σε κάθε κράτος-μέλος συγκροτείται και δραστηριοποιείται ένα Εθνικό Κέντρο Συντονισμού (National Coordination Center-NCC), το οποίο είναι υπεύθυνο για το συντονισμό και την αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών με κάθε υπηρεσία που έχει συμμετοχή στον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων σε εθνικό επίπεδο, καθώς και με τα κέντρα συντονισμού των υπολοίπων κρατών-μελών και το Frontex. Σε ελληνικό επίπεδο, το ρόλο αυτού του Κέντρου επιτελεί το Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου και Επιτήρησης Συνόρων (Ε.Σ.Κ.Ε.Ε.Σ.), το οποίο είναι αυτοτελής υπηρεσία, υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη³⁹ και αναλαμβάνει ένα σύνολο σημαντικών αρμοδιοτήτων, μεταξύ των οποίων η κατάρτιση σε καθημερινή βάση ημερήσιας αναφοράς για την επισκόπηση της κατάστασης, αναφορικά με το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα στα εξωτερικά σύνορα της χώρας.

Η βασική αποστολή⁴⁰ του περιλαμβάνει τον συντονισμό της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών φορέων και υπηρεσιών που εμπλέκονται σε ζητήματα μετανάστευσης και ασύλου, όπως η Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή, η Υπηρεσία Ασύλου κ.ά. Η λειτουργία του αποσκοπεί στην αποτελεσματική αντιμετώπιση σχετικών περιστατικών τόσο σε προληπτικό όσο και σε κατασταλακτικό επίπεδο, με σεβασμό στην αυτοτέλεια των εμπλεκόμενων φορέων. Επιπλέον, αναλαμβάνει τον συντονισμό και την παρακολούθηση των δράσεων και των μέτρων που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της εθνικής και ευρωπαϊκής πολιτικής για τον έλεγχο των συνόρων, τη μετανάστευση και το άσυλο, υποβάλλοντας προτάσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση του συντονισμού και της συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων. Το Κέντρο συνεργάζεται με αντίστοιχες υπηρεσίες στα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον Frontex, διεθνείς οργανισμούς και τρίτες χώρες, προωθώντας το ευρωπαϊκό μοντέλο ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων και την ανάλυση των σχετικών κινδύνων. Επίσης, συγκεντρώνει και αναλύει πληροφορίες και στατιστικά στοιχεία από όλους τους συναρμόδιους φορείς και μεριμνά για την εξασφάλιση ενός ενιαίου και συντονισμένου πλαισίου διαχείρισης θεμάτων αρμοδιότητάς του. Παράλληλα, παρακολουθεί τις εξελίξεις στον τομέα της

³⁹ Ελληνική Αστυνομία, Ε.Σ.Κ.Ε.Ε.Σ., Ανακτήθηκε από : <https://www.minocp.gov.gr/ethniko-syntonistiko-kentro-elegchou-kai-epitirisi-synoron-eskees/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

⁴⁰ Άρθρο 48 του Νόμου 4960/2022 σε συνδυασμό με άρθρα 101 – 103 του Νόμου 4249/2014, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

τεχνολογίας για την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων και συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές για την καλύτερη αξιοποίηση ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων.

Αξιοσημείωτη είναι και η μέριμνα για την ενίσχυση της εκπαίδευσης, μέσω της εφαρμογής σύγχρονων εκπαιδευτικών προτύπων σε συνεργασία με πανεπιστημιακά ιδρύματα και επιστημονικούς φορείς, τόσο της Ελλάδας όσο και του εξωτερικού. Επιπλέον, φροντίζει για τη μεταφορά τεχνογνωσίας από αντίστοιχες υπηρεσίες κρατών-μελών της ΕΕ ή τρίτων χωρών, ενώ αποτελεί ένα σύστημα πολλαπλών σκοπών όπου πέραν από την πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης και της καταπολέμησης του διασυνοριακού εγκλήματος, στοχεύει και στη διασφάλιση της προστασίας και διάσωσης εκείνων που προσπαθούν να προσεγγίσουν τις ευρωπαϊκές ακτές (Λιαργκόβας & Παπαγεωργίου, 2021).

4° ΚΕΦΑΛΑΙΟ :

Συναρμόδιοι φορείς που συμμετέχουν στην εθνική ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων

4.1 Λιμενικό Σώμα- Ελληνική Ακτοφυλακή

Το Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή (Λ.Σ. - ΕΛ.ΑΚΤ.) αποτελεί ένοπλο σώμα ασφαλείας και ανήκει στην οργανωτική δομή του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής έχοντας στο πεδίο των ευθυνών του τη λήψη μέτρων για την παρακολούθηση, την άσκηση αστυνόμευσης και τον έλεγχο των θαλάσσιων συνόρων, την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, την προστασία της ανθρώπινης ζωής και περιουσίας στη θάλασσα, την έρευνα και διάσωση στη θάλασσα και τη μέριμνα για τη λήψη μέτρων αστυνόμευσης, την πρόληψη και την καταστολή εκνόμων ενεργειών στους χώρους αρμοδιότητας του⁴¹.

Στο Αρχηγείο του Λ.Σ. - ΕΛ.ΑΚΤ. λειτουργεί η Διεύθυνση Ασφάλειας και Προστασίας Θαλασσίων Συνόρων⁴², η οποία είναι επιφορτισμένη με το συντονισμό, την υποστήριξη και εποπτεία του έργου των περιφερειακών υπηρεσιών του σώματος προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της ασφάλειας και τη διαφύλαξη της νομιμότητας στους χώρους ευθύνης του. Μέσω της συλλογής, ανάλυσης και ανταλλαγής πληροφοριών, καθώς και της αστυνομικής συνεργασίας, στοχεύει στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης, παραμονής και εργασίας αλλοδαπών και στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης. Παράλληλα, φροντίζει για τον εξοπλισμό της με τα απαραίτητα μέσα και υλικοτεχνικές υποδομές για την αποτελεσματική εκπλήρωση της αποστολής της. Η Διεύθυνση αυτή συντονίζει, υποστηρίζει και εποπτεύει τις Περιφερειακές Υπηρεσίες του Λ.Σ. - ΕΛ.ΑΚΤ. κατά τη διερεύνηση υποθέσεων που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της, μέσα από τη λειτουργία ειδικευμένων τμημάτων, όπως το Τμήμα Προστασίας Θαλασσίων Συνόρων, το οποίο αναλαμβάνει καίριο ρόλο σε επιχειρήσεις που σχετίζονται με την προστασία των θαλάσσιων συνόρων.

⁴¹ Άρθρο 5 του Νόμου 4150/2013 σε συνδυασμό με το άρθρο 11 του Προεδρικού Διατάγματος 13/2018, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

⁴² Άρθρο 18 του Προεδρικού Διατάγματος 13/2018, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Οι αρμοδιότητες του Τμήματος Προστασίας Θαλασσίων Συνόρων επικεντρώνονται, μεταξύ άλλων, στην αξιολόγηση δεδομένων για τη διεξαγωγή επιχειρήσεων στους χώρους ευθύνης του Λ.Σ. - ΕΛ.ΑΚΤ., ιδίως για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης. Το Τμήμα εισηγείται τη συμμετοχή επιχειρησιακών μέσων και προσωπικού σε ασκήσεις και επιχειρήσεις, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Επιπλέον, παρακολουθεί την εφαρμογή του Κεκτημένου Schengen στους αντίστοιχους χώρους αρμοδιότητας του και αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων, προτείνοντας βελτιώσεις και προωθώντας βέλτιστες πρακτικές για την ενίσχυση των δράσεων καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης. Σημαντικό μέρος του έργου της Διεύθυνσης αφορά τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών με συναρμόδιους εθνικούς, διεθνείς και ευρωπαϊκούς φορείς και οργανισμούς, όπως ο Frontex, η Interpol και η Europol. Αυτή η συνεργασία συμβάλλει στη συλλογή και αξιοποίηση κρίσιμων στοιχείων και πληροφοριών, σε συνδυασμό με την υποστήριξη ενεργειών και τη συμμετοχή εκπροσώπων του Λ.Σ. - ΕΛ.ΑΚΤ. σε διεθνείς συναντήσεις για τη βελτίωση των μεθόδων αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης. Εν κατακλείδι, η Διεύθυνση αυτή, μέσω των διαρθρωμένων τμημάτων της, εστιάζει στην προστασία των θαλάσσιων συνόρων, στην ενίσχυση της ασφάλειας και στην αποτελεσματική αντιμετώπιση προκλήσεων που σχετίζονται με την έρευνα, τη διάσωση και τη διαχείριση μεταναστευτικών ροών.

Μία σημαντική υπηρεσία που συμβάλει καθοριστικά στο υπό έρευνα αντικείμενο αποτελεί η Υπηρεσία Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Επιτήρησης⁴³, κεντρική υπηρεσία υπαγόμενη στο Αρχηγείο του σώματος, η οποία αποτελεί έναν κομβικό φορέα που στοχεύει στη δημιουργία μιας πλήρους αντίληψης της κατάστασης στον θαλάσσιο χώρο, προωθώντας την αποτελεσματική επιτήρηση και προστασία του. Μέσω της στενής συνεργασίας με εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς, διασφαλίζει τη συμμετοχή του Λ.Σ. - ΕΛ.ΑΚΤ. σε πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την ασφάλεια των θαλασσίων συνόρων. Η Υπηρεσία αυτή απαρτίζεται από το Τμήμα Επιχειρησιακής Συνεργασίας και το Τμήμα Οργάνωσης και Ανάπτυξης, καθένα εκ των οποίων διαδραματίζει συγκεκριμένο και ουσιαστικό ρόλο.

⁴³ Άρθρο 35 του Προεδρικού Διατάγματος 13/2018, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Το Τμήμα Επιχειρησιακής Συνεργασίας έχει ως βασική του αποστολή τη διαχείριση της συμμετοχής του Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. σε ευρωπαϊκές και διεθνείς δράσεις, με στόχο την ενίσχυση της επιτήρησης και της ασφάλειας του θαλάσσιου πεδίου. Στο πλαίσιο αυτό, συντονίζει τη συμμετοχή του Σώματος σε δράσεις οργανισμών, όπως ο Frontex, ενώ παράλληλα εισηγείται την ένταξη στελεχών του Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. σε εκπαιδευτικά προγράμματα εντός και εκτός Ελλάδας, με σκοπό τη συνεχή βελτίωση των δεξιοτήτων τους. Επιπλέον, μεριμνά για την εκπροσώπηση του Σώματος σε εργασίες και πρωτοβουλίες εθνικών και διεθνών οργανισμών, εξασφαλίζοντας τη στήριξη και την παρακολούθηση της προόδου αυτών των ενεργειών. Η αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογικών εφαρμογών αποτελεί έναν ακόμη βασικό πυλώνα της δράσης του Τμήματος, με στόχο την αποτελεσματική διαχείριση των δεδομένων που αφορούν την επιτήρηση του θαλάσσιου πεδίου. Παράλληλα, συντονίζει τη συνεργασία του Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. με το Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου και Επιτήρησης Συνόρων (Ε.Σ.Κ.Ε.Ε.Σ.), συμβάλλοντας ενεργά στην ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων της χώρας και στον σχεδιασμό στρατηγικών δράσεων επιτήρησης σε συνεργασία με άλλους αρμόδιους φορείς.

Το Τμήμα Οργάνωσης και Ανάπτυξης, από την άλλη πλευρά, επικεντρώνεται στην προώθηση της τεχνολογικής και επιχειρησιακής ανάπτυξης που απαιτείται για την επιτήρηση του θαλάσσιου χώρου. Ένας από τους κύριους στόχους του είναι η παρακολούθηση καινοτόμων τεχνολογιών και πιλοτικών προγραμμάτων, ενώ υποβάλλει προτάσεις για τη βελτίωση των συστημάτων επιτήρησης. Παράλληλα, ασχολείται με τη διαχείριση και αξιοποίηση εθνικών και ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων, συνεργαζόμενο στενά με την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, για την ανάπτυξη δράσεων και την προμήθεια σύγχρονου εξοπλισμού. Επιπλέον, το Τμήμα αυτό παρακολουθεί τη χρηματοοικονομική διάσταση της συμμετοχής του Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. σε επιχειρήσεις και δράσεις επιτήρησης, όπως εκείνες που σχετίζονται με τον Frontex, φροντίζοντας για τη συλλογή και την τήρηση αρχείου οικονομικών στοιχείων και παραστατικών.

Η Υπηρεσία Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Επιτήρησης, μέσα από τις συντονισμένες δράσεις των δύο Τμημάτων της, συνεισφέρει καθοριστικά στην ενίσχυση της ασφάλειας των θαλασσίων συνόρων της χώρας, αξιοποιώντας

τη συνεργασία με εθνικούς και διεθνείς φορείς, καινοτόμες τεχνολογίες και χρηματοδοτικά εργαλεία για την επίτευξη των στόχων της.

Στη συνέχεια, θα γίνει αναφορά στο Ενιαίο Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης (ΕΚΣΕΔ)⁴⁴, το οποίο αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους μηχανισμούς για την επιτήρηση και τη διαχείριση έκτακτων περιστατικών στο θαλάσσιο και αεροπορικό χώρο. Εδρεύει στο Αρχηγείο του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής, ενώ τελεί υπό την εποπτεία τόσο του Αρχηγείου Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. όσο και του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας (ΓΕΑ). Η αποστολή του ΕΚΣΕΔ εστιάζει στη λήψη των απαραίτητων μέτρων και ενεργειών που απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις, εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία, καθώς και από τις κατευθυντήριες οδηγίες του Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. και του ΓΕΑ. Ο κύριος στόχος είναι ο συντονισμός επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης σε περιπτώσεις ναυτικών και αεροπορικών ατυχημάτων, εντός και πλησίον της περιοχής ευθύνης της χώρας. Το ΕΚΣΕΔ αναλαμβάνει δράση και σε περιπτώσεις περιστατικών και εκτός της περιοχής ευθύνης του, όταν λαμβάνει πρώτο τα σήματα κινδύνου, μέχρι την ανάληψη του συντονισμού από τον αρμόδιο φορέα. Υφιστάμενες υπηρεσίες του ΕΚΣΕΔ αποτελούν οι κατά τόπους Λιμενικές Αρχές, που συνεργάζονται και καθοδηγούνται από το Κέντρο, διασφαλίζοντας την τοπική παροχή υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης.

4.2 Εθνικός Συντονιστής Επιστροφών- Εθνικός Συντονιστής κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών

Πρόσφατα, το 2023 συστάθηκαν στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου δύο θέσεις με υψηλό συμβολισμό και με σημαντική επιρροή στον τομέα της μη νόμιμης μετανάστευσης και των επιστροφών, αυτές του Εθνικού Συντονιστή Επιστροφών και του Εθνικού Συντονιστή κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών, έχοντας εξειδικευμένα καθήκοντα που στοχεύουν στη βέλτιστη διαχείριση της μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας⁴⁵.

⁴⁴ Αρχηγείο Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ., Ενιαίο Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης (ΕΚΣΕΔ), Ανακτήθηκε από: <https://www.hcg.gr/el/istoria-organosi/armodiothtes/ereyna-kai-diaswsh/eksed-eniaio-kentro-syntonismoy-ereynas-diaswshs/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

⁴⁵ Άρθρο 191 του Νόμου 5078/2023.

Ο Εθνικός Συντονιστής Επιστροφών⁴⁶ συμβάλλει στο σχεδιασμό, τη συνεργασία, το συντονισμό και την υλοποίηση της εθνικής και ενωσιακής πολιτικής επιστροφών. Στο πλαίσιο αυτό, συνεργάζεται στενά με όλες τις συναρμόδιες εθνικές υπηρεσίες, αρχές και φορείς, καθώς και με την Αρχή του Συνηγόρου του Πολίτη και την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, διασφαλίζοντας τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την εκτέλεση των αναγκαστικών και εθελούσιων επιστροφών. Επιπλέον, συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον εξορθολογισμό και τη βελτιστοποίηση των διαδικασιών επιστροφής, την αύξηση των εθελούσιων και αναγκαστικών επιστροφών, καθώς και για την προώθηση μιας συνεκτικής προσέγγισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η συνεργασία επεκτείνεται και σε διεθνείς οργανισμούς, όπως η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA) και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ), με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών, βέλτιστων πρακτικών και την από κοινού αντιμετώπιση των προκλήσεων.

Η δημιουργία ενός πλαισίου ελέγχου ποιότητας και αποδοτικότητας για τους φορείς εκτέλεσης των αποφάσεων επιστροφής, σε συνεννόηση με συναρμόδιους φορείς, αποτελεί σημαντική αρμοδιότητα, με στόχο τη βελτιστοποίηση της διαδικασίας και την παρακολούθηση της ορθής εκτέλεσής της. Η παρακολούθηση της εφαρμογής των αποφάσεων επιστροφής και των σχετικών δράσεων και μέτρων, καθώς και η υποβολή προτάσεων στους Υπουργούς Μετανάστευσης και Ασύλου και Προστασίας του Πολίτη, καθώς και η συλλογή και ανάλυση πληροφοριών και στατιστικών στοιχείων, ο συντονισμός των εθνικών διαδικασιών για τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας των επιστρεπτέων και η πρόταση για σύναψη διμερών συμφωνιών επανεισδοχής με τρίτες χώρες, συμπληρώνουν το φάσμα των αρμοδιοτήτων του. Τέλος, ο Εθνικός Συντονιστής Επιστροφών συντονίζει τις δράσεις στήριξης των μεταναστών που εντάσσονται σε προγράμματα εθελούσιας επιστροφής.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο Εθνικός Συντονιστής Επιστροφών συμμετέχει σε σημαντικά δίκτυα, όπως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Υψηλού Επιπέδου για τις Επιστροφές (High Level Network for Return), ενώ συνεργάζεται στενά με τον Συντονιστή Επιστροφών της Ευρωπαϊκής

⁴⁶ Άρθρο 1 της Κοινής Υπουργικής Απόφασης υπ' αριθμ. 148763/2024.

Ένωσης. Επιπλέον, παρέχει ενημέρωση και συστάσεις σε φορείς όπως ο Κλάδος Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων της Ελληνικής Αστυνομίας, η Υπηρεσία Ασύλου και η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης και συνεργάζεται με την Εθνική Αρχή Διαφάνειας και τον Frontex.

Από την άλλη πλευρά, ο Εθνικός Συντονιστής κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών⁴⁷ επικεντρώνεται στον σχεδιασμό, τη συνεργασία και το συντονισμό για την υλοποίηση της εθνικής και ενωσιακής πολιτικής καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης μεταναστών. Η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών με ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς, η παρακολούθηση αναδυόμενων φαινομένων και η ανάπτυξη στρατηγικών για την καταπολέμησή τους αποτελούν βασικές αρμοδιότητες του.

Τέλος, η προώθηση της συνεργασίας για την καταπολέμηση κάθε μορφής εγκληματικότητας, τρομοκρατίας και βίαιου εξτρεμισμού, συμπληρώνει το φάσμα των υποχρεώσεων που του έχουν ανατεθεί. Ο Εθνικός Συντονιστής κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών συνεργάζεται με κρατικούς φορείς, τις Δικαστικές και Εισαγγελικές Αρχές και την Εθνική Αρχή Διαφάνειας, υπαγόμενος απευθείας στον Υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου.

Και για τους δύο Εθνικούς Συντονιστές, λειτουργούν αντίστοιχα γραφεία στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, ενώ ορίζονται ως ενιαία εθνικά σημεία επαφής για την ανταλλαγή πληροφοριών με εθνικές και ευρωπαϊκές αρχές. Η επιλογή και ο διορισμός τους γίνονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Μετανάστευσης και Ασύλου και Προστασίας του Πολίτη, με θητεία ενός έτους και δυνατότητα ανανέωσης. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, δεσμεύονται από την εθνική, ενωσιακή και διεθνή νομοθεσία για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ενώ δύνανται να συνεργάζονται και να ανταλλάσσουν πληροφορίες μεταξύ τους.

4.3 Εθνική Μονάδα Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού- «ETIAS»

Η δημιουργία Εθνικών Μονάδων ETIAS αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για την αποτελεσματική λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος

⁴⁷ Άρθρο 4 της Κοινής Υπουργικής Απόφασης υπ' αριθμ. 148763/2024.

Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού (ETIAS), το οποίο όπως προαναφέρθηκε αναμένεται να ξεκινήσει τη λειτουργία του στα μέσα του 2025. Σύμφωνα με κανονισμό 2018/1240, κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης οφείλει να ορίσει μια αρμόδια αρχή ως την εθνική του μονάδα ETIAS. Οι μονάδες αυτές επιφορτίζονται με μια σειρά σημαντικών αρμοδιοτήτων που διασφαλίζουν την ομαλή και ασφαλή διαχείριση των αιτήσεων για άδεια ταξιδιού και όπως και η Κεντρική Μονάδα ETIAS δεν έχει τεθεί ακόμα σε λειτουργία.

Καταρχάς, με την έναρξη λειτουργίας τους οι εθνικές μονάδες ETIAS θα διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο⁴⁸ στην εξέταση και την λήψη αποφάσεων σχετικά με τις αιτήσεις. Ειδικότερα, θα αναλαμβάνουν την εξέταση όταν η αυτοματοποιημένη επεξεργασία μιας αίτησης έχει οδηγήσει σε θετικό αποτέλεσμα αναζήτησης και η Κεντρική Μονάδα ETIAS έχει κινήσει τη διαδικασία χειροκίνητης επεξεργασίας. Επιπλέον, θα είναι υπεύθυνες για την καταγραφή των ενεργειών και των αποτελεσμάτων αυτών των εξετάσεων στους σχετικούς φακέλους αιτήσεων, καθώς και για την επικαιροποίηση των δεδομένων που περιέχονται σε αυτούς, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διατάξεις.

Επιπροσθέτως, στις αρμοδιότητες των εθνικών μονάδων ETIAS περιλαμβάνεται η έκδοση αδειών ταξιδιού περιορισμένης εδαφικής ισχύος, σε ειδικές περιπτώσεις, ενώ θα διασφαλίζουν τον συντονισμό με τις εθνικές μονάδες ETIAS των υπολοίπων κρατών - μελών και με τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Europol) για αιτήματα γνωμοδότησης, ενισχύοντας έτσι την διασυνοριακή συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών. Ακόμη, θα παρέχουν στους αιτούντες πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία προσφυγής σε περίπτωση που επιθυμούν να ασκήσουν το δικαίωμά τους αυτό, έχοντας την υποχρέωση για την ακύρωση ή την ανάκληση μιας άδειας ταξιδιού, όταν αυτό απαιτείται.

Για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων τους, τα κράτη - μέλη οφείλουν να διαθέτουν στις εθνικές μονάδες ETIAS τους απαραίτητους πόρους και μέσα, διασφαλίζοντας έτσι την έγκαιρη ανταπόκριση στις απαιτήσεις του κανονισμού και στην ολοκλήρωση των όσων αυτός προβλέπει. Η σύσταση των Εθνικών μονάδων ETIAS εντάσσεται σε μια ευρύτερη προσπάθεια για τον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης των εξωτερικών

⁴⁸ Άρθρο 8 του Κανονισμού ΕΕ 2018/1240.

συνόρων του χώρου Schengen, με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας, τη διευκόλυνση των ατόμων που επιθυμούν να ταξιδέψουν στην Ένωση και την προώθηση, συνολικότερα, της διεθνούς συνεργασίας. Σε εθνικό επίπεδο, έχουν πραγματοποιηθεί οι απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις για την πρόβλεψη της Εθνικής Μονάδας ETIAS, η οποία σε πλήρη ανάπτυξη θα υπάγεται στην Γ4 Διεύθυνση Δικαιοσύνης, Εσωτερικών Υποθέσεων, Μετανάστευσης και Schengen του Υπουργείου Εξωτερικών⁴⁹ και όπως αναφέρεται σε ανακοίνωση⁵⁰ του σχετικού Υπουργείου η εγκαθίδρυση και η εύρυθμη λειτουργία της Εθνικής Μονάδας ETIAS αναμένεται να επιφέρει πολλαπλά οφέλη σε διάφορους τομείς. Σε πρώτη φάση αναμένεται να ενισχύσει την αποδοτικότητα των ελέγχων που πραγματοποιούνται στα σύνορα, διασφαλίζοντας, παράλληλα, την απρόσκοπτη και ευχερέστερη μετακίνηση των ατόμων που νομιμοποιούνται να το πράξουν, εδραιώνοντας ενός υψηλού επιπέδου ασφάλεια, καθώς και ενισχύοντας την πρόληψη στον τομέα της μη νόμιμης μετανάστευσης. Σημαντικός παράγοντας σε αυτό είναι η εμπειριστατωμένη αξιολόγηση κινδύνου που θα πραγματοποιείται πριν από την άφιξη των αιτούντων στα σημεία διέλευσης των εξωτερικών συνόρων, προστατεύοντας με αυτόν τον τρόπο και τη δημόσια υγεία. Παράλληλα, η Εθνική Μονάδα ETIAS θα αποτελέσει σημαντικό εργαλείο στην προσπάθεια πρόληψης, εντοπισμού και διερεύνησης τρομοκρατικών ενεργειών ή άλλων σοβαρών εγκλημάτων, ενισχύοντας έτσι την ασφάλεια εντός του χώρου Schengen.

Περαιτέρω, η δημιουργία της εθνικής μονάδας αναμένεται να ενδυναμώσει τις σχέσεις και τη συνεργασία με τρίτες χώρες, προάγοντας την αμοιβαία κατανόηση και τη διασυνοριακή συνεργασία σε θέματα ασφάλειας και διαχείρισης συνόρων, ενώ παράλληλα θα βελτιώσει την ελκυστικότητα της χώρας ως μέλους του χώρου Schengen για επενδύσεις, τουρισμό και ψυχαγωγία, καθώς θα απλοποιήσει τις διαδικασίες εισόδου για τους υπηκόους τρίτων χωρών που απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης. Τέλος, και εξίσου σημαντικό, η ίδρυση και λειτουργία της μονάδας εναρμονίζεται πλήρως με τη γενικότερη μεταρρυθμιστική προσπάθεια για τον

⁴⁹ Άρθρο 4 του Νόμου 4998/2022.

⁵⁰ Υπουργείο Εξωτερικών, 2022, Σύσταση Εθνικής Μονάδας Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού («Εθνική Μονάδα ETIAS»). Ανακτήθηκε από: <https://www.mfa.gr/epikairoτητα/diloseis-omilies/sustase-ethnikes-monadas-europaikou-sustematos-plerophorion-kai-adeiodoteses-taxidiou-ethnike-monada-etias-24102022.html> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

ψηφιακό μετασχηματισμό της δημόσιας διοίκησης, συμβάλλοντας στον περιορισμό της υφιστάμενης γραφειοκρατίας και στην παροχή υψηλού επιπέδου ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες, σύμφωνα με τους στόχους που θέτει η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025. Με άλλα λόγια, η δημιουργία της εν λόγω μονάδας αποτελεί μια ουσιαστική επένδυση στην ασφάλεια, την αποτελεσματικότητα και τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης⁵¹.

⁵¹Υπουργείο Εξωτερικών, 2022, Σύσταση Εθνικής Μονάδας Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού («Εθνική Μονάδα ETIAS»). Ανακτήθηκε από: <https://www.mfa.gr/epikairota/diloseis-omilies/sustase-ethnikes-monadas-europaikou-sustematos-plerophorion-kai-adeiodoteses-taxidiou-ethnike-monada-etias-24102022.html> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

5ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ:

Συλλειτουργία του Οργανισμού με την Ελληνική Αστυνομία και λοιπούς εθνικούς φορείς- Αξιολόγηση του Οργανισμού

5.1 Κοινές Επιχειρήσεις και συνεργασία με τις ελληνικές Αρχές

Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας που βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, τα σύνορα της οποίας αποτελούν κατά το μεγαλύτερο κομμάτι τους εξωτερικά σύνορα του χώρου Schengen, αποτελεί πόλο έλξης για τους πολίτες διαφόρων λαών που δεν απολαμβάνουν τις ελευθερίες που προσφέρει το ευρωπαϊκό κεκτημένο στους πολίτες της, συνεπώς ανά τα χρόνια παρατηρείται μόνιμη άφιξη μεταναστευτικών ροών καθιστώντας επιτακτική τη συνδρομή του Frontex στις ελληνικές Αρχές για την διαχείριση και αντιμετώπιση του φαινομένου.

Πρώτη συνδρομή στις ελληνικές Αρχές για την επιτήρηση και προστασία των εξωτερικών συνόρων αποτελεί η κοινή θαλάσσια επιχείρηση Ποσειδών- Operation Poseidon Sea, που ξεκίνησε το 2006, όταν η Ελλάδα αιτήθηκε τη συνδρομή του Frontex για την επιτήρηση των θαλάσσιων συνόρων της με την Τουρκία. Η Επιχείρηση Ποσειδών ξεκίνησε με πεδίο ενδιαφέροντος τα θαλάσσια σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία, συμπεριλαμβάνοντας και τα ελληνικά νησιά και στη συνέχεια, μετά την επιχείρηση ταχείας επέμβασης που έλαβε χώρα το 2011 στα χερσαία σύνορα με την Τουρκία επεκτάθηκε και στο χερσαίο τμήμα των εξωτερικών συνόρων-αποτελώντας το δεύτερο, πλέον, σκέλος της επιχείρησης υπό την ονομασία Poseidon Land⁵². Κατά το έτος 2015, έπειτα από το μεγάλο αριθμό μεταναστευτικών εισροών και απωλειών ζωής στη Μεσόγειο, συμφωνήθηκε σε έκτακτη σύνοδο κορυφής των ηγετών των κρατών - μελών, να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για την αντιμετώπιση του φαινομένου και μία από τις δράσεις υπήρξε η ενίσχυση της αλληλεγγύης μέσω της ταχείας ενίσχυσης της επιχείρησης Ποσειδών με τριπλασιασμό κατ' ελάχιστο των χρηματοδοτικών της πόρων για το τρέχον και το επόμενο έτος (Λιαργκόβας & Παπαγεωργίου, 2021). Ο Οργανισμός συνδράμει την Ελλάδα με την

⁵²Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011, Frontex and the RABIT operation at the Greek-Turkish border. Ανακτήθηκε από: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/memo_11_130 (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

αποστολή στελεχών, τα οποία επιφορτίζονται με την επιτήρηση των συνόρων, την υποβοήθηση στην ταυτοποίηση και καταγραφή των αφικνούμενων μεταναστών, καθώς και με τη συλλογή πληροφοριών. Η επιχείρηση στοχεύει επιπλέον και στην υποβοήθηση εξιχνίασης των διασυνοριακών εγκλημάτων, όπως το λαθρεμπόριο παράνομων ουσιών, όπλων, η ανίχνευση πλαστών εγγράφων, καθώς και η συμμετοχή σε διάφορες δραστηριότητες ακτοφυλακής, όπως η έρευνα και διάσωση προσώπων που βρίσκονται στο θαλάσσιο χώρο και ο εντοπισμός της παράνομης αλιείας και της θαλάσσιας ρύπανσης. Τα στελέχη του Frontex που είναι επιφορτισμένα με τη συλλογή πληροφοριών, συγκεντρώνουν στοιχεία για τα δίκτυα λαθροδιακινητών που δρουν στην Τουρκία, καθώς και για τις χώρες προέλευσης των μεταναστών, τα οποία εν συνεχεία κοινοποιούνται στις ελληνικές Αρχές, στον Οργανισμό και στην Ευροπόλ⁵³.

Εκτός από την κοινή Επιχείρηση Ποσειδών που αποφέρει σπουδαία αποτελέσματα και αποτελεί σημαντική βοήθεια μέχρι και σήμερα στην προσπάθεια της ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης, εξίσου σημαντικές υπήρξαν οι επιχειρήσεις ταχείας επέμβασης στα σύνορα για αντιμετώπιση έκτακτων και δυσανάλογων αναγκών. Η πρώτη επιχείρηση RABIT γενικά που ενεργοποίησε ο Οργανισμός από τη μέρα της πρόβλεψης αυτού του μηχανισμού, ήταν στα ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα και έλαβε χώρα κατόπιν αιτήματος της ελληνικής πλευράς τον Οκτώβριο του 2010 για βοήθεια στον τομέα της επιχειρησιακής συνεργασίας στα σύνορα, παρέχοντας ταχεία επιχειρησιακή βοήθεια για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Κατά τη διάρκεια της επιχειρησιακής περιόδου, από τις 2 Νοεμβρίου 2010 έως τις 2 Μαρτίου 2011, σχεδόν 200 αξιωματικοί από 26 κράτη - μέλη συνέδραμαν στον έλεγχο των παραμεθόριων περιοχών, καθώς και στην αναγνώριση των συλληφθέντων παράτυπων μεταναστών. Η επιχείρηση βοήθησε, επίσης, τις ελληνικές Αρχές στη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις μεταναστευτικές οδούς και τα δίκτυα διακινητών που εκμεταλλεύονταν την κατάσταση των παράτυπων μεταναστών. Η ανάπτυξη των RABIT στα ελληνοτουρκικά σύνορα σταθεροποίησε την κατάσταση και μείωσε τον αριθμό των αφίξεων σε σύγκριση με τις κορυφώσεις του 2010, με

⁵³Frontex, 2016, Κοινή επιχείρηση Poseidon (Ελλάδα). Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/joint-operation-poseidon-greece--Ufycvj> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

μια σταδιακή μείωση της ροής των παράτυπων εισόδων να παρατηρείται αμέσως μετά την έναρξη της επιχείρησης⁵⁴.

Όταν η μεταναστευτική πίεση αυξήθηκε κατακόρυφα το 2015, ο Frontex ύστερα από σχετικό αίτημα της Ελλάδας που υπεβλήθη τον Οκτώβριο του ίδιου έτους ενέκρινε την αποστολή Ομάδων Ταχείας Επέμβασης στα νησιά του Αιγαίου, με στόχο την αντιμετώπιση της άνευ προηγουμένου άφιξης μεταναστών. Η επιχείρηση αυτή αύξησε τις περιπολίες τόσο στο θαλάσσιο χώρο, όσο και στα νησιά όπου αφικνούνταν με τα πλωτά μέσα οι μετανάστες, επιταχύνοντας την ταυτοποίηση και καταγραφή τους, ενώ η Κοινή Επιχείρηση Ποσειδών στη Θάλασσα έπαυσε λόγω της συνάφειας του χώρου που λάμβανε χώρα η επιχείρηση RABIT. Η ανάπτυξη των ομάδων RABIT ενίσχυσε τον αριθμό αξιωματικών και τεχνικού εξοπλισμού στα νησιά, με έμφαση στους ελέγχους ασφαλείας, ενισχύοντας με τουλάχιστον 448 αξιωματικούς που συνεισέφεραν τα υπόλοιπα κράτη - μέλη⁵⁵. Η συγκεκριμένη επιχείρηση είχε θετική αξιολόγηση, καθότι διέθετε τον απαραίτητο εξοπλισμό για την πραγματοποίηση των επιχειρησιακών σχεδίων, καθώς και το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό (Carrera & Den Hertog, 2016).

Στη συνέχεια, το έτος 2020 όπου η ευρωπαϊκή κοινότητα έζησε πρωτόγνωρες μεταναστευτικές ροές μέσω της τουρκικής οδού, η ελληνική πλευρά υπέβαλε αίτημα στον Οργανισμό για ενίσχυση, ώστε να αντιμετωπιστεί αυτή η δυσανάλογη πίεση, τόσο στα υδάτινα σύνορα, όσο και στα χερσαία. Το Μάρτιο του ίδιου έτους ο Frontex δρομολόγησε ταχεία επέμβαση στα ελληνικά χερσαία αλλά και θαλάσσια σύνορα, αναπτύσσοντας επιπλέον συνοριοφύλακες και επιπλέον τεχνικά μέσα από τη συνεισφορά των υπόλοιπων κρατών - μελών, καταδεικνύοντας, όπως ελέχθη και από τον τότε Εκτελεστικό Διευθυντή του Οργανισμού, τη συλλογική ευθύνη των κρατών μελών και του Frontex για την προστασία των κοινών εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και του ευρωπαϊκού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης⁵⁶.

⁵⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011, Frontex and the RABIT operation at the Greek-Turkish border. Ανακτήθηκε από: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/memo_11_130 (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

⁵⁵ Frontex, 2015, Η Frontex αποδέχεται το αίτημα της Ελλάδας για Ομάδες Ταχείας Επέμβασης στα Σύνορα. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-accepts-greece-s-request-for-rapid-border-intervention-teams-amcPjC> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

⁵⁶ Frontex, 2020, Ο Frontex ξεκινά ταχεία επέμβαση στα σύνορα στα ελληνικά χερσαία σύνορα. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-launches-rapid-border-intervention-on-greek-land-border-J7k21h> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

Στο πλαίσιο της επιχείρησης «Ταχείας Επέμβασης στα Σύνορα στον Έβρο 2020», 100 συνοριοφύλακες από 22 κράτη μέλη αναπτύχθηκαν στα χερσαία σύνορα, ενώ παράλληλα παρασχέθηκε τεχνικός εξοπλισμός, όπως σκάφη, αεροσκάφη θαλάσσιας επιτήρησης και οχήματα θερμικής απεικόνισης, για την αντίστοιχη επιχείρηση «Ταχείας Επέμβασης στο Αιγαίο 2020». Πριν από τις δύο ταχείες επεμβάσεις, ο Οργανισμός διέθετε ήδη στην Ελλάδα περισσότερους από 500 αξιωματικούς, 11 σκάφη και λοιπό εξοπλισμό, συνεπικουρούμενη από δύο αεροσκάφη επιτήρησης συνόρων, ενώ σε αντίθεση με την προηγούμενη ταχεία επέμβαση το 2015-2016, η κοινή επιχείρηση Ποσειδών δε διακόπηκε, συνεχίζοντας το έργο της παράλληλα με τις ταχείες επεμβάσεις σε χερσαία και θαλάσσια σύνορα⁵⁷. Σημαντική είναι η συμβολή του Frontex, επίσης, και στην παροχή συνδρομής στον τομέα των επιστροφών.

Προκειμένου να επιτυγχάνεται η αρτιότερη επικοινωνία του Οργανισμού με τις εθνικές Αρχές και η τακτική παρακολούθηση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων και των επιστροφών, ο Οργανισμός διαθέτει, σύμφωνα με το άρθρο 31 του Κανονισμού, ένα δίκτυο αξιωματικών συνδέσμων στα κράτη μέλη. Κάθε αξιωματικός σύνδεσμος δύναται να καλύπτει έως και τέσσερα γεωγραφικά γειτονικά κράτη μέλη και ενεργώντας εξ ονόματος του Οργανισμού, καλλιεργεί τη συνεργασία και τον διάλογο μεταξύ Frontex και εθνικών Αρχών διαχείρισης συνόρων και επιστροφής. Στα ειδικότερα καθήκοντά των συνδέσμων περιλαμβάνονται η διαμεσολάβηση μεταξύ Frontex και εθνικών Αρχών, η υποστήριξη στη συλλογή πληροφοριών για την παράνομη μετανάστευση και την αξιολόγηση τρωτότητας, η παρακολούθηση μέτρων σε τμήματα συνόρων υψηλής ή κρίσιμης επίπτωσης, η προαγωγή της εφαρμογής του ενωσιακού κεκτημένου με σεβασμό στα θεμελιώδη δικαιώματα, η συνδρομή στην κατάρτιση σχεδίων έκτακτης ανάγκης, η διευκόλυνση επικοινωνίας μεταξύ κράτους μέλους και Frontex, η υποβολή εκθέσεων στον εκτελεστικό διευθυντή για την κατάσταση στα σύνορα και την αποτελεσματικότητα του κράτους μέλους, η παρακολούθηση μέτρων σε καταστάσεις επείγουσας δράσης και οι διαδικασίες επιστροφής.

⁵⁷Frontex, 2021, Specific Activity Plan JO Poseidon 2021, Amendment No 1, Ανακτήθηκε από: <https://prd.frontex.europa.eu/wp-content/themes/template/templates/cards/1/dialog.php?card-post-id=2722&document-post-id=12355> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

Σε περίπτωση που οι εκθέσεις εγείρουν ανησυχίες, ο εκτελεστικός διευθυντής ενημερώνει άμεσα το κράτος μέλος. Οι αξιωματικοί σύνδεσμοι λαμβάνουν πληροφορίες από το Εθνικό Κέντρο Συντονισμού και διατηρούν τακτικές επαφές με τις αρμόδιες εθνικές Αρχές, τηρώντας τους κανόνες ασφάλειας και προστασίας δεδομένων. Η έκθεση του αξιωματικού συνδέσμου συνυπολογίζεται στην αξιολόγηση τρωτότητας και κοινοποιείται στο κράτος-μέλος. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως οι αξιωματικοί σύνδεσμοι λαμβάνουν εντολές μόνο από τον Οργανισμό κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Αναφορικά με τη διάθεση αξιωματικού συνδέσμου του Οργανισμού στην Ελλάδα, το 2021 εξεδόθη ο νόμος 4860 με τον οποίο κυρώθηκε το Μνημόνιο Κατανόησης μεταξύ του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής για τη φιλοξενία Αξιωματικού Συνδέσμου του Frontex στην Ελληνική Δημοκρατία, όπου καθορίζονται όλες οι πτυχές της δράσης του και λεπτομέρειες της πρόσβασης και των καθηκόντων που προβλέπονται, έπειτα από την τοποθέτησή του στην ελληνική επικράτεια.

Επιπλέον, το Νοέμβριο του 2024 εγκαινιάστηκε στην Αλεξανδρούπολη μια νέα, ενισχυμένη δομή επιχειρησιακής διοίκησης του Frontex, σηματοδοτώντας ένα σημαντικό βήμα στην εξέλιξή του και στην εμπάθυνση της συνεργασίας με τα κράτη-μέλη. Η εν λόγω δομή διοίκησης, υπό τη νέα αλυσίδα διοίκησης του Οργανισμού, αναλαμβάνει την εποπτεία όλων των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων σε Ελλάδα και Κύπρο που καλύπτουν ξηρά, θάλασσα και αέρα. Παράλληλα, καθώς το Μόνιμο Σώμα της Frontex αναμένεται να φτάσει τα 10.000 μέλη έως το 2027, το κέντρο βάρους των επιχειρήσεων μετατοπίζεται από τα κεντρικά γραφεία στη Βαρσοβία στο πεδίο δράσης, φέρνοντας τη λήψη αποφάσεων πιο κοντά στο πεδίο των επιχειρήσεων, εξασφαλίζοντας ταχύτερη και αποτελεσματικότερη ανταπόκριση, ενώ παράλληλα ενισχύει την υποστήριξη προς την Ελλάδα και την Κύπρο σε περιπτώσεις μεταναστευτικών πιέσεων.

Η ενίσχυση αυτή, πέραν του Frontex, στηρίζεται και από άλλα κράτη μέλη, τα οποία συνεισφέρουν στην ανάπτυξη δυνατοτήτων και στην παροχή μέσων, καταδεικνύοντας ότι η προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ αποτελεί κοινή ευρωπαϊκή πρόκληση. Στο πλαίσιο αυτό, ο Frontex δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, συνδράμοντας τις τοπικές αρχές στον έλεγχο των συνόρων και στη διαχείριση της μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένης

της πρόληψης και καταπολέμησης του διασυνοριακού εγκλήματος στα σύνορα με Τουρκία, Βόρεια Μακεδονία και Αλβανία. Ειδικότερα, ο Frontex έχει αναπτύξει στην Ελλάδα 537 αξιωματικούς του Μόνιμου Σώματος, διερμηνείς, καθώς και δύο εναέρια μέσα, εννέα θαλάσσια μέσα, 153 χερσαία μέσα και 366 τεμάχια ελαφρού τεχνικού εξοπλισμού. Τέλος, τονίστηκε η ικανοποίηση για τη συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, η οποία χαρακτηρίστηκε ως *«άψογη και ότι διακατέχεται από πνεύμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης»⁵⁸*.

Πέραν, ωστόσο, από τη συνδρομή που παράσχει ο Οργανισμός στη χώρα για την ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης, η Ελλάδα, όπως και κάθε κράτος - μέλος, οφείλει να συνεισφέρει στο μόνιμο σώμα με αποσπάσεις προσωπικού, που εκτελούν χρέη συνοριοφύλακής και ακτοφυλακής, μακροχρόνιες και βραχυχρόνιες, σύμφωνα με τα άρθρα 56 και 57 του ισχύοντος κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή. Βάσει των σχετικών παραρτημάτων του Κανονισμού η Ελλάδα οφείλει να εξασφαλίσει τη συνεισφορά 33 και 40 συνοριοφυλάκων, για μακροχρόνιες αποσπάσεις στον Οργανισμό (Κατηγορία 2, όπως αναφέρθηκε παραπάνω) κατά τα έτη 2025 και 2026 αντίστοιχα, ενώ από το 2027 και μετέπειτα προβλέπεται η συνεισφορά 50 υπαλλήλων για την κάλυψη αυτής της κατηγορίας, ενώ για την Κατηγορία 3, η συνεισφορά ορίστηκε σε 167 και 175 για τα έτη 2025 και 2026 αντίστοιχα, ενώ από το έτος ολοκλήρωσης του στόχου των 10.000 ατόμων του μόνιμου σώματος και για τα επόμενα έτη, καθορίστηκε σε 183 υπαλλήλους για απόσπαση σε βραχυχρόνιες αποστολές.

Από πλευράς Ελληνικής Αστυνομίας η αποστολή των αστυνομικών για την κάλυψη των θέσεων που προβλέπονται, γίνεται έπειτα από επιλογή σύμφωνα με μία σειρά προϋποθέσεων και αξιολόγησης. Αρχικά, λόγω της φύσης και του ιδιαίτερου χαρακτήρα τους οι παραπάνω αποσπάσεις χαρακτηρίζονται ως ειδική αποστολή ιδιαίτερου δημοσίου συμφέροντος. Η προκήρυξη των θέσεων γίνεται με διαταγή της Διεύθυνσης Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ. όποτε ανακύπτει η

⁵⁸ Frontex, 2024, Frontex launch of new operational command structure in Greece and Cyprus. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-launch-of-new-operational-command-structure-in-greece-and-cyprus-V4klID> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

ανάγκη⁵⁹, στην οποία αναγράφονται τα καθήκοντα, τα προσόντα, οι προϋποθέσεις συμμετοχής, καθώς και η διαδικασία επιλογής. Τα προσόντα που θα πρέπει να κατέχουν⁶⁰ οι αστυνομικοί για να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό ξεκινούν με την συμπλήρωση τουλάχιστον πέντε ετών πραγματικής υπηρεσίας στην Ελληνική Αστυνομία μέχρι την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων, χωρίς να προσμετρώνται τα έτη φοίτησης στις Σχολές του Σώματος, η τυχόν υπηρεσία ως ειδικός φρουρός ή συνοριακός φύλακας, ενώ η ηλικία του υποψηφίου δε πρέπει να ξεπερνά τα σαράντα πέντε έτη. Επιπλέον, για να μπορεί να συμμετάσχει στον προκηρυχθέντα διαγωνισμό, ο εκάστοτε ενδιαφερόμενος αστυνομικός δεν πρέπει να έχει τιμωρηθεί πειθαρχικά για παράπτωμα που αφορά διαφθορά χαρακτήρα και έλλειψη συνείδησης υπηρεσιακού καθήκοντος, ενώ στην αξιολόγηση του πρέπει να έχει χαρακτηριστεί ως εξάριτος κατά την τελευταία τριετία. Υποψήφιοι μπορούν να είναι μόνοι οι αστυνομικοί που τελούν σε κατάσταση υπηρεσίας μαχίμου, εξαιρουμένων αυτών που τελούν σε κατάσταση υπηρεσίας γραφείου, με την προϋπόθεση ότι δεν έχουν απουσιάσει από την υπηρεσία για λόγους υγείας συνολικά εξήντα ημέρες κατά την τελευταία διετία ή δώδεκα ημέρες συνολικά κατά το τελευταίο εξάμηνο και να μη διανύουν μακρά αναρρωτική άδεια μέχρι την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων. Για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό είναι απαραίτητη τουλάχιστον καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας, η οποία αποδεικνύεται με αναγνωρισμένο πιστοποιητικό επιπέδου B2 και τα ανώτερα από αυτό επίπεδα γνώσης μοριοδοτούνται παραπάνω, ενώ απαραίτητη είναι και η αξιολόγηση από την αρμόδια επιτροπή της Αστυνομίας ότι έχει κριθεί κατάλληλος να φέρει πυροβόλο όπλο. Συμπληρωματικά στα παραπάνω, δε μπορούν να αποσπαστούν στο εξωτερικό μία σειρά αστυνομικών όπως αστυνομικοί που έχουν λάβει ειδικευση πριν την παρέλευση οκτώ ετών από την απόκτησή της, οι υπηρετούντες στη Διεύθυνση Ειδικών Εγκλημάτων Βίας και στη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων, ενώ οι αστυνομικοί ειδικών καθηκόντων αποσπώνται μόνο σε θέσεις με αρμοδιότητες σχετικές με την ειδικότητά τους και αφού συμπληρώσουν οκτώ έτη από την κατάταξή τους στο σώμα. Τέλος, δε μπορούν να αποσπαστούν στο εξωτερικό, κατά

⁵⁹ Άρθρο 3 παρ. 1 της Κοινής Υπουργικής Απόφασης υπ' αριθμ. 1027/4/26-ιδ' όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

⁶⁰ Άρθρο 2 της Κοινής Υπουργικής Απόφασης υπ' αριθμ. 1027/4/26-ιδ' όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

συνέπεια και για τη στελέχωση των παραπάνω κατηγοριών του Frontex, αστυνομικοί πριν παρέλθει το διπλάσιο χρονικό διάστημα από αυτό της τελευταίας απόσπασής τους στο εξωτερικό⁶¹.

Οι αστυνομικοί που πληρούν τα παραπάνω απαιτούμενα, αφού υποβάλουν εμπρόθεσμα την αίτησή τους ιεραρχικά μέσω της υπηρεσίας τους στη Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας, στη συνέχεια υποβάλλονται σε ψυχοτεχνική δοκιμασία από τριμελή επιτροπή και αν χαρακτηριστούν ως ικανοί συνεχίζουν με την γραπτή δοκιμασία που γίνεται μερίμνει της Αστυνομικής Ακαδημίας με εξεταζόμενο μάθημα: Οργανισμός – Κανονισμοί της Ελληνικής Αστυνομίας. Η διαδικασία της γραπτής εξέτασης πραγματοποιείται με μυστικότητα, τα στοιχεία των διαγωνιζομένων καλύπτονται με επικόλληση αδιαφανούς χάρτου και τα γραπτά βαθμολογούνται από επιτροπή που συγκροτείται για αυτό το σκοπό. Έπειτα, ακολουθεί η αποκάλυψη των στοιχείων των αστυνομικών και κατάρτιση πίνακα με επιτυχόντες και μη, με τους επιτυχόντες να ακολουθούν την τελευταία διαδικασία που αφορά την συνέντευξη ενώπιον επιτροπής, που αποτελείται από τον Προϊστάμενο Επιτελείου του Αρχηγείου, τον Προϊστάμενο Κλάδου Ασφάλειας και τον Διευθυντή της Διεύθυνσης Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας του Αρχηγείου και έναν καθηγητή Αγγλικών της Αστυνομικής Ακαδημίας. Στη συνέντευξη αυτή εξετάζεται η προσωπικότητα του υποψηφίου, η αντίληψη, η επαγγελματική κατάρτιση, οι γενικότερες εγκυκλοπαιδικές γνώσεις ιδίως σε θέματα διεθνών σχέσεων, καθώς και η επάρκεια της γνώσης της αγγλικής γλώσσας. Τέλος, οι αστυνομικοί που επιλέγονται είναι αυτοί που κατέχουν τις υψηλότερες θέσεις στον τελικό πίνακα που καταρτίζεται κατά σειρά μορίων.

5.2 Οι καταγγελίες κατά του Οργανισμού για συμμετοχή σε παράνομες επαναπροωθήσεις στο Αιγαίο

Στον απόηχο του μεγάλου πλήθους καταγγελιών σχετικά με το ενδεχόμενο ανάμειξης του Οργανισμού σε παράνομες επαναπροωθήσεις (pushbacks) και σε παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, ιδίως στα θαλάσσια σύνορα Ελλάδας και Τουρκίας κατά το

⁶¹ Άρθρο 7 παρ. 6 της Κοινής Υπουργικής Απόφασης υπ' αριθμ. 1027/4/26-ιδ' όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

έτος 2020, δημιουργήθηκε αρνητικό κλίμα σε βάρος του Οργανισμού⁶². Ο Οργανισμός ιδρύθηκε και καθώς διευρύνθηκε ο ρόλος του, διευρύνθηκε και η λογοδοσία του, υπό το πρίσμα του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αξιών που κατοχυρώνονται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Πολιτικά, λογοδοτεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στα εθνικά κοινοβούλια, ενώ διοικητικά, λογοδοτεί στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο της ΕΕ, στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή και στο Διοικητικό του. Οι καταγγελλόμενες παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων και ο πιθανός ρόλος του Frontex τέθηκαν υπό στενή παρακολούθηση από το Κοινοβούλιο, ιδίως από την Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE), η οποία σύστησε την Ομάδα Ελέγχου του Frontex (Frontex Scrutiny Working Group-FSWG) για την παρακολούθηση της λειτουργίας της υπηρεσίας. Από τον Νοέμβριο του 2020 μη κυβερνητικές οργανώσεις, όπως η Human Rights Watch και η Διεθνής Αμνηστία, καθώς και ερευνητικά δημοσιογραφικά δίκτυα, παρακολουθούν στενά τον Οργανισμό, ενώ και ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής διεξήγαγε έρευνες σχετικά με τον μηχανισμό καταγγελιών του Frontex και τον ρόλο του Υπευθύνου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRO), επισημαίνοντας ελλείψεις⁶³.

Η FSWG δημοσίευσε την τελική της έκθεση τον Ιούλιο του 2021 και παρά το γεγονός ότι δεν βρήκε στοιχεία για την άμεση εκτέλεση επαναπροωθήσεων ή ομαδικών απελάσεων από τον Frontex στις περιπτώσεις σοβαρών περιστατικών που μπόρεσαν να εξεταστούν, η έκθεση επεσήμανε σοβαρές ελλείψεις. Πρώτον, αναγνώρισε ότι είχαν αναφερθεί σοβαρές καταγγελίες για παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων από αξιόπιστους φορείς, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Δεύτερον, τόνισε την αδυναμία του Frontex να αναλάβει δράση προκειμένου να αποτρέψει ή έστω να μειώσει τον κίνδυνο τέτοιων παραβιάσεων και υπογράμμισε τις ελλείψεις στο σύστημα παρακολούθησης και αναφοράς

⁶² Human rights watch, Pushbacks in Greek Waters Put Lives at Risk, 19.2020. Ανακτήθηκε από: <https://www.hrw.org/news/2020/11/19/pushbacks-greek-waters-put-lives-risk> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

⁶³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2023, Briefing, European Parliament scrutiny of Frontex, Ανακτήθηκε από: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698816/EPRS_BRI\(2021\)698816_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698816/EPRS_BRI(2021)698816_EN.pdf) (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

παραβιάσεων θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τρίτον, εξέφρασε τη δυσαρέσκειά της για την καθυστέρηση στη διαδικασία πρόσληψης των Παρατηρητών Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και κάλεσε τον Οργανισμό να διασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του για τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως έχουν θεσπιστεί σαφώς στον ιδρυτικό κανονισμό.

Ο Frontex αναγνώρισε την έκθεση της FSWG και δήλωσε ότι είναι *«αποφασισμένος να τηρήσει τα υψηλότερα πρότυπα ελέγχου των συνόρων στο πλαίσιο των επιχειρήσεών του»* και να δρομολογήσει την εφαρμογή των συστάσεων της έκθεσης *«για να ενισχύσει περαιτέρω τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε όλες τις δραστηριότητές του»*. Το Νοέμβριο του ίδιου έτους, κατά τη διάρκεια ανταλλαγής απόψεων σχετικά με την έκθεση της FSWG, ο τότε Εκτελεστικός Διευθυντής του Οργανισμού διαβεβαίωσε τους ευρωβουλευτές ότι οι μισές από τις συστάσεις της FSWG είχαν σχεδόν υλοποιηθεί, ωστόσο αρχές του επόμενου έτους, η ίδια υπόθεση έμελλε να επισκιάσει πάλι τον Οργανισμό, αυτή τη φορά προερχόμενη από Έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF).

Έπειτα από διαρροή στον τύπο της προαναφερθείσας έκθεσης, στην οποία αναφέρεται ότι ο Οργανισμός ενεπλάκη στην κάλυψη παράνομων επαναπροωθήσεων μεταναστών που προσπάθησαν να φτάσουν στην Ελλάδα από την Τουρκία, ο Frontex βρέθηκε σε νέα πολιτική περιδίνηση. Σύμφωνα με την έκθεση που είδε το φως της δημοσιότητας, μέρος του προσωπικού του Οργανισμού προέβη στην κάλυψη περιστατικών επαναπροώθησης μεταναστών κατά τις επιχειρησιακές δραστηριότητες στην Ελλάδα το 2020, θέτοντας σε κίνδυνο τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων αυτών, αποτυγχάνοντας να αντιμετωπίσει την κατάσταση καθώς δεν αξιολόγησε τα δικαιώματά τους να ζητήσουν άσυλο ή άλλες μορφές διεθνούς προστασίας. Η OLAF άντλησε πληροφορίες από διάφορες πηγές, αναφορές των ΜΜΕ, έγγραφα του Frontex και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ συνομίλησε με 20 μάρτυρες για να εξετάσουν τις ανωτέρω κατηγορίες⁶⁴.

Απότοκο της δημοσιότητας που πήρε η υπόθεση ήταν η παραίτηση του Εκτελεστικού Διευθυντή κατά την πρώτη μέρα της έκτακτης συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού, τον Απρίλιο του 2022, όπου τη θέση του πήρε προσωρινά η αρχαιότερη από τους Αναπληρωτές

⁶⁴OLAF, Final Report on Frontex, CASE No OC/2021/0451/A1. Ανακτήθηκε από: <https://fragdenstaat.de/dokumente/233972-olaf-final-report-on-frontex/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

Εκτελεστικούς Διευθυντές. Λόγω της αρνητικής αυτής δημοσιότητας ο Οργανισμός απάντησε με δελτίο τύπου, στο οποίο έγινε ένας απολογισμός της έκθεσης, αναφέροντας ότι εστιάζει σε γεγονότα από την άνοιξη έως το φθινόπωρο του 2020 που καταγράφηκαν κατά την εκτέλεση δραστηριοτήτων στην Ελλάδα και καταγράφει, εκτός από περιστατικά ανάρμοστης συμπεριφοράς υπαλλήλων του Οργανισμού και τρία προβλήματα ακόμα: τον αποκλεισμό του Υπευθύνου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων από κρίσιμες επιχειρησιακές πληροφορίες, τη μη ανάθεση στον παραπάνω τον χειρισμό υποθέσεων σε καταγγελίες για σοβαρά περιστατικά παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων και την προκλητική αδιαφορία προς υπαλλήλους που ανέφεραν τέτοια περιστατικά, όπως όφειλαν. Αμέσως μετά ακολούθησε σαφής δήλωση ότι «αυτές οι πρακτικές αποτελούν παρελθόν»⁶⁵. Όπως αναφέρεται στην δημοσίευση του Οργανισμού, έγινε μια προσπάθεια συστηματικής βελτίωσης μέσω υιοθέτησης μέτρων, όπως η θέσπιση διαδικασιών για την ενεργοποίηση του άρθρου 46 του Κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο σε περιπτώσεις σοβαρών ή επαναλαμβανόμενων παραβιάσεων από ένα κράτος-μέλος αναστέλλονται ή τερματίζονται ή εξ αρχής δε δρομολογούνται δραστηριότητες του Οργανισμού και η υιοθέτηση, τον Ιούλιο του 2022, απόφασης για την υποχρέωση ενημέρωσης του Συμβουλευτικού Φόρουμ και υλοποίησης των συστάσεων του Υπευθύνου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Επιπρόσθετα, μετά την αναθεώρηση της διαδικασίας αναφοράς σοβαρών περιστατικών τον Απρίλιο του 2021, εξασφαλίστηκε πλήρης πρόσβαση στον Υπεύθυνο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων σε πληροφορίες και αυτόματος ορισμός του ως χειριστή υποθέσεων για φερόμενες παραβιάσεις.

Από ελληνικής πλευράς, η επίσημη απάντηση για τα περιστατικά παράνομων επαναπροωθήσεων (pushbacks), που καταγγέλθηκε ότι έλαβαν χώρα το 2020 σε ελληνικό χώρο, καταγράφεται σε κοινή επιστολή⁶⁶ των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής και Μετανάστευσης & Ασύλου προς την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του

⁶⁵ Frontex (2022), Statement of Frontex Executive Management following publication of OLAF report. Ανακτήθηκε από: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/statement-of-frontex-executive-management-following-publication-of-olaf-report-amARYy> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

⁶⁶ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2021, Δελτίο Τύπου: Απάντηση της Ελλάδας στην επιστολή της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης κ. Dunja Mijatovic. Ανακτήθηκε από: <https://migration.gov.gr/apantisi-tis-elladas-stin-epistoli-tis-epitropoy-anthropinon-dikaiomaton-toy-symvoylion-tis-eyropis-k-dunja-mijatovic/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

Συμβουλίου της Ευρώπης τον Μάιο του 2021, σε απάντηση της σχετικής επιστολής που η παραπάνω έστειλε εξ αφορμής των ισχυρισμών αυτών. Οι υπουργοί διέψευσαν κατηγορηματικά τις κατηγορίες για pushbacks, τονίζοντας ότι οι ελληνικές Αρχές δρουν με απόλυτο σεβασμό στις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας, όπως αυτές ορίζονται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), τη Διεθνή Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ζωής στη Θάλασσα (SOLAS), τη Διεθνή Σύμβαση για τη Θαλάσσια Έρευνα και Διάσωση (SAR), καθώς και από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του Κανονισμού 656/2014 που θεσπίζει κανόνες επιτήρησης των εξωτερικών θαλάσσιων συνόρων στο πλαίσιο της επιχειρησιακής συνεργασίας που συντονίζεται από τον Frontex.

5.3 Αξιολόγηση του Οργανισμού από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η αξιολόγηση που θα καταγραφεί στο παρόν τμήμα της εργασίας, αποτελείται από δύο μέρη τα οποία έχουν καταγράψει διαφορετικά αποτελέσματα και δίνουν μια άλλη όψη το κάθε ένα από αυτά. Στο πρώτο μέρος θα εξεταστεί η Ειδική Έκθεση έπειτα από αξιολόγηση που διεξήγαγε το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ) το 2021, σύμφωνα με την οποία ο Οργανισμός δεν επέφερε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, ενώ στο δεύτερο μέρος παρατίθεται η αξιολόγηση του Κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή που έγινε από την Επιτροπή το 2024, η οποία καταλήγει σε θετικά συμπεράσματα.

Η αξιολόγηση⁶⁷ που έκανε το ΕΕΣ αφορά το χρονικό διάστημα από το έτος 2016, όπου ο Οργανισμός μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, έως τον Φεβρουάριο του 2020, όπου είχε λάβει μία ακόμα διεύρυνση στα καθήκοντά του. Με τον ισχύον κανονισμό, ο οποίος εξεδόθη μόλις τρία χρόνια αργότερα από την τελευταία του τροποποίηση, ο ρόλος του Οργανισμού απέκτησε πιο αναβαθμισμένη θέση

⁶⁷Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021, Ειδική έκθεση 08/2021: Υποστήριξη της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων από τον Frontex: όχι αρκετά αποτελεσματική μέχρι στιγμής. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε από : <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/frontex-8-2021/el/> (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

και από επικουρικός και συντονιστικός, έγινε πλέον επιχειρησιακός, ενώ για να μπορέσει να ανταπεξέλθει σε όλες τις πτυχές της ανάπτυξής του, τόσο στην υποστήριξη των νέων του αρμοδιοτήτων, όσο και την πρόβλεψη του μόνιμου σώματος και την σταδιακή αύξηση του σε 10.000 άτομα έως το 2027, ο προϋπολογισμός του είχε εκθετική αύξηση.

Κατά την αξιολόγηση του Οργανισμού εξετάστηκε η αποτελεσματικότητα του κατά την ενάσκηση των δραστηριοτήτων του, καθώς και η συμβολή του στην ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων, μέσω της στήριξης των κρατών-μελών στον τομέα της πρόληψης, του εντοπισμού και της αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης και του διασυνοριακού εγκλήματος. Συνολική διαπίστωση του ΕΕΣ υπήρξε ότι η συνδρομή του Frontex προς τα κράτη-μέλη για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και του διασυνοριακού εγκλήματος δεν υπήρξε αρκετά αποτελεσματική. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι παρά την ύπαρξη πλαισίου για την ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης, παρατηρήθηκε δυσλειτουργία στην παροχή ακριβούς, πλήρους και επικαιροποιημένης επίγνωσης της κατάστασης στα εξωτερικά σύνορα, ενώ αναφορικά με το διασυνοριακό έγκλημα δεν έχει δημιουργηθεί ακόμη κατάλληλο πλαίσιο ανταλλαγής πληροφοριών. Τα παραπάνω υποστηρίχθηκε ότι δημιουργούσαν εμπόδια στην έγκαιρη και αποτελεσματική αντίδραση του Frontex και των κρατών-μελών σε τυχόν απειλές στα εξωτερικά σύνορα.

Μία ακόμα διαπίστωση της έκθεσης αφορά την αξιολόγηση τρωτότητας του Frontex, η οποία όπως αναφέρθηκε δοκιμαζόταν από προβλήματα πληρότητας και ποιότητας των δεδομένων, τα οποία αν και τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να παρέχουν στον Οργανισμό, δεν πραγματοποιούνταν σε ικανοποιητικό βαθμό, συνεπώς η διαδικασία συλλογής δεδομένων κρίθηκε ελλιπής. Αναφορικά με τις κοινές επιχειρήσεις, κρίθηκε ότι η κατανομή πόρων για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος, στο πλαίσιο των καθημερινών του δραστηριοτήτων, παρέμενε ανεπαρκής. Παράλληλα, εντοπίστηκαν αδυναμίες στον προγραμματισμό του ανθρώπινου δυναμικού και στην επικοινωνία μεταξύ των μονάδων του, οι οποίες απειλούσαν την αποτελεσματικότητα του Οργανισμού, έπειτα από την επιχειρησιακή του αναβάθμιση. Συνολικά, εκφράστηκε η άποψη ότι ενδεχομένως ο Frontex να δυσκολευτεί να

υλοποιήσει την αποστολή που του έχει ανατεθεί βάσει του κανονισμού 2019/1896.

Καταλήγοντας, συστήθηκε τόσο στον Frontex και όσο και στην Επιτροπή να προβούν σε στοχευμένες ενέργειες, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις που έγιναν. Πιο συγκεκριμένα, κρίθηκε απαραίτητη η βελτίωση του πλαισίου ανταλλαγής πληροφοριών και η ενίσχυση της ευρωπαϊκής εικόνας της κατάστασης. Προτάθηκε η επικαιροποίηση και η εφαρμογή του κοινού υποδείγματος ολοκληρωμένης ανάλυσης κινδύνων, διασφαλίζοντας παράλληλα την πρόσβαση σε ποικίλες πηγές πληροφοριών, ενώ σημαντική χαρακτηρίστηκε η περαιτέρω ανάπτυξη των δυνατοτήτων που προσφέρει η αξιολόγηση τρωτότητας και η βελτίωση της επιχειρησιακής απόκρισης του Οργανισμού. Κλείνοντας, υπογραμμίστηκε η ανάγκη να ανταποκριθούν και ο Frontex και η Επιτροπή επαρκώς στις προκλήσεις που απορρέουν από τη νέα εντολή που έχει ανατεθεί στον Οργανισμό, εντολή η οποία σύμφωνα με το άρθρο 121 του κανονισμού καλείται να αξιολογηθεί από την Επιτροπή στα τέλη του 2023.

Σύμφωνα με το προαναφερθέν άρθρο η Επιτροπή υποχρεούται να διενεργήσει αξιολόγηση του κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και σύμφωνα με το άρθρο 59 του ίδιου κανονισμού να επανεξετάσει το μόνιμο σώμα έως τον Δεκέμβριο του 2023, εκτιμώντας τον αντίκτυπο, την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα του Frontex. Η Επιτροπή εκτέλεσε το καθήκον της αυτό με περίοδο αναφοράς το χρονικό διάστημα μεταξύ Μαΐου του 2022 και Οκτωβρίου του 2023, καταλήγοντας σε θετικά συμπεράσματα για την επάρκεια του κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων και των μελλοντικών προκλήσεων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, αν και οι μία σειρά παραγόντων, όπως η πανδημική κρίση που ξέσπασε παγκοσμίως, η εργαλειοποίηση της μετανάστευσης και ο πόλεμος Ρωσίας-Ουκρανίας, δοκίμασαν την ευρωπαϊκή ετοιμότητα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2024).

Όπως αναφέρεται στην έκθεση της Επιτροπής, ο Οργανισμός από το 2019 έχει συνδράμει στην ικανοποίηση των αναγκών των κρατών-μελών σε ικανοποιητικό επίπεδο μέσω της επιχειρησιακής του αρωγής. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των κοινών επιχειρήσεων που διεξήχθησαν την περίοδο 2020-2023 αυξήθηκε σταθερά ανά τα χρόνια και από 15 το 2020, το έτος 2023 έφτασε να αριθμεί 24, έχοντας αναπτύξει επί του πεδίου 2.874 υπαλλήλους, αριθμός

αισθητά αυξημένος από τους 1.122 υπαλλήλους το 2020. Επιπροσθέτως, ο Frontex συνέχισε να ενισχύει την αρωγή προς τα κράτη - μέλη στο πεδίο των δραστηριοτήτων που άπτονται της επιστροφής, με χαρακτηριστικό ότι το 2022 συνέδραμε στην αποτελεσματική επιστροφή 24.868 υπηκόων τρίτων χωρών, αριθμός που συνιστά αύξηση 36% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, καταβάλλοντας προσπάθειες για τη συμμετοχή μεγαλύτερου αριθμού υπαλλήλων συνοδείας αναγκαστικής επιστροφής, καθώς και για την μεγαλύτερη συμμετοχή του στις κοινές υπηρεσίες επανένταξης. Επιπλέον, τονίζεται ότι ο Frontex έχει ενισχύσει σταδιακά τη συνεργασία με τρίτες χώρες διευρύνοντας το επιχειρησιακό του πεδίο και ενδυναμώνοντας την επιχειρησιακή του ικανότητα. Χαρακτηριστικό είναι ότι μέχρι τον Οκτώβριο του 2023 ο Οργανισμός είχε τοποθετήσει 600 περίπου υπαλλήλους σε δέκα κοινές επιχειρήσεις, οι οποίες λάμβαναν χώρα σε οκτώ τρίτες χώρες.

Ως προς τις αναλύσεις κινδύνου και την επίγνωση της κατάστασης, όπως διαπιστώθηκε αποτελούν τομείς στους οποίους η δράση του Frontex προσφέρει σημαντική ωφέλεια σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα εν λόγω εργαλεία αξιοποιούνται από τα κράτη μέλη για την τροφοδότηση των δικών τους αναλύσεων και, εν μέρει, για τον επιχειρησιακό τους σχεδιασμό, ενώ παράλληλα τροφοδοτούν και σχετικούς μηχανισμούς της ΕΕ, αποτελώντας ουσιώδη πηγή πληροφόρησης για τις επιχειρησιακές δραστηριότητες του Frontex. Το Eurosur, επίσης, το πλαίσιο για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία στο πεδίο της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, συνέβαλε τα μέγιστα στην πρόοδο του Οργανισμού, παρέχοντας επικαιροποιημένες, έγκυρες και αξιοποιήσιμες πληροφορίες, μέσω εικοσιτετράωρης, σχεδόν σε πραγματικό χρόνο, επιτήρησης για την παρακολούθηση έκτακτων καταστάσεων. Η συμβολή του στη διαμόρφωση μιας συνολικής ευρωπαϊκής εικόνας, προσέφερε ένα κοινό πλαίσιο για την ανταλλαγή πληροφοριών, βελτιώνοντας την αντίληψη της κατάστασης και ενισχύοντας τις δυνατότητες άμεσης αντίδρασης. Παρά, όμως, την σημαντική συμβολή του στη ροή δεδομένων τα τελευταία έτη, η συνολική εικόνα της κατάστασης στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ παραμένει ελλιπής, κυρίως λόγω ζητημάτων όπως η ασυνέπεια και η μη πληρότητα στην υποβολή αναφορών για συμβάντα στα σύνορα από τα κράτη - μέλη, συνεπώς, όπως καταλήγει η έκθεση, πρέπει να εξεταστούν μέτρα τα οποία παρέχουν ακριβή, πλήρη και επικαιροποιημένη εικόνα της κατάστασης και ανάλυση κινδύνου.

Επόμενο σημαντικό αντικείμενο που καταγράφεται στην αξιολόγηση είναι η προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά τη δράση του Οργανισμού. Η αξιολόγηση δείχνει πως η παρουσία του Frontex, που δρα σύμφωνα με το ενωσιακό και διεθνές δίκαιο, ιδίως όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα, προλαμβάνει παραβιάσεις κατά την υποστήριξη κρατών-μελών και τρίτων χωρών. Από το 2021, τονίστηκε ότι βελτιώθηκαν ουσιαστικά εσωτερικές διαδικασίες και εκπαίδευση, προωθώντας τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ενώ σε περιπτώσεις παραβίασης τους μπορεί να εφαρμόζεται το άρθρο 46 του Κανονισμού για αναστολή ή τερματισμό επιχειρήσεων σε ένα κράτος – μέλος ή σε τρίτη χώρα, προτάθηκε η χρήση του μόνο ως έσχατη λύση, καθώς η παρουσία των υπαλλήλων του Οργανισμού λειτουργεί αποτρεπτικά σε τέτοιες παραβιάσεις.

Οι επιχειρησιακές δράσεις του Frontex, όπως καταγράφηκε, προσέφεραν αδιαμφισβήτητη ωφέλεια για τα κράτη - μέλη, συνδράμοντας παράλληλα στην υλοποίηση των πολιτικών προτεραιοτήτων της ΕΕ. Ο Frontex προσέφερε εκτεταμένη τεχνική και επιχειρησιακή αρωγή στα κράτη μέλη μέσω κοινών επιχειρήσεων και ταχειών επεμβάσεων στα σύνορα, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης. Παρ' όλα αυτά, η συνεργασία μεταξύ του Frontex και των εθνικών Αρχών, όπως αναφέρθηκε, δύναται να βελτιωθεί για την περαιτέρω ενίσχυση τόσο των επιχειρησιακών δράσεων όσο και των επιχειρήσεων αναγκαστικής επιστροφής.

Αναφορικά με την επανεξέταση του μόνιμου σώματος, η έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το μόνιμο σώμα, αν και δεν έχει αναπτυχθεί πλήρως, αποδεδειγμένα έχει βελτιώσει την προσπάθεια της αποτελεσματικής διαχείρισης των συνόρων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, ενώ το μέγεθος και η σύνθεση του, καθώς και οι αριθμοί ετήσιων συνεισφορών που καλούνται να παρέχουν τα κράτη μέλη, όπως προβλέφθηκαν στον κανονισμό παραμένουν εύλογοι όπως αυτοί καταγράφηκαν στα σχετικά παραρτήματα του κανονισμού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα εργασία εστιάζει στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαφύλαξη του κεκτημένου του Χώρου Schengen και ειδικότερα στην εξέλιξη και τη δράση του Frontex, ή αλλιώς του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, σε συνεργασία με τις ελληνικές Αρχές. Μέσα από πέντε κεφάλαια, αναλύθηκε η ιστορική πορεία του Οργανισμού ο οποίος από επικουρικό και συντονιστικό ρόλο σιγά σιγά ανέλαβε πληθώρα αρμοδιοτήτων, μεταξύ των οποίων και εκτελεστικές συνδράμοντας σε μεγάλο βαθμό τις εθνικές αρχές για την επίτευξη της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων. Καταγράφηκε, επίσης, η εξέλιξη της δομής του, η οποία πλέον έχει αποτελέσει υπολογίσιμη δύναμη και η συνεισφορά στις ελληνικές Αρχές και η συνεργασία μεταξύ τους για την υποβοήθηση του έργου της ασφαλούς φύλαξης συνόρων και αντιμετώπισης του διασυνοριακού εγκλήματος, καθώς και η κριτική που έχει δεχτεί ο Οργανισμός. Από την ανάλυση προκύπτει ότι η δημιουργία του Χώρου Schengen το 1985 και η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα επέβαλαν την ανάγκη για κοινά μέτρα ασφαλείας και συντονισμένους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα ώστε να εξασφαλιστεί ότι αυτός ο ενιαίος χώρος θα είναι ασφαλής. Η ίδρυση του Frontex το 2004, μετά από πιέσεις λόγω της διεύρυνσης της ΕΕ και του φόβου για αύξηση της τρομοκρατίας και της εγκληματικότητας, αποτέλεσε κομβικό βήμα προς την κατεύθυνση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων. Ο Οργανισμός, αρχικά, είχε ρόλο συντονιστικό και υποστηρικτικό προς τα κράτη μέλη, σταδιακά, όμως, η εντολή του διευρύνθηκε, όπως φαίνεται από τους Κανονισμούς 863/2007, 1168/2011, 2016/1624, φθάνοντας στη σημερινή του μορφή με τον Κανονισμό 2019/1896. Πλέον, ο Οργανισμός διαθέτει σημαντικά ενισχυμένες αρμοδιότητες, διαθέτοντας το δικό του ένστολο σώμα, το Μόνιμο Σώμα, το οποίο αναμένεται να αριθμεί 10.000 άτομα μέχρι το 2027, με εκτελεστικές εξουσίες. Σκοπός της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, όπως αυτός καθορίζεται στον ισχύοντα Κανονισμό, είναι η ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης, με τον Οργανισμό της να κατέχει αρμοδιότητες στις οποίες περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η παροχή συνδρομής στον έλεγχο των συνόρων ώστε με τρόπο ενιαίο και συνεκτικό να εξασφαλίζεται η ασφάλεια του χώρου της ΕΕ στον οποίο δεν διενεργούνται έλεγχοι στα σύνορα μεταξύ των μελών του. Στο έργο του περιλαμβάνεται η παρακολούθηση των μεταναστευτικών ροών οι οποίες τα

τελευταία χρόνια έχουν λάβει μεγάλες διαστάσεις λόγω της αστάθειας σε παγκόσμιο επίπεδο, η ανάλυση κινδύνων, η αξιολόγηση τρωτότητας, η υποστήριξη επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης ανθρώπων που βρίσκονται σε κίνδυνο στο θαλάσσιο χώρο, ο συντονισμός κοινών επιχειρήσεων στα σύνορα που συνδράμουν τα κράτη - μέλη στην διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και την επιτήρηση των συνόρων, αλλά και στην καταγραφή και συλλογή πληροφοριών από τους μετανάστες σχετικά με τις μεταναστευτικές οδούς και τα δίκτυα παράνομης διακίνησης προσώπων. Επιπλέον, σημαντική είναι η συνδρομή του σε επιχειρήσεις επιστροφής, ως προς το συντονισμό και την παρουσία υπαλλήλων ως συνοδών αναγκαστικών ή και εθελούσιων επιστροφών, η συνεργασία με τρίτες χώρες για την επίτευξη του σκοπού του, καθώς και η ανάπτυξη και λειτουργία του Eufosur, το οποίο αποτελεί το εργαλείο για τη συνολική επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων και την διεύρυνση της συνεργασίας και η τέλος η ανάπτυξη και λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού –ETIAS, ενός συστήματος το οποίο με την έναρξη της λειτουργίας του αναμένεται να αφήσει θετικό αποτύπωμα κατά την είσοδο στο χώρο Schengen προσώπων που εξαιρούνται από τη διαδικασία θεώρησης.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, καθώς με την ανάπτυξη του Οργανισμού αναπτύχθηκαν και τα καθήκοντά και οι η επιχειρησιακή του δράση. Προς αυτή την κατεύθυνση μία σειρά δράσεων τείνει να θωρακίσει τον Οργανισμό από παραβιάσεις όπως η πρόβλεψη για ανεξάρτητο Υπεύθυνο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο οποίος είναι αρμόδιος να παρακολουθεί και να εξετάζει καταγγελίες που αφορούν σχετικές παραβιάσεις επικουρούμενος στο έργο του από τους Παρατηρητές Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ενώ και το Συμβουλευτικό Φόρουμ που δίνει συμβουλές στον Οργανισμό για τα θεμελιώδη δικαιώματα αποφέρει προστιθέμενη αξία στη λογοδοσία και διαφάνεια του Οργανισμού και τέλος, ο Μηχανισμός Υποβολής Καταγγελιών στον οποίο μπορεί να υποβληθεί καταγγελία από οποιονδήποτε σε περίπτωση καταπάτησης των δικαιωμάτων του. Επιπλέον, στον τομέα αυτόν ιδιαίτερο ρόλο έχει και ο Κώδικας Δεοντολογίας, ο οποίος αποτελεί μέρος της εκπαίδευσης και επανεκπαίδευσης του προσωπικού του Οργανισμού, τον οποίο και οφείλουν να τηρούν σε κάθε λειτουργία τους, διασφαλίζει την τήρηση των αρχών του

κράτους δικαίου και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλες τις επιχειρήσεις.

Από ελληνικής πλευράς, η Ελληνική Αστυνομία, σε συνεργασία με το Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή, διαδραματίζει καίριο ρόλο στην προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, τόσο σε επιτελικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο. Ο Κλάδος Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ., με αιχμή του δόρατος το ΚΟΔΙΣΜΕ συντονίζει τις δράσεις στα χερσαία σύνορα, ενώ η υποχρέωση της Αστυνομίας να ελέγχει σημεία εισόδου-εξόδου στην χώρα συμπληρώνουν τις αρμοδιότητες της στην ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Αξίζει να σημειωθεί δε ότι εξίσου σημαντικός στόχος της Ελληνικής Αστυνομίας είναι η αντιμετώπιση του οργανωμένου διασυνοριακού εγκλήματος το οποίο καλείται να αντιμετωπίσει η νεοσύστατη Διεύθυνση Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος που συστάθηκε στο Αρχηγείο του Σώματος και στα καθήκοντά του ανάγεται η εξάρθρωση διεθνικών και οργανωμένων κυκλωμάτων παράνομης διακίνησης μεταναστών και εμπορίας ανθρώπων. Επιπλέον, το ΕΣΚΕΕΣ, το Εθνικό Κέντρο Συντονισμού (NCC), προσφέρει πληροφορίες για την εθνική κατάσταση της εικόνας στα σύνορα, επιτελώντας σημαντικό έργο στο συντονισμό και την ενημέρωση των εθνικών αρχών, αλλά και του Οργανισμού. Αντίστοιχα, το Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ., μέσω της Διεύθυνσης Ασφάλειας και Προστασίας Θαλασσίων Συνόρων και της Υπηρεσίας Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Επιτήρησης, είναι υπεύθυνο για την ασφάλεια των θαλασσίων συνόρων και το Ενιαίο Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης (ΕΚΣΕΔ) συντονίζει τις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα.

Η συνεργασία του Frontex με τις ελληνικές Αρχές είναι ιδιαίτερα στενή και όπως έχει χαρακτηριστεί η Ελλάδα αποτελεί το κράτος-μέλος στο οποίο ο Οργανισμός έχει το μεγαλύτερο αποτύπωμα σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την κοινή επιχείρηση «Ποσειδών» που ξεκίνησε το 2006 και μέχρι και σήμερα συνδράμει τις ελληνικές Αρχές. Ο Οργανισμός έχει, επίσης, συνδράμει την Ελλάδα σε έκτακτες καταστάσεις, όπως με τις ταχείες επεμβάσεις στα σύνορα το 2010, 2015-2016 και 2020 οπότε και η Ελλάδα αιτήθηκε τη συνδρομή του για την αντιμετώπιση δυσμενών και δυσανάλογων συνοριακών πιέσεων λόγω αυξημένων μεταναστευτικών ροών προς τη χώρα και συνεπώς προς το ευρωπαϊκό έδαφος. Η παρουσία Αξιωματικού Συνδέσμου του Οργανισμού

στην Ελλάδα που φροντίζει για την επικοινωνία του Οργανισμού με τις εθνικές Αρχές και για την επιτήρηση των δραστηριοτήτων του στη χώρα, αλλά και η νέα δομή επιχειρησιακής διοίκησης στην Αλεξανδρούπολη που ιδρύθηκε για τον συντονισμό του προσωπικού του Οργανισμού και για την επιτήρηση των κοινών επιχειρήσεων στο πλαίσιο της νέας αλυσίδας διοίκησης ενισχύουν περαιτέρω τη συνεργασία και τον συντονισμό και την επικοινωνία μεταξύ του Οργανισμού και των εθνικών Αρχών.

Ωστόσο, ο Frontex έχει δεχτεί έντονη κριτική για πιθανή εμπλοκή σε παράνομες επαναπροωθήσεις (pushbacks) στο Αιγαίο το 2020, γεγονός που ώθησε το Κοινοβούλιο να συστήσει την Ομάδα Ελέγχου της Frontex (FSWG), η οποία ομάδα στα συμπεράσματά της για την έρευνα που διενέργησε επισημάνει σοβαρές ελλείψεις και παραλείψεις που έγιναν από τον Οργανισμό κατά την ελεγχόμενη περίοδο, ενώ αντίστοιχα και πιο αρνητικά συμπεράσματα καταγράφηκαν στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), η οποία και δημιούργησε τριγμούς τόσο στην εικόνα του Οργανισμού, όσο και στο εσωτερικό του. Αποτέλεσμα αυτών, ήταν να βγει πιο δυνατός ο Οργανισμός ισχυροποιώντας το σύστημα διαφύλαξης των θεμελιωδών δικαιωμάτων και το ρόλο του Υπευθύνου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Η Ελλάδα, από την πλευρά της, διέψευσε τις κατηγορίες, τονίζοντας τη συμμόρφωσή της με το εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές δίκαιο.

Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ) στην ειδική έκθεση που εξέδωσε το 2021, αξιολογώντας την περίοδο 2016-2020, έκρινε ότι η συνδρομή του Frontex προς τα κράτη μέλη δεν ήταν επαρκώς αποτελεσματική, εντοπίζοντας προβλήματα στην ανταλλαγή πληροφοριών, στην αξιολόγηση τρωτότητας, στις κοινές επιχειρήσεις και στον προγραμματισμό ανθρώπινου δυναμικού. Αντίθετα, η αξιολόγηση του Κανονισμού 2019/1896 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2024 κατέληξε σε θετικά συμπεράσματα, κρίνοντας ότι ο Frontex έχει συνδράμει ικανοποιητικά τα κράτη μέλη, έχει ενισχύσει τη συνεργασία με τρίτες χώρες, ενώ τα εργαλεία ανάλυσης κινδύνου και το Eufosur έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμα. Η Επιτροπή επισήμανε, ωστόσο, την ανάγκη για βελτιώσεις στην ανταλλαγή πληροφοριών και για ενίσχυση της συνεργασίας με τις εθνικές αρχές, ενώ θετικά αξιολογήθηκε και η δημιουργία, η εξέλιξη και η προβλεπόμενη από τον Κανονισμό μορφή του μόνιμου σώματος.

Συμπερασματικά, ο Frontex αποτελεί έναν κομβικό θεσμό για την ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, η οποία εξελίσσεται διαρκώς, ανταποκρινόμενη στις νέες προκλήσεις. Η ενίσχυση του ρόλου του, με εκτεταμένες αρμοδιότητες και αύξηση των πόρων, καταδεικνύει τη σημασία που αποδίδει η ΕΕ στην προστασία των συνόρων της. Η αποτελεσματικότητα του Οργανισμού, ωστόσο, εξαρτάται άμεσα από τη στενή συνεργασία με τα κράτη - μέλη, την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τη διαρκή βελτίωση των μηχανισμών και των εργαλείων του. Παράλληλα, η διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων οφείλει να αποτελεί αδιαπραγμάτευτη προτεραιότητα σε όλες τις δράσεις και επιχειρήσεις. Η ενδελεχής διερεύνηση καταγγελιών για παραβιάσεις και η λογοδοσία σε όλα τα επίπεδα είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης προς τους θεσμούς και την προστασία των ευάλωτων ατόμων. Τέλος, η διαρκής αξιολόγηση και βελτίωση των πολιτικών και των μηχανισμών διαχείρισης των συνόρων, λαμβάνοντας υπόψη τις εκθέσεις και τις συστάσεις αρμόδιων οργάνων, είναι απαραίτητη για την προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ:

- Λιαργκόβας Π./ Παπαγεωργίου Χ., 2021, Το Ευρωπαϊκό Φαινόμενο- Ιστορία, Θεσμοί, Πολιτικές, 3^η Έκδοση, Θεσσαλονίκη-Αθήνα: Τζιόλα.
- Μούσης Ν., 2018, Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική, 16^η Έκδοση, Αθήνα: Παπαζήση.
- Παπαγιάννης, Δ., 2008, Ο Χώρος της Ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Αθήνα: Σάκκουλα.
- Παπαγιάννης Δ., 2016, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Παπαδάκη Π., 2020, Η Συνταγματική και Διεθνής Προστασία της Ιθαγένειας, Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.
- Πλιάκος Α., 2018, Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Θεσμικό και Ουσιαστικό Δίκαιο, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Σαχπεκίδου Ε., 2021, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Αθήνα: Σάκκουλα.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ:

- Carrera S./Den Hertog L., 2016, A European Border and Coast Guard: What's in a name?. CEPS Paper in Liberty and Security in Europe. Ανακτήθηκε από: <https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2016/03/LSE%20No%2088%20SC%20and%20LdH%20EBCG.pdf> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)
- Ceccorulli M., 2019, Back to Schengen: The Collective Securitisation of the EU Free-Border Area. West European Politics 42(2). Ανακτήθηκε από: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402382.2018.1510196#d1e218> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)
- Chillaud M., 2012, Frontex as the Institutional Reification of the Link between Security, Migration and Border Management. Contemporary European Studies 2(1), 45–61.

-Jeandesboz J., 2008, Reinforcing the Surveillance of EU Borders, The Future Development of FRONTEX and EUROSUR, CHALLENGE Research Paper No. 11.

-Keukeleire S./ Delreux T., 2023, Η Εξωτερική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αθήνα: Πεδίο

-Léonard S., 2009, The Creation of FRONTEX and the Politics of Institutionalisation in the EU External Borders Policy. Journal of Contemporary European Research 5(3): 371–388.

-Léonard S., 2014, The Role of Frontex in European Homeland Security. Abingdon: Routledge. 145–164.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ-ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ:

- Αρχηγείο Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ., Ενιαίο Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης (ΕΚΣΕΔ), Ανακτήθηκε από: <https://www.hcg.gr/el/istoria-organosi/armodiothtes/ereyna-kai-diaswsh/eksed-eniaio-kentro-syntonismoy-ereynas-diaswshs/> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Ελληνική Αστυνομία, Ε.Σ.Κ.Ε.Ε.Σ., Ανακτήθηκε από : <https://www.minocp.gov.gr/ethniko-syntonistiko-kentro-elegchou-kai-epitirisi-synoron-eskees/> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Ελληνική Αστυνομία, ΚΟΔΙΣΜΕ. Ανακτήθηκε από: <https://www.astynomia.gr/images/stories/2014/prokirikseis14/04062014-kodisme.pdf> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Υπουργείο Εξωτερικών, 2022, Σύσταση Εθνικής Μονάδας Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού («Εθνική Μονάδα ETIAS»). Ανακτήθηκε από: <https://www.mfa.gr/epikairota/diloseis-omilies/sustase-ethnikes-monadas-europaikou-systematos-plerophorion-kai-adeiodoteses-taxidiou-ethnike-monada-etias-24102022.html> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2021, Δελτίο Τύπου: Απάντηση της Ελλάδας στην επιστολή της Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του

Συμβουλίου της Ευρώπης κ. Dunja Mijatovic. Ανακτήθηκε από:
<https://migration.gov.gr/apantisi-tis-elladas-stin-epistoli-tis-epitropoy-anthropinon-dikaiomaton-toy-symvovlioy-tis-eyropis-k-dunja-mijatovic/>
(τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003, Πρόταση Κανονισμός του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0687:FIN:EL:PDF>
(τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011, Frontex and the RABIT operation at the Greek-Turkish border. Ανακτήθηκε από:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/memo_11_130
(Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015, Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ευρώπης. COM(2015) 673 τελικό. Στρασβούργο.

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016γ, Προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ευρώπης: έναρξη λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. Δελτίο Τύπου. Kapitan Andreevo. Ανακτήθηκε από:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_16_3281 (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018α, Έκθεση προόδου σχετικά με την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Θεματολογίου για τη Μετανάστευση. COM(2018) 250 τελικό. Βρυξέλλες.

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018β, Πρόταση-Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση της κοινής δράσης 98/700/ΔΕΥ του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού 2016/1624 του

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. COM(2018) 631 τελικό. Βρυξέλλες. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018PC0631&rid=7> (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018γ, Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Επιτήρησης των Συνόρων (EUROSUR). COM(2018) 632 τελικό. Βρυξέλλες. Ανακτήθηκε από: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2018/0632/COM_COM\(2018\)0632_EL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2018/0632/COM_COM(2018)0632_EL.pdf) (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Ήπατος Εκπρόσωπος Της Ένωσης Για Θέματα Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής Και Πολιτικής Ασφαλείας, 2021, Κοινή Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Αντίδραση στην Κρατική Εργαλειοποίηση Μεταναστών Στο Εξωτερικά Σήμερα Της ΕΕ. JOIN(2021) 32 τελικό. Στρασβούργο. Ανακτήθηκε από: <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/082d29087dc8014a017dc80817350426> (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025).

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2023α, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για τη θέσπιση πολυετούς στρατηγικής πολιτικής για την ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων. COM(2023) 146 τελικό. Στρασβούργο. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023DC0146> (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2023β, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Έκθεση για την κατάσταση του Schengen 2023. COM(2023) 274 τελικό. Βρυξέλλες. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023DC0274> (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2024, Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896 για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή συμπεριλαμβανομένης της επανεξέτασης του μόνιμου σώματος. COM(2024) 75 τελικό. Βρυξέλλες. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0075&qid=1733065472802>
(τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, EUROSUR, Ανακτήθηκε από: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/border-crossing/eurosur_en (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:

-Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2003, Συμπεράσματα της Προεδρίας – Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης (19-20 Ιουνίου 2003). Ανακτήθηκε από: <https://www.consilium.europa.eu/media/20840/76288.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ:

-Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2019, Schengen: Όλα όσα χρειάζεται να γνωρίζετε για τη ζώνη ελεύθερης κυκλοφορίας της ΕΕ. Ανακτήθηκε από: <https://www.europarl.europa.eu/topics/el/article/20190612STO54307/ola-osa-chreiazetai-na-gnorizete-gia-ti-zoni-sengken#-----5>. (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

-Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2023, Briefing, European Parliament scrutiny of Frontex, Ανακτήθηκε από: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698816/EPRS_BRI\(2021\)698816_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698816/EPRS_BRI(2021)698816_EN.pdf) (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

-Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, 2016, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 768/2005 του Συμβουλίου για την ίδρυση Κοινοτικής Υπηρεσίας Ελέγχου της Αλιείας» [COM(2015) 669 final - 2015/0308 (COD)] και «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ευρώπης» [COM(2015) 673 final] και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2007/2004, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 863/2007 και της απόφασης 2005/267/ΕΚ του Συμβουλίου» [COM(2015) 671 final — 2015/0310 (COD)], Βρυξέλες : Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal->

[content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52016AE0688&qid=1732303129427](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52016AE0688&qid=1732303129427)

(τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

-Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, 2018, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση της κοινής δράσης 98/700/ΔΕΥ του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1624 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» [COM(2018) 631 final — 2018/0330 (COD)] (2019/C 110/12), Βρυξέλες : Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018AE4848>

(τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών, 2019, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Πρόταση

Κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή», (2019/C 168/09), Βρυξέλες : Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2019:168:FULL> (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ:

-Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021, Ειδική έκθεση 08/2021: Υποστήριξη της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων από τον Frontex: όχι αρκετά αποτελεσματική μέχρι στιγμής. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε από : <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/frontex-8-2021/el/> (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

FRONTEX:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

-Frontex, 2016, Frontex Annual Report 2015. Warsaw: Frontex. Ανακτήθηκε από: https://www.frontex.europa.eu/assets/Key_Documents/Annual_report/2015/General_Report_2015.pdf (τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

-Frontex, 2018, Ο Οργανισμός με μια ματιά. Βαρσοβία: Frontex. Ανακτήθηκε από: https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/General/Agency_at_Glance/Agency_at_Glance_2018_EL_WEB_v3.pdf (Τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

-Frontex, 2020, Code of Conduct. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε από: https://www.frontex.europa.eu/assets/Key_Documents/Code_of_Conduct/Code_of_conduct_applicable_to_all_persons_participating_in_Frontex_operational_activities.pdf (Τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

-Frontex, 2021, In Brief 2020. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

-Frontex, 2022, In Brief 2021. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

-Frontex, 2023α, In Brief 2022. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

-Frontex, 2023β Management Board Decision 45/2023 of 22 November 2023 on the new organisational structure of the Agency.

-Frontex, 2024α, In Brief 2023. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

-Frontex, 2024β, Code of Conduct. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε από: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/200db026-011a-11ef-a251-01aa75ed71a1/language-en> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ-ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ ΤΟΥ FRONTEX:

-Frontex, Ποιοι είμαστε, Δομή του FRONTEX. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/structure/> (τελευταία πρόσβαση 01-12-2024)

-Frontex, Μόνιμο Σώμα. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/standing-corps/profiles/?etrans=el> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, Λειτουργίες. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/operations/operations/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, Ο Frontex θα διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στο νέο σύστημα εξουσιοδότησης ταξιδιών της ΕΕ. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-to-play-central-role-in-new-eu-travel-authorisation-system-ErA8DD> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, ETIAS – Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ταξιδιωτικής Άδειας και Πληροφοριών. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media->

[centre/news/news-release/etias-the-european-travel-authorisation-and-information-system-hiltkW](#) (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, ETIAS. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/etias/about-etias/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, Θεμελιώδη δικαιώματα στον Frontex. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/fundamental-rights/fundamental-rights-at-frontex/fundamental-rights-monitors/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, Συμβουλευτικό Φόρουμ. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/fundamental-rights/consultative-forum/general/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, 2015, Η Frontex αποδέχεται το αίτημα της Ελλάδας για Ομάδες Ταχείας Επέμβασης στα Σύνορα. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-accepts-greece-s-request-for-rapid-border-intervention-teams-amcPjC> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, 2016, Κοινή επιχείρηση Poseidon (Ελλάδα). Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/joint-operation-poseidon-greece--Ufycvj> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, 2020, Ο Frontex ξεκινά ταχεία επέμβαση στα σύνορα στα ελληνικά χερσαία σύνορα. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-launches-rapid-border-intervention-on-greek-land-border-J7k21h> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, 2021, Specific Activity Plan JO Poseidon 2021, Amendment No 1, Ανακτήθηκε από: <https://prd.frontex.europa.eu/wp-content/themes/template/templates/cards/1/dialog.php?card-post-id=2722&document-post-id=12355> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, Budget 2023, Ανακτήθηκε από <https://prd.frontex.europa.eu/document/voted-budget-2023/> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025).

-Frontex, Budget 2024, Ανακτήθηκε από <https://prd.frontex.europa.eu/wp-content/themes/template/templates/cards/1/dialog.php?card-post-id=2722&document-post-id=13153> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025).

-Frontex, 2024, Frontex launch of new operational command structure in Greece and Cyprus. Ανακτήθηκε από: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-launch-of-new-operational-command-structure-in-greece-and-cyprus-V4kIID> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Frontex, 2024, Recruitment for European Border and Coast Guard Officers - Group Member (CA FGIV). Ανακτήθηκε από: <https://microsite.frontex.europa.eu/en/recruitments/RCT-2024-00076> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ:

-OLAF, 2021, Final Report on Frontex CASE No OC/2021/0451/A1 Ανακτήθηκε από: <https://fragdenstaat.de/dokumente/233972-olaf-final-report-on-frontex/> (Τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

ΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ:

-EUR-Lex, 2024, Συμφωνία και Σύμβαση Schengen. Ανακτήθηκε από: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:schengen_agreement. (Τελευταία πρόσβαση: 11-04-2025)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ:

-Νόμος υπ' αριθμ. 3386/2005 (ΦΕΚ Α 212/23.8.2005) «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια».

-Νόμος υπ' αριθμ. 4150/2013 (ΦΕΚ Α'102/29.04.2013) «Ανασυγκρότηση του Υπουργείου Ναυτιλίας και Αιγαίου και άλλες διατάξεις».

-Νόμος υπ' αριθμ. 4249/2014 (ΦΕΚ Α 73/24.3.2014) «Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και ρύθμιση λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και άλλες διατάξεις».

-Νόμος υπ' αριθμ. 4860/2021 (ΦΕΚ Α 229/27.11.2021) «Κύρωση του Μνημονίου Κατανόησης («ΜΚ») μεταξύ του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) για τη φιλοξενία Αξιωματικού Συνδέσμου του Frontex στην Ελληνική Δημοκρατία».

-Νόμος υπ' αριθμ. 4960/2022 (ΦΕΚ Α 145/22.7.2022) «Εθνικό Σύστημα Επιτροπείας και Πλαίσιο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου».

-Νόμος υπ' αριθμ. 4998/2022 (ΦΕΚ Α 221/30.11.2022) «Οργάνωση και λειτουργία Εθνικής Μονάδας ETIAS και λοιπές επείγουσες ρυθμίσεις».

-Νόμος υπ' αριθμ. 5078/2023 (ΦΕΚ Α 211/20.12.2023) «Αναμόρφωση επαγγελματικής ασφάλισης, εξορθολογισμός ασφαλιστικής νομοθεσίας, συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, σύστημα διορισμού και προσλήψεων των εκπαιδευτικών της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης και λοιπές διατάξεις».

- Νόμος υπ' αριθμ. 5187/2025 (ΦΕΚ Α 48/21.3.2025) «Αναδιοργάνωση της δομής της Ελληνικής Αστυνομίας και αναβάθμιση της εκπαίδευσης του ένστολου προσωπικού της - Εκσυγχρονισμός του θεσμού της ηλεκτρονικής επιτήρησης υπόδικων, κατάδικων και κρατούμενων σε άδεια – Ρύθμιση θεμάτων κρατούμενων σε σωφρονιστικά καταστήματα και άλλες διατάξεις».

-Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 178/2014 (ΦΕΚ Α 281/31.12.2014) «Οργάνωση Υπηρεσιών Ελληνικής Αστυνομίας».

-Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 7/2017 (ΦΕΚ Α 14/09.02.2017) «Αναδιάταξη -αναδιοργάνωση, σύσταση και λειτουργία περιφερειακών υπηρεσιών Ελληνικής Αστυνομίας».

-Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 13/2018 (ΦΕΚ Α 26/20.02.2018) «Οργανισμός Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής».

-Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 29/2024 (ΦΕΚ Α 88/13.06.2024) «Σύσταση Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος και τροποποίηση διατάξεων των π.δ. 178/2014 «Οργάνωση Υπηρεσιών Ελληνικής Αστυνομίας» (Α' 281) και 7/2017 «Αναδιάταξη αναδιοργάνωση, σύσταση και λειτουργία περιφερειακών υπηρεσιών Ελληνικής Αστυνομίας» (Α' 14)».

-Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Προστασίας του Πολίτη και Μετανάστευσης και Ασύλου υπ' αριθμ. 148763/2024 (ΦΕΚ Β 3013/28.05.2024) «Αρμοδιότητες του Εθνικού Συντονιστή Επιστροφών και του Εθνικού Συντονιστή κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών του άρθρου 191 του ν. 5078/2023 (Α' 211)».

-Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών - Εθνικής Άμυνας - Εσωτερικών - Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων - Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη υπ' αριθμ. 4000/4/32-λα/2012 (ΦΕΚ Β 2805/17.10.2012) «Καθορισμός των κριτηρίων και της διαδικασίας για την εγγραφή και διαγραφή αλλοδαπών από τον Εθνικό Κατάλογο Ανεπιθύμητων Αλλοδαπών».

-Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών και Προστασίας του Πολίτη υπ' αριθμ. 1027/4/26-ιδ'/2010 (ΦΕΚ Β 845/16.06.2010) «Αποσπάσεις αστυνομικού προσωπικού στο εξωτερικό».

-Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών και Προστασίας του Πολίτη υπ' αριθμ. 1027/4/26-ιστ'/2011 (ΦΕΚ Β 2029/12.09.2011) «Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 1027/4/26-ιδ' από 16-6-2010 κοινή υπουργική απόφαση - Αποσπάσεις αστυνομικού προσωπικού στο εξωτερικό».

-Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών και Προστασίας του Πολίτη υπ' αριθμ. 1027/4/26-μη'/2022 (ΦΕΚ Β 1014/04.03.2022) «Τροποποίηση της υπό στοιχεία. 1027/4/26-ιδ' από 16/06/2010 κοινής υπουργικής απόφασης - Αποσπάσεις αστυνομικού προσωπικού στο εξωτερικό».

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ:

-Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ΕΕ C 83/389 της 30.3.2010

-ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2004 σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 349 της 25.11.2004)

-ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 863/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2007 για τη θέσπιση μηχανισμού σύστασης ομάδων ταχείας επέμβασης στα σύνορα, (L 199/30 της 31.7.2007)

-ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1168/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 304 της 22.11.2011)

-ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2013 για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Επιτήρησης των Συνόρων (Eurosur) (ΕΕ L 295 της 06.11.2013)

-ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 2014/656 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαΐου 2014 περί κανόνων επιτηρήσεως των εξωτερικών θαλάσσιων συνόρων στο πλαίσιο της επιχειρησιακής συνεργασίας που συντονίζεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 189 της 27.06.2014)

-ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 2016/1624 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Σεπτεμβρίου 2016 για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 863/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου και της απόφασης 2005/267/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 251 της 16.09.2016)

-ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου της 13ης Νοεμβρίου 2019 για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 και (ΕΕ) 2016/1624 (ΕΕ L 295 της 14.11.2019)

ΑΡΘΡΑ:

-Human rights watch, Pushbacks in Greek Waters Put Lives at Risk, 19.2020. Ανακτήθηκε από: <https://www.hrw.org/news/2020/11/19/pushbacks-greek-waters-put-lives-risk> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

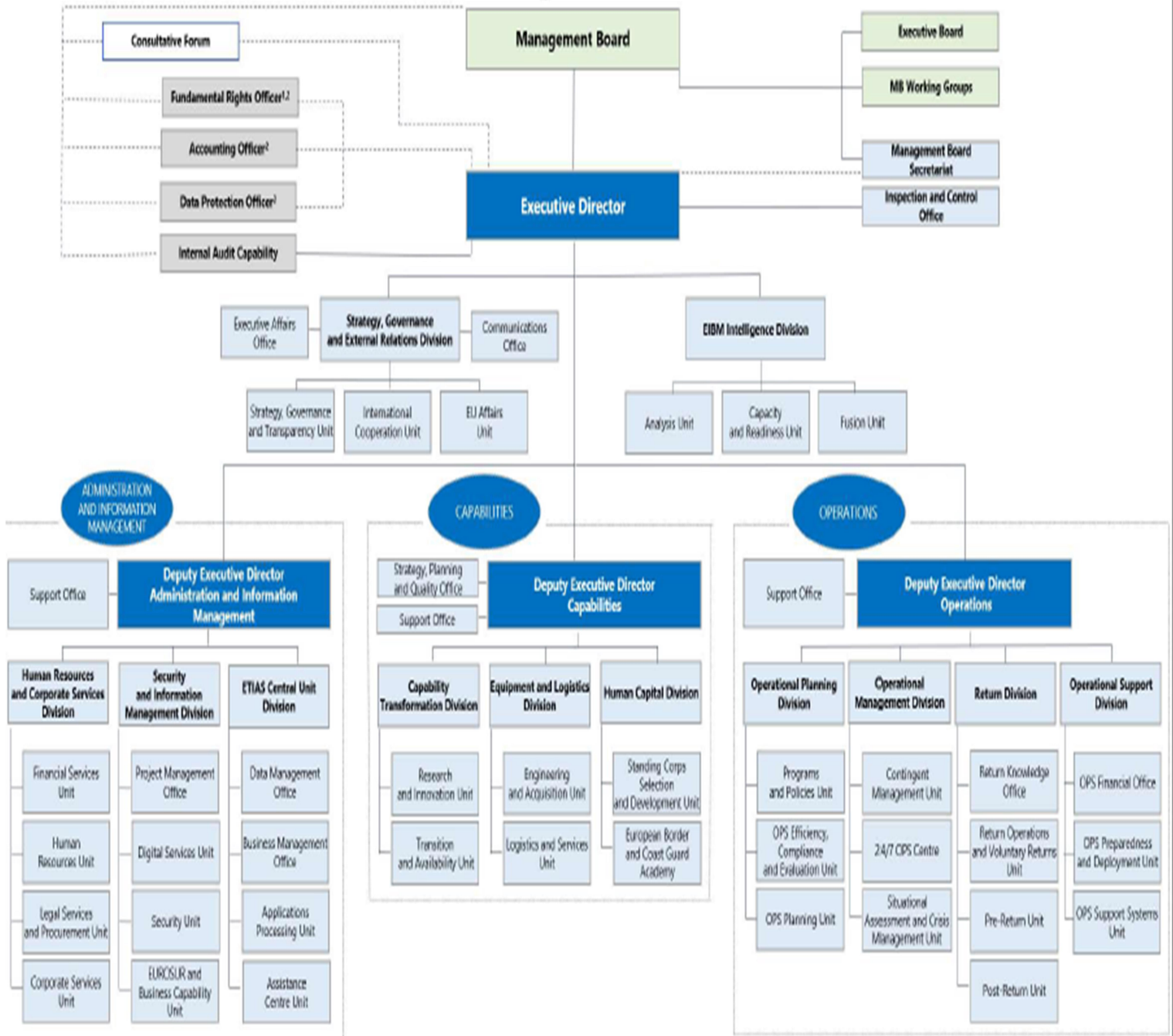
-Συνέντευξη του προϊστάμενου του Περιφερειακού Κέντρου Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης Αλεξανδρούπολης. Ανακτήθηκε από: <https://thrakionline.gr/synentefxi-tou-proistamenou-tou-perifereiakou-kentrou-olokliromenis-diacheirisis-synoron-kai-metanastefsis-alexandroupolis/> (Τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

-Το Βήμα. Η επιχείρηση στον Έβρο δεν έμοιαζε με τις άλλες, 13.6.2020. Ανακτήθηκε από: <https://www.tovima.gr/2020/06/13/politics/i-epixeirisi-ston-enro-den-emoiaze-me-tis-alles/> (τελευταία πρόσβαση 11-04-2025)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Annex

Frontex Organisational Structure

■ - functions with a certain degree of independence

1 - the reporting line from the fundamental rights officer to the executive director is exclusively related to the delegation of the authorising officer's competences for the financial management in line with the applicable financial framework

2 - each officer is supported by an office he/she is head of

PHFH: Frontex Management Board Decision 45/2023 of 22 November 2023 on the new organisational structure of the Agency